

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SKAWINA NA LATA 2024-2030

Skawina, 2023

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	4
1.1	Informacje podstawowe.....	4
1.2	Podstawy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	4
1.3	Metodologia i zakres prac	6
1.4	Struktura dokumentu Strategii.....	7
2	Część diagnostyczna	8
2.1	Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Skawina	8
2.1.1	Charakterystyka geograficzna	8
2.1.2	Potencjał demograficzny	9
2.1.3	Sytuacja oraz tendencje gospodarcze gminy	17
2.1.4	Sytuacja materialna mieszkańców	21
2.1.5	Sytuacja finansowa gminy Skawina	23
2.1.6	Ochrona zdrowia	25
2.1.7	Edukacja.....	28
2.1.8	Kultura, sport i rekreacja	28
2.2	Problemy i potrzeby społeczne gminy Skawina	33
2.2.1	Wprowadzenie	33
2.2.2	Osoby dorosłe.....	34
2.2.3	Osoby starsze.....	44
2.2.4	Rodziny z dziećmi	52
2.2.5	Dzieci i młodzież	57
2.2.6	Osoby z niepełnosprawnościami	66
2.2.7	Polityka mieszkaniowa gminy.....	76
2.2.8	Potencjały i deficyty aktywności społecznej, społeczności lokalne.....	80
3	Część analityczna	86
3.1	Kluczowe potrzeby i problemy społeczne Gminy Skawina.....	86
4	Rekomendacje w zakresie problemów i potrzeb społecznych.....	88

4.1	Analiza potencjałów i wyzwań.....	94
4.2	Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	98
5	Wizja i misja.....	100
6	Cele strategiczne i kierunki działań	102
7	Plan działań/zadań	106
8	Ramy finansowe realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030.....	134
9	Sposób realizacji Strategii - wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja i aktualizacja.	135

1. Wstęp

1.1 Informacje podstawowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030 jest jednym z kluczowych dokumentów zarządzania strategicznego gminy. Jej opracowanie i realizacja oparte są o przyjęcie koncepcji, zgodnie z którą zarządzanie strategiczne to ukierunkowany na przyszłość proces ciągłego przygotowywania decyzji o przyszłym poziomie rozwoju danej JST i stopniu zaspokojenia potrzeb ludności. W planowaniu strategicznym określa się długoterminowe cele i wytyczne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań. Planowanie pozwala na kontrolę nad rozwojem JST, koordynację i integrację podejmowanych przez jednostkę i podmioty powiązane działań służących realizacji przyjętych celów, z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych (szans i zagrożeń tkwiących w otoczeniu jednostki), wewnętrznych (silnych i słabych stron) przy poszanowaniu zasady zrównoważonego rozwoju oraz partycypacyjnego modelu zarządzania (współdecydowania).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest komplementarna i spójna z pozostałymi dokumentami zarządzania strategicznego gminy, w tym w pierwszej kolejności ze *Strategią rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030*.

Strategia uwzględnia wyzwania wynikające z nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych wprowadzonych w gminie Skawina wraz z powołaniem Centrum Usług Społecznych, będących wyrazem nowego podejścia do realizacji polityki społecznej gminy. Rozwiązania zawarte w dokumencie korespondują również z głównym kierunkiem, determinującym politykę społeczną państwa oraz województwa w obszarze programowania Strategii – rozwojem usług społecznych wraz z deinstytucjonalizacją. Wyrazem tego kierunku są przede wszystkim: *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)* oraz *Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego do roku 2030*. Niniejszy dokument zawiera kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod, ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

1.2 Podstawy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Podstawą prawną do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z Dz. U. z 2023 r.poz. 901z późn.zm). Art. 16b. ust. 1. stanowi: *Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej*. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Art. 16b. ust. 2 określa niezbędne elementy strategii, zaliczając do nich:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) cele strategiczne projektowanych zmian;
- 4) kierunki niezbędnych działań;
- 5) sposób realizacji strategii;

- 6) ramy finansowe strategii,
- 7) wskaźniki realizacji działań.

Niniejszy dokument zawiera wszystkie powyższe elementy.

Ze względu na fakt, że jednostką organizacyjną odpowiedzialną za koordynację realizacji Strategii w gminie Skawina, zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, jest Centrum Usług Społecznych, Strategia uwzględnia zapisy ustawy z 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Realizowana w gminie Skawina polityka społeczna jest ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego i dobrobytu obywateli. Istotnym krokiem w tym obszarze było podjęcie w dniu 28 września 2022 r. przez Radę Miejską Gminy Skawina uchwały w sprawie utworzenia Centrum Usług Społecznych w Skawinie, poprzez przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie z dniem 1 stycznia 2023 r.

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych wprowadza fakultatywną możliwość przekształcenia dotychczasowych struktur ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych, co zdaniem ustawodawcy ma wpłynąć na zwiększenie dostępu do usług społecznych w danym środowisku lokalnym. Ustawa uznaje dowolność w projektowaniu i świadczeniu usług, które mają odpowiadać na zmieniające się potrzeby mieszkańców.

Usługa społeczna to działanie podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców (art. 2 ust. 1 ustawy o CUS). Usługi społeczne są świadczone przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych (art. 2 ust. 3 ustawy o CUS). Ustawodawca wskazał zamknięty katalog 14 zakresów (obszarów) usług społecznych, które obejmują działania z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych stanowi, że Centrum Usług Społecznych, jako instytucja odpowiedzialna za realizację usług społecznych na poziomie lokalnym, powinno opierać swoje działania na trafnie rozpoznanych potrzebach i potencjale społeczności.

Strategia uwzględnia również kluczowe dokumenty programowe krajowe, regionalne oraz powiatowe. Oprócz wymienionych w rozdziale 1.1, należą do nich:

- 1) Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- 2) Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność,
- 3) Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- 4) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Krakowskim na lata 2021-2026.

1.3 Metodologia i zakres prac

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki, z szerokim wykorzystaniem dotychczasowego dorobku w zakresie planowania strategicznego w gminie Skawina. Do prac na strategię włączono przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną.

Proces strategicznego planowania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie powinien być wspierany zarówno przez reprezentantów środowisk lokalnych, jak przez konsultantów zewnętrznych. Do prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych zaproszeni zostali przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i biznesowego, zarówno z terenu gminy, jak i otoczenia, przedstawiciele następujących środowisk gminy. W czterech spotkaniach fokusowych specjalistów reprezentujących różne instytucje i grupy działające na rzecz mieszkańców miasta i gminy Skawina uczestniczyli przedstawiciele następujących instytucji: Centrum Usług Wspólnych w Skawinie, Wydział Promocji Sportu i Współpracy Urzędu Miasta i Gminy Skawina w Skawinie, Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Placówki Diennej Opieki i Aktywizacji Osób Starszych, Zespoły Placówek Oświatowych, dyrektorzy i pedagodzy szkół podstawowych, Miejska Biblioteka Publiczna w Skawinie, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin „Kruszynki”, Sołtys Radziszowa, Centrum Kultury i Sportu w Skawinie, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta i Gminy Skawina w Skawinie, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Osiedla Ogrody, Placówka Wsparcia Dziennego SIEMACHA, Straż Miejska w Skawinie, Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego- filia w Skawinie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży, Grupy Samopomocowe AA, Skawińska Rada Seniorów.

Przyjęta metodyka opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Skawina wykorzystwała eksperckie przygotowanie analiz diagnostycznych oraz programowych. W pracach wykorzystywano materiały pomocnicze do tworzenia strategii, wypracowane w ramach projektu: „STRATEGOR. Opracowanie narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego”, w szczególności podręcznik „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny. Część praktyczna”, Lublin 2021.

Podstawą do opracowania analiz były ogólnodostępne źródła, szeroka baza gminnych dokumentów diagnostycznych, przygotowywanych na potrzeby programów i strategii oraz same dokumenty zarządzania strategicznego. Do dokumentów diagnostycznych należą przede wszystkim:

- 1) Raport dla gminy Skawina, 2020. Przegląd najważniejszych problemów i wyzwań dla gminy Skawina opracowany w oparciu o analizę obowiązujących dokumentów strategicznych i polityk oraz głos mieszkańców ze spotkań konsultacyjnych oraz ankiety.
- 2) Diagnoza lokalnych potrzeb w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Skawina, 2021 r. oraz Pogłębiona diagnoza zjawiska przemocy w gminie Skawina, 2022 r.

- 3) Raport – Diagnoza problemów uzależnień gminy Skawina, 2022 r.
- 4) Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w zakresie usług społecznych, 2022 r.

Do obowiązujących dokumentów zarządzania strategicznego należą:

- 1) Strategia rozwoju gminy Skawina na 2021 – 2030,
- 2) Polityka Senioralna w gminie Skawina na lata 2022-2026,
- 3) Program wspierania rodziny dla gminy Skawina na lata 2022-2024,
- 4) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Skawina na rok 2023,
- 5) Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej dla gminy Skawina na lata 2023-2027.

Przedmiotem analizy kontekstowej była również Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skawina na lata 2016-2022 oraz Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Skawina na lata 2016-2022.

Rola ekspertów zewnętrznych polegała przede wszystkim na wykorzystaniu potrzebnych do opracowania dokumentu dostępnych analiz oraz ich uzupełnienie, prowadzenie warsztatów oraz przygotowanie propozycji zapisów Strategii.

Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów życia społecznego, oraz uwzględnienia obowiązujących dokumentów strategicznych i wyników przeprowadzanych badań, Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych w Gminie Skawina stanowi syntezę świadomych wyborów i rekomendacji, z jednej strony spajającą obowiązujące dokumenty strategiczne gminy a z drugiej uwzględniające najnowsze uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne.

1.4 Struktura dokumentu Strategii

Strategia składa się z trzech głównych części.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o gminie Skawina oraz diagnozę konkretnych problemów społecznych z przywołaniem danych empirycznych. Diagnoza pozwoliła zgromadzić, uzupełnić, pogłębić oraz zweryfikować posiadaną wiedzę na temat gminy Skawina oraz jej otoczenia. Pozwoliła na nazwanie mocnych stron, zasobów (ludzkich, organizacyjnych, infrastrukturalnych, finansowych) oraz określenie szans rozwojowych, wskazanie istniejących braków, niedostatków oraz problemów społecznych.

Część analityczna porządkuje informacje, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Przedstawia efekty ich selekcji oraz wartościowania, oraz szczegółową analizę, wskazującą na sytuację gminy Skawina. Czynności te należą do analizy strategicznej – procesu, który łączy etap diagnozy z częścią projekcyjną strategii. Dzięki temu zawarte w „Części Programowej” cele strategiczne i wynikające z nich kierunki działań oraz działania wywodzą się z określonych, występujących w gminie Skawina problemów i wyzwań, z którymi należy się zmierzyć. Część ta zawiera również prognozę zmian w zakresie objętym strategią.

„Część programowa” obejmuje opracowanie założeń, które przekładają się na wizję, a następnie misję oraz cele strategiczne i kierunki działań, które stanowią podstawę do opracowania konkretnych

działań lub zadań, czyli sprecyzowanych przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji. W tej części sformułowane zostały zadania, inicjatywy, projekty, które mogą przyczynić się do osiągnięcia założonych celów. Kluczowymi dla zapewnienia faktycznej realizacji założeń dokumentu są kolejne elementy tej części Strategii: ramy finansowe, wskaźniki do zaplanowanych zadań i programów oraz plan wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii.

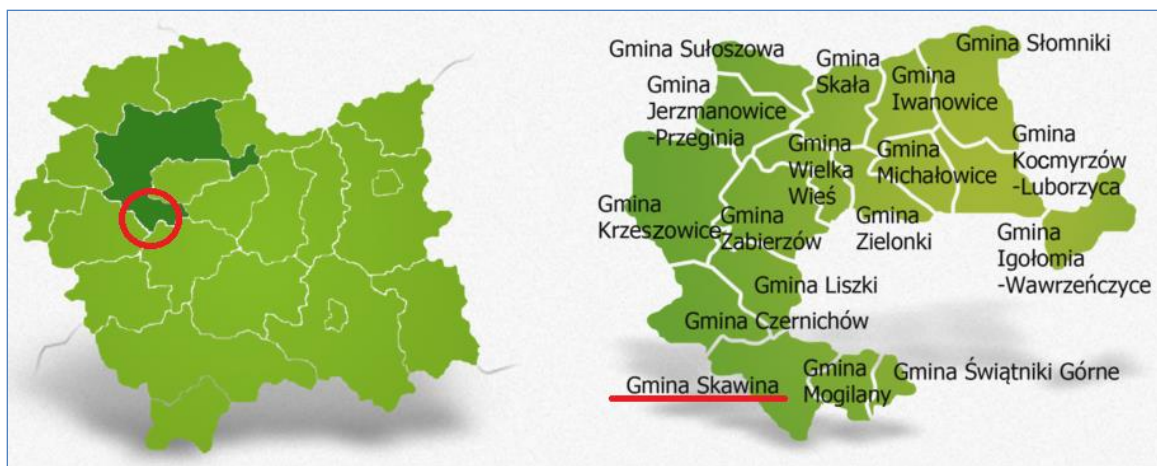
2 Część diagnostyczna

2.1 Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Skawina

2.1.1 Charakterystyka geograficzna

Gmina Skawina jest gminą miejsko-wiejską położoną w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa małopolskiego, w południowej części powiatu krakowskiego. Zajmuje powierzchnię 100 km². Od północy gmina sąsiaduje z gminami: Czernichów, Liszki oraz Kraków, od wschodu z gminą Mogilany. Od południa graniczy natomiast z powiatem myślenickim – gminami: Myślenice oraz Sułkowice, a od zachodu z powiatem wadowickim – gminami: Lanckorona, Kalwaria Zebrzydowska oraz Brzeźnica.

Rysunek 1. Położenie gminy Skawina na tle powiatu krakowskiego oraz województwa małopolskiego.

Gmina Skawina składa się z miasta Skawina oraz 16 sołectw: Borek Szlachecki, Facimiech, Gołuchowice, Grabie, Jaśkowice, Jurczyce, Kopanka, Krzęcin, Ochodza, Polanka Hallera, Pozowice, Radziszów, Rzozów, Wola Radziszowska, Wielkie Drogi i Zelczyna.

Rysunek 2. Mapa gminy Skawina.

Gmina Skawina przynależy do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, obejmującego swoim zasięgiem przestrzennym miasto Kraków oraz powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowski i wielicki.

Gmina Skawina leży na pograniczu Pogórza Wielickiego oraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, stanowiących odpowiednio jej południową i północną część. Największym kompleksem leśnym na jej terenie jest Las Bronaczowa w Radziszowie (ma ponad 750 ha powierzchni i jest pozostałością olbrzymiej niegdyś, pierwotnej puszczy karpackiej).

2.1.2 Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny gminy to jeden z kluczowych czynników wpływających na jej rozwój społeczno-gospodarczy.

Charakteryzując gminę pod względem demograficznym oparto się w szczególności na takich danych jak współczynnik przyrostu naturalnego, średnia długość życia, starości, dzietności, natężenia zgonów, współczynnik feminizacji, saldzie migracji zewnętrznych i zagranicznych, zmianie struktury wieku ludności, wskaźniku małżeństw i rozwodów, czy ocenie potencjału pielęgnacyjnego i gęstość zaludnienia. Jeżeli inaczej nie zaznaczono dane dotyczą roku 2022.

Jak wynika z analizy danych GUS w latach 2002-2022 liczba mieszkańców gminy wzrosła o 7,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Spośród wszystkich mieszkańców gminy 51,8% stanowią kobiety, a 48,2% mężczyźni. W 2022 r. mieszkańcy gminy Skawina zawarli 174 małżeństw, co odpowiada 4,0 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa małopolskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 0,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 27,2% mieszkańców gminy Skawina jest stanu wolnego, 59,9% żyje w małżeństwie, 5,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,7% to wdowy/wdowcy.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat (od roku 2019) gmina Skawina odnotowuje ujemny przyrost naturalny wynoszący w 2022 r. – minus 33. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu - 0,75 na 1000 mieszkańców gminy. Mimo to współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,87 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2022 roku urodziło się 373 dzieci, w tym 47,7% dziewczynek i 52,3% chłopców. W 2021 roku 34,5% zgonów w gminie Skawina spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 22,4% zgonów w gminie Skawina były nowotwory, a 5,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Skawina przypada 9,22 zgonów i jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym tj. ludność w wieku do 17 roku życia, w liczbie ludności ogółem w gminie Skawina wynosi 19,59% i plasuje gminę na 14 miejscu spośród 17 gmin powiatu krakowskiego. Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem wynosi 58,85% i plasuje gminę na 7 pozycji spośród wszystkich gmin powiatu krakowskiego. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Z kolei wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym dla gminy wynosi 21,56%. i plasuje gminę na 5 miejscu w stosunku do pozostałych gmin powiatu. Udział ludności w wieku 60 i więcej lat w liczbie ludności ogółem stanowi 24,49% i plasuje gminę na 4 miejscu w powiecie. Wg danych zawartych w BDL GUS w 2022 r Gminę zamieszkiwało 9 490 osób w wieku poprodukcyjnym (3166 mężczyzn i 6124 kobiet).

Liczba kobiet w wieku 45-64 lata - potencjalnych opiekunów rodzinnych, przypadających na 100 osób w wieku 80 i więcej lat w gminie wynosi 318 i plasuje gminę na 14 miejscu spośród wszystkich gmin powiatu. Najwyższym potencjałem w tym zakresie może pochwalić się gmina Michałowice – 549, a najniższym Gmina Sułoszowa – 255.

Wskaźnik obciążenia demograficznego dla gminy wynosi tym samym 69,90 i plasuje gminę na 8 miejscu w powiecie krakowskim. Udział osób w wieku 80 i więcej lat w grupie osób wieku 60 i więcej lat co plasuje gminę na 3 miejscu w powiecie ze wskazaniem 16,95%. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla gminy Skawina wynosi 69,9 i oznacza liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wśród mieszkańców gminy 10 257 jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w tym 5 001 kobiet oraz 5 256 mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 26,5% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,0% wykształcenie policealne, 10,9% średnie ogólnokształcące, a 19,3% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 23,2% mieszkańców gminy Skawina, gimnazjalnym 3,0%, natomiast 10,8% podstawowym ukończonym. 3,3% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa małopolskiego mieszkańcy gminy Skawina mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Skawina największy odsetek ma wykształcenie wyższe (30,8%) oraz zasadnicze zawodowe (18,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,7%) oraz średnie zawodowe (22,2%).

Więcej: <https://www.polskawliczbach.pl>

Struktura demograficzna w poszczególnych miejscowościach Gminy

Największą miejscowością gminy Skawina jest miasto Skawina z liczbą mieszkańców wynoszącą 24 071, z czego 52,2% stanowią kobiety, a 47,8% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 1,1%. Średni wiek mieszkańców miasta wynosi 42,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy Skawiny zawarli w 2022 roku 80 małżeństw, co odpowiada 3,3 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 0,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 27,1% mieszkańców Skawiny jest stanu wolnego, 59,8% żyje w małżeństwie, 5,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,7% to wdowy/wdowcy. Skawina ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -29. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,20 na 1000 mieszkańców Skawiny. W 2022 roku urodziło się 201 dzieci, w tym 49,3% dziewczynek i 50,7% chłopców. **Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,87 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.**

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku struktura i liczba mieszkańców w pozostałych miejscowościach gminy kształtuje się następująco:

- 1) wieś Borek Szlachecki ma 1 501 mieszkańców, z czego 50,7% stanowią kobiety, a 49,3% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 51,6%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 103 i jest nieznacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 60,5% mieszkańców wsi Borek Szlachecki jest w wieku produkcyjnym, 22,1% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 65,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.**
- 2) wieś Facimiech ma 725 mieszkańców, z czego 51,6% stanowią kobiety, a 48,4% mężczyźni. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 20,4%. Współczynnik feminizacji 107 i jest porównywalny do współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 60,4% mieszkańców wsi Facimiech jest w wieku produkcyjnym, 21,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 65,5 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 3) Wieś Gołuchowice ma 616 mieszkańców, z czego 52,8% stanowią kobiety, a 47,2% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 50,6%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 112 i jest nieznacznie większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od współczynnika dla całej Polski. 63,0% mieszkańców wsi Gołuchowice jest w wieku produkcyjnym, 22,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 58,8 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest **więc znacznie**

mniejszy od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

- 4) wieś Grabie ma 436 mieszkańców, z czego 52,3% stanowią kobiety, a 47,7% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 28,2%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 110 i jest nieznacznie większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 65,1% mieszkańców wsi Grabie jest w wieku produkcyjnym, 20,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 53,5 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest **więc znacznie mniejszy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 5) wieś Jaśkowice ma 1 096 mieszkańców, z czego 50,5% stanowią kobiety, a 49,5% mężczyźni. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 15,0%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 102 i jest nieznacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 62,0% mieszkańców wsi Jaśkowice jest w wieku produkcyjnym, 19,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Jaśkowice 61,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten **wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc mniejszy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 6) wieś Jurczyce ma 645 mieszkańców, z czego 52,9% stanowią kobiety, a 47,1% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 49,0%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 112 i jest nieznacznie większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od współczynnika dla całej Polski. 58,0% mieszkańców wsi Jurczyce jest w wieku produkcyjnym, 23,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 72,5 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik **obciążenia demograficznego jest więc większy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 7) wieś Kopanka ma 958 mieszkańców, z czego 50,1% stanowią kobiety, a 49,9% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 24,9%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 100 i jest nieznacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 61,3% mieszkańców wsi Kopanka jest w wieku produkcyjnym, 20,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 63,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **nieznacznie mniejszy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 8) wieś Krzęcin ma 1 652 mieszkańców, z czego 49,9% stanowią kobiety, a 50,1% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 24,1%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 100 i jest mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 58,3% mieszkańców wsi Krzęcin jest w wieku produkcyjnym, 22,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Krzęcin 71,5 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest **więc większy** od

wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

- 9) wieś Ochodza ma 951 mieszkańców, z czego 52,2% stanowią kobiety, a 47,8% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 34,3%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 109 i jest porównywalny do współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 61,6% mieszkańców wsi Ochodza jest w wieku produkcyjnym, 22,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 15,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 62,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Tu wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **mniejszy od wskaźnika** dla województwa małopolskiego oraz mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 10) wieś Polanka Hallera ma 456 mieszkańców, z czego 48,9% stanowią kobiety, a 51,1% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców zmalała o 3,6%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 96 i jest mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 61,2% mieszkańców wsi Polanka Hallera jest w wieku produkcyjnym, 20,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 63,4 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **nieznacznie mniejszy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 11) wieś Pozowice ma 725 mieszkańców, z czego 53,5% stanowią kobiety, a 46,5% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 11,5%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 115 i jest większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz większy od współczynnika dla całej Polski. 60,1% mieszkańców wsi Pozowice jest w wieku produkcyjnym, 22,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 66,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest tu **porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika** obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 12) wieś Radziszów ma 3 619 mieszkańców, z czego 50,9% stanowią kobiety, a 49,1% mężczyźni. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 38,2%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 104 i jest porównywalny do współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 60,6% mieszkańców wsi Radziszów jest w wieku produkcyjnym, 21,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada tutaj 65,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski**.
- 13) wieś Rzozów ma 1 707 mieszkańców, z czego 52,5% stanowią kobiety, a 47,5% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 24,9%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 111 i jest nieznacznie większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od współczynnika dla całej Polski. 60,6% mieszkańców wsi Rzozów jest w wieku produkcyjnym, 21,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 64,9 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc nieznacznie

mniejszy od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

- 14) Wieś Wielkie Drogi ma 1 268 mieszkańców, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 20,6%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 101 i jest nieznacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 59,1% mieszkańców wsi Wielkie Drogi jest w wieku produkcyjnym, 22,1% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada tu 69,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc **porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.**
- 15) Wieś Wola Radziszowska ma 2 491 mieszkańców, z czego 51,3% stanowią kobiety, a 48,7% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 13,3%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 105 i jest porównywalny do współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 60,5% mieszkańców wsi Wola Radziszowska jest w wieku produkcyjnym, 20,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 65,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest **porównywalny do wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie mniejszy** od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.
- 16) wieś Zelczyna ma 999 mieszkańców, z czego 52,4% stanowią kobiety, a 47,6% mężczyźni. W latach 1998-2021 **liczba mieszkańców wzrosła o 33,6%**. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 110 i jest nieznacznie większy od współczynnika feminizacji dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 64,8% mieszkańców wsi Zelczyna jest w wieku produkcyjnym, 17,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 54,4 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik **obciążenia demograficznego jest więc znacznie mniejszy** od wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz **znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.**

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Skawina w 2015 i 2021 roku w podziale na sołectwa

	2015	2021
Borek Szlachecki	1385	1501
Facimiech	682	725
Grabie	402	436
Gołuchowice	515	616
Jaśkowice	1073	195
Jurczyce	567	645
Kopanka	926	958
Krzęcin	1613	1652
Ochodza	926	951
Polanka Hallera	473	456
Pozowice	687	725

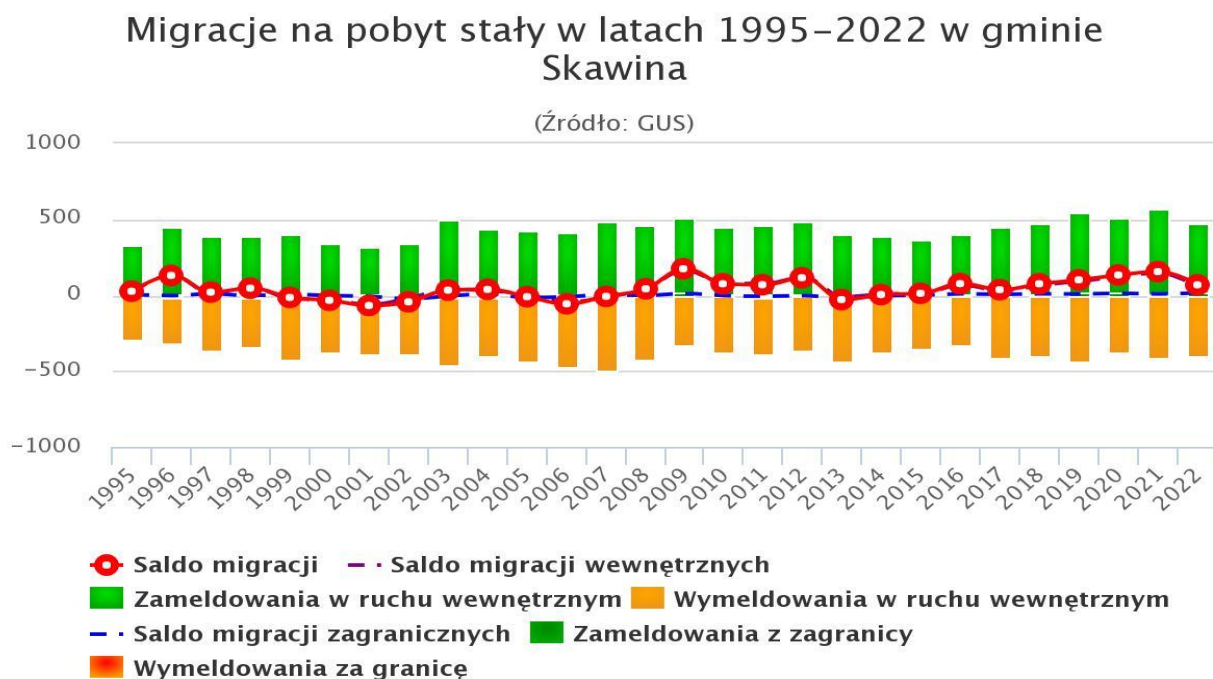
	2015	2021
Radziszów	3438	3619
Rzozów	1656	1707
Wielkie Drogi	1175	1268
Wola Radziszowska	2392	2491
Zelczyna	940	999
Ogółem obszary wiejskie	18850	18944
Miasto Skawina	23272	24071
Gmina Skawina	42122	43015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Migracje

W latach 2018-2022 nadal na terenie gminy odnotowuje się dodatnie saldo migracji (choć obserwuje się tendencję spadkową), na które ma wpływ zjawisko migracji z miasta na wieś (z Krakowa pod miasto) oraz systematycznie rosnąca społeczność ukraińska. Oznacza to, że w gminie osiedlają się nowi mieszkańcy (szczególnie na obszarach wiejskich) i jest ich licznie więcej, niż osób rezygnujących z zamieszkania.

Wykres 1 Migracje na pobyt stały w latach 1995-2022 w gminie Skawina

www.polskawliczbach.pl

W 2022 r. zanotowano niewiele większą liczbę wymeldowań aniżeli w 2021 r. Na terenie gminy Skawina więcej jest zdarzeń zameldowań aniżeli wymeldowań. W 2022 r. obserwowalne na terenie gminy Skawina było dodatnie saldo migracji na pobyt stały (11 osób). W roku 2022 ponad dwa razy więcej osób dokonało wymeldowania z obszaru miejskiego aniżeli z obszarów wiejskich. Podobnie jak w 2021 r. zameldowań jest więcej na terenach wiejskich. Wymeldowania z gminy Skawina dokonywały najczęściej osoby meldujące się do następujących miejscowości: Krakowa – 111 osób (35% ogółu wymeldowań), Dąbrowy Szlacheckiej – 10 osób, Warszawy – 6 osób.¹

Tabela 2. Wymeldowania i zameldowania w gminie Skawina w latach 2021-2022.

	Wymeldowania z Gminy Skawina				Zameldowania w Gminie Skawina			
Obszar	Obszary wiejskie		Obszar miejski		Obszary wiejskie		Obszar miejski	
Płeć	K	M	K	M	K	M	K	M
2021	49	67	96	94	101	81	119	100
RAZEM	116		190		182		162	
Ogółem	306				344			
2022	47	51	114	109	77	91	96	68
RAZEM	98		223		168		164	
ogółem	321				332			

Źródło: Raport o stanie gminy za 2022 s. 11

W 2022 r. nastąpił niewielki spadek liczby zameldowań na terenie gminy Skawina w stosunku do 2021 r. Ponad połowę osób, tj. około 51%, w 2022 r. dokonało zameldowania na pobyt stały na

¹ Raport o stanie Gminy za 2022 r. s. 11

obszarze wiejskim. W 2022 r. zameldowało się najwięcej osób pochodzących z Krakowa – 145 osób, tj. 44% ogólnej liczby zameldowań, Warszawy i Wieliczki – po 5 osób.

W 2022r. wewnątrz gminy Skawina w 2022 r. migracja z miasta na wieś była prawie dwukrotnie wyższa (42 osoby) niż ze wsi do miasta (24 osoby). W 2021 r. migracja pomiędzy wsią a miastem była na podobnym poziomie. Czasowe zameldowania mieszkańców gminy Skawina poza jej granicami jak i zameldowania czasowe innych mieszkańców na terenie gminy Skawina obrazuje poniższa tabela:²

Tabela 3. Zameldowania na pobyt czasowy w gminie Skawina i zameldowania mieszkańców gminy Skawina z pobytem stałym na pobyt czasowy w innych gminach na terenie Polski.

	Zameldowania mieszkańców Gminy Skawina na pobyt czasowy w innych gminach				Zameldowania na pobyt czasowy w Gminie Skawina			
Obszar	Obszary wiejskie		Obszar miejski		Obszary wiejskie		Obszar miejski	
Płeć	K	M	K	M	K	M	K	M
2022	35	21	44	25	15	24	16	16
RAZEM	56		69		39		32	

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2022r. s. 12.

Porównanie liczby mieszkańców gminy na koniec 2019 roku według zameldowań oraz w oparciu o deklaracje odbioru odpadów wskazuje, że we wszystkich miejscowościach gminy Skawina faktyczna liczba mieszkańców jest niższa od tej zawartej w bazie meldunkowej. Liczba ludności ujęta w „deklaracjach śmieciowych” stanowi zazwyczaj około 90% stanu zawartego w rejestrach meldunkowych, co może wynikać z migracji w celach naukowych (zjawisko dotyczące głównie młodych ludzi, którzy podejmują studia w nieodległym Krakowie lub innych ośrodkach akademickich) oraz migracji zarobkowej za granicę. Miejscowościami o najniższym stopniu pokrycia obydwu list są Pozowice (88,2%), Krzęcin i Wola Radziszowska (po 89,3%). Na drugim biegunie znajdują się Gołuchowice (98,0%) oraz Borek Szlachecki (95,5%).³

2.1.3 Sytuacja oraz tendencje gospodarcze gminy

Położenie w bezpośredniej bliskości jednej z najprężniej rozwijających się metropolii w Polsce, jest jednym z głównych atutów Skawiny. Lokalizacja ta, z jednej strony wpływa na korzystnie na zdecydowaną większość aspektów rozwoju gospodarczego gminy, w tym takie zagadnienia jak: poziom dochodów ludności, rynek pracy, atrakcyjność inwestycyjna, przedsiębiorczość, relokacje działalności gospodarczej, z drugiej natomiast ogranicza możliwość wykorzystania generowanego wzrostu gospodarczego przez lokalną gospodarkę. Gminę w latach 2015-2018 charakteryzował bardzo intensywny wzrost liczby miejsc pracy najemnej (o 6 tys. osób, tj. 35,7%). Jednocześnie duży udział dojazdów do pracy w Skawinie, oraz duży udział w nich kadry z Krakowa średniego i wyższego szczebla, świadczy o intensywnych procesach wymywania znaczącej części efektów mnożnikowych generowanych przez miejsca pracy w gminie. W konsekwencji gmina ponosi praktycznie całość różnego rodzaju kosztów wynikających zachodzących na jej terenie intensywnych procesów

² Raport o stanie Gminy za 2022r. s. 12

³ Program rozwoju oświaty na lata 2021-2030 s. 6

(re)industrializacji (np. kongestia, zły stan aerosanitarny), przy częściowym tylko udziale w pozytywnych efektach tego zjawiska⁴.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Skawina 4 221 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 3 722 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -499. 14,3% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Skawina pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 34,9% w przemyśle i budownictwie, a 29,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).⁵

W gminie Skawina w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 5 911 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 4 423 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 417 nowych podmiotów, a 260 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (471) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (355) w roku 2013. W tym samym okresie najwięcej (382) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (176) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Najwięcej podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym zlokalizowanych jest na terenie miasta Skawina – 3531. Z kolei na obszarze wiejskim najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w sołectwach: Radziszów (451), Wola Radziszowska (266) oraz Borek Szlachecki (199). Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Skawina najwięcej (499) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Tendencje wzrostu prowadzenia jednoosobowych działalności gospodarczych przez osoby fizyczne oraz spółki handlowe na przestrzeni lat 2017-2022 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w gminie Skawina w latach 2017 – 2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
osoby fizyczne prowadzące działalność	3648	3766	3928	4099	4302	4423
spółki handlowe ogółem	416	426	486	520	580	636

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Skawina najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych oraz budownictwo.⁶

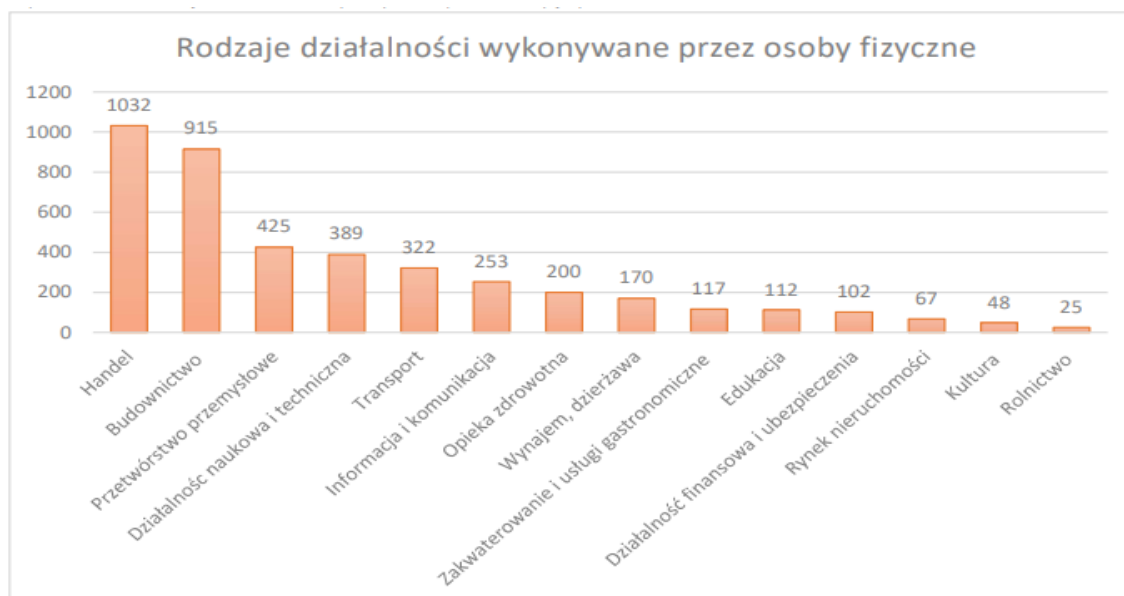
Rodzaje działalności prowadzonej na terenie gminy w roku 2022 oraz zmiany zachodzące w okresie dekady obrazują poniższe tabele.

⁴ Strategia Rozwoju Gminy - raport. s. 58

⁵ <https://www.polskawliczbach.pl>

⁶ <https://www.polskawliczbach.pl>

Tabela 5. Rodzaj działalności wykonywanej przez osoby fizyczne w 2022r.

Źródło: Raport o stanie gminy Skawina za rok 2022r, s.154.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że największą liczbę (5718) stanowią mikro-przedsiębiorstwa, zatrudniające 0 – 9 pracowników. Zaledwie 0,5% (32) spośród tych podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 29,3% (1731) podmiotów, a 70,2% (4148) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Zmiany w rozwoju poszczególnych kategorii podmiotów gospodarki narodowej wg liczby zatrudnionych w nich osób obrazuje poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2022.

Przedział liczby pracowników	2019	2020	2021	2022
0-9	5018	5242	5525	5718
10-49	151	145	149	151
40-249	31	32	32	32
250-999	9	9	9	9
1000 i więcej	1	1	1	1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Poziom przedsiębiorczości zarówno w mieście, jak i całej gminie jest ponadprzeciętny i ma potencjał do dalszego, znaczącego wzrostu. Wysoki poziom przedsiębiorczości w samorządach bezpośrednio przekłada się na wpływy do budżetów gmin z tytułu udziałów w PIT. W głównej mierze, to właśnie przedsiębiorcy oraz osoby najlepiej sytuowane stanowią podstawę bazy podatkowej gmin w zakresie wpływów z PIT. W skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) poziom przedsiębiorczości Skawiny (miasto - 127 podmiotów na 1 tys. mieszk., gmina - 114, obszar wiejski – 98) jest nieznacznie wyższy w porównaniu do takich gmin miejsko-wiejskich jak Dobczyce (105),

Proszowice (104), Krzeszowice (102), czy Słomniki (98). Zbliżoną do Skawiny trajektorią rozwojową w najbliższym otoczeniu Krakowa charakteryzują się Niepołomice (miasto). Wskaźnik przedsiębiorczości wynosi w ich przypadku 150, co pozwala domniemywać, że również w mieście Skawina tkwi jeszcze potencjał do jej dalszego wzrostu.

Suma dochodów do budżetu gminy Skawina wyniosła w 2022 roku 288,8 mln złotych, co daje 6,6 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 3.2% w porównaniu do roku 2021. Dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wyniósł 155 złotych na mieszkańca (2,4%). W budżecie gminy Skawina wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1,3 tys złotych na mieszkańca (19,3%). Udziały w PIT w przeliczeniu na mieszkańca stale rosną z poziomu ok 500 zł w 2009r., do niespełna 1000 zł w roku 2018)⁷.

W przypadku gminy Skawina zaobserwować można słabnący trend przychodów z CIT (podatku od osób prawnych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, duże fluktuacje przychodów z CIT, rosnącą łatwość korzystania przez dużych inwestorów z nowych regulacji w zakresie SSE9 (np. Valeo) i związanym z nimi spadkiem wpływów z CIT w przyszłości. Pomimo względnie korzystnej sytuacji w przypadku dochodów gminy z CIT per capita utrudnieniem dla rozwoju gospodarczego może być słabnący trend wzrostowy tego wskaźnika dotyczący jakości powietrza⁸.

Wyzwaniem dla polityki rozwoju gospodarczego gminy będzie podtrzymanie pozycji Skawiny, jako głównego miejsca docelowego migracji przedsiębiorstw w obrębie KOM. Trwałość inwestycji przenoszących się z innych lokalizacji jest wysoka, ze względu na fakt, malejącej skłonności firm do relokacji z każdą kolejną migracją⁹.

Postępujące procesy starzenia się społeczeństwa stanowią główny trend demograficzny mogący negatywnie wpływać na procesy rozwoju gospodarczego gminy. Szczególnie niepokojący jest wyraźny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, zachodzący na terenie miasta. Procesy starzenia się mieszkańców gminy wg prognoz GUS mają wyraźnie przyspieszyć III dekadzie XXI w., co z punktu widzenia procesów rozwoju gospodarczego, będzie stanowiło dla gminy duże wyzwanie.

W grudniu 2022 r. został opublikowany „Ranking Gmin Małopolski 2022”, opracowany przez Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego. Ranking przy pomocy 17 wskaźników składowych tworzących końcowy wskaźnik syntetyczny stara się wskazać miejsca o najwyższej jakości życia w przestrzeni Małopolski. W rankingu uczestniczą wszystkie gminy województwa małopolskiego z wyłączeniem miast na prawach powiatu: Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza. Gmina Skawina zajęła 11. lokatę w województwie małopolskim (spadek z 8 pozycji). Porównywalne gminy do gminy Skawina zajęły odpowiednio: Myślenice 36 lokatę (z 40 w 2021), Krzeszowice 53 lokatę (z 37 w 2021 r.), Wieliczka 6 lokatę (z 16 w 2021 r.) oraz Niepołomice 1 lokatę (bez zmian)¹⁰.

W opublikowanym w czerwcu 2022r. „Rankingu finansowym samorządu w Polsce za rok 2022”, oceniającym w oparciu o 7 wskaźników kondycję finansową gmin, Gmina Skawina zajęła 398 pozycję na 662 gminy miejsko – wiejskie. Dystans określa różnicę wartości wskaźnika (wyrażoną

⁷ <https://www.polskawliczbach.pl>

⁸ Raport dla Gminy Skawina 2022r.

⁹ Raport dla Gminy Skawina 2020 r. s. 58

¹⁰ <https://frdl.org.pl/>

w procentach) gminy Skawina względem wartości wskaźnika lidera rankingu. Wskazuje nie tylko miejsce na liście rankingowej ale i o ile odbiega dana jednostka od lidera w grupie. Prezentacja wyników dla gminy Skawina za 2022 rok oraz definicje wskaźników znajdują się poniżej:¹¹

Tabela 7. Wynik w rankingu finansowym samorządu za 2022r. gminy Skawina w odniesieniu do 7 wskaźników.

Lp.	Nazwa	Województwo	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	indeks	Dystans
398	Skawina	Małopolskie	0,57	0,30	0,35	0,36	0,06	0,66	0,31	2,62	41%

[Wskaźniki W1- W7 przedstawione w tabeli (po zamianie destymulant w stymulanty):

W1 - Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

W2 - Relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem

W3 - Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem

W4 - Obciążenie wydatków bieżących wydatkami na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń

W5 - Udział środków europejskich w wydatkach ogółem - bez poręczeń

W6 - Relacja zobowiązań do dochodów ogółem

W7 - Udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach bieżących

2.1.4 Sytuacja materialna mieszkańców

Sytuacja materialna mieszkańców gminy widoczna jest w wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenie brutto w gminie Skawina, według danych na 31 grudnia 2021 r. wynosiło 5 562 zł. i było nieco niższe niż średnie wynagrodzenie w powiecie krakowskim¹².

W 2022 roku przeciętne wynagrodzenie brutto wynosiło już 6 385,62 PLN, co odpowiadało 95.20% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce.

Na najtrudniejszy obszar sytuacji materialnej wskazują informacje o skali problemu ubóstwa w gminie Skawina. Oceniając liczbę mieszkańców Skawiny korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa, czyli rodzin z dochodem poniżej kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, sytuacja w tym zakresie ulega istotnej poprawie. W 2014 r. w takiej sytuacji było 409 rodzin, w których gospodarowało 836 osób. W 2015 odpowiednio: 378 rodzin, 738 osób¹³. W ostatnich latach było to zdecydowanie mniej, a 2022 roku już tylko 286 rodzin.

Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

	2019	2020	2021
Liczba rodzin	270	262	280
Liczba osób w rodzinie	414	388	449

Źródło: Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, s. 12.

¹¹ [Ranking-finansowy-2022_light.pdf \(forum-ekonomiczne.pl\)](#)

¹² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Skawina

¹³ Strategia Rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030, s. 21.

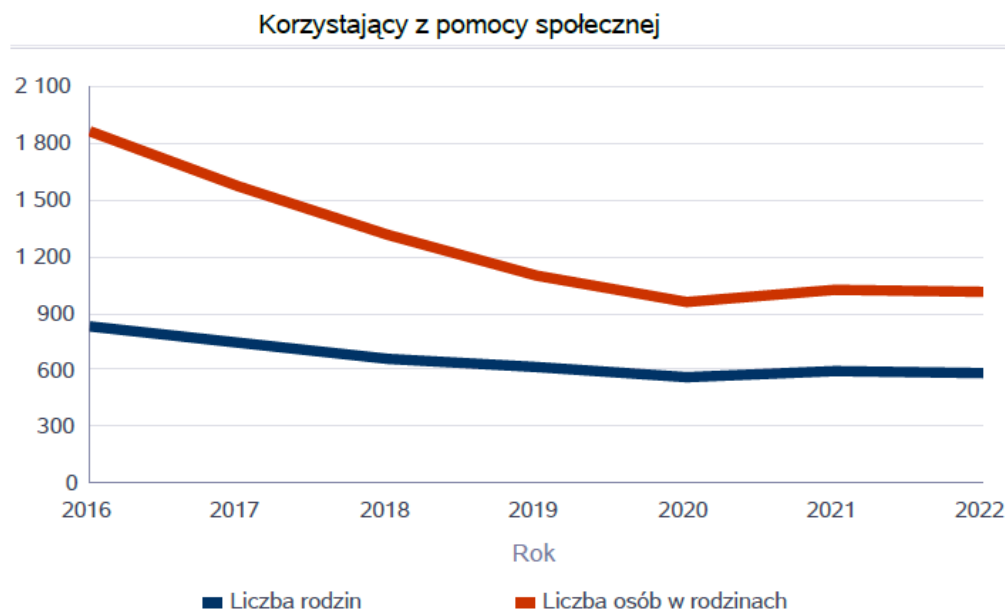
Skalę mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej obrazuje również łączna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Nawet jeśli dochód tych rodzin jest wyższy od kryterium dochodowego to w zdecydowanej większości ich sytuacja materialna jest trudna lub bardzo trudna, szczególnie tych korzystających ze świadczeń pieniężnych. W roku 2022 świadczeniami z pomocy społecznej objęto 579 rodzin liczących łącznie 1008 osób. W tym zakresie również zaszły istotne zmiany w 2015 roku ze świadczeń pomocy społecznej w Gminie Skawina korzystało łącznie 2130 osób. Skalę zmian co do liczby rodzin i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej obrazuje poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2015	890	2130
2016	834	1867
2017	743	1570
2018	658	1310
2019	611	1101
2020	558	959
2021	589	1027
2022	579	1008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021 i 2022 r. miasto i gmina Skawina”

Wykres 2. Zmiana liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2021 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022 r. Miasto i Gmina Skawina, s. 14.

Tabela 10. Wskaźnik deprywacji lokalnej.

Rok	Wskaźnik deprywacji lokalnej
2017	2,02%
2018	1,93%
2019	1,81%
2020	1,68%
2021	1,76%
2022	1,59%

Na skalę problemu ubóstwa wskazuje również liczba rodzin korzystających z innych świadczeń warunkowanych dochodem poniżej kryterium dochodowego. W związku na sygnałny charakter przytaczanych liczb różnice w wysokości kryterium oraz sposobach liczenia dochodu nie mają kluczowego znaczenia. Dodatki mieszkaniowe wypłacano w 2021 r. 206 rodzinom. W 2021 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa wydano 376 skierowań dla 669 osób. Kryterium umożliwiające wydanie skierowania wynosiło 220% kryterium dochodowego doświadczeń z pomocy społecznej¹⁴. Liczba pobierających w roku 2021 zasiłek rodzinny wyniosła 751 rodzin. W stosunku do roku 2020 liczba ta zmalała o 160 rodzin¹⁵.

Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców gminy widoczna jest w zmianie wysokości dochodów gminy pochodzących z udziału z PIT. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły w 2022 r. 1,3 tys złotych na mieszkańca (19,3%) i stale rosną z poziomu ok 500 zł w 2009r., do niespełna 1000 zł w roku 2018¹⁶. Zdecydowana część tej zmiany wynika ze wzrostu dochodów mieszkańców gminy, część wynika z wzrostu udziału gminy w PIT. Wielkość udziału gmin we wpływach z podatku PIT w 2020 r. wyniósł 38,16% a w 2011 r. 37,12%.

2.1.5 Sytuacja finansowa gminy Skawina

Suma wydatków z budżetu gminy Skawina wyniosła w 2022 roku 309,3 mln złotych, co daje 7,0 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 6% w porównaniu do roku 2021.

Tabela 11. Dochody budżetu gminy Skawina ogółem, na mieszkańca.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
159,3 mln 3,7 tys (100%)	177,9 mln ↑ 4,1 tys (100%)	187,7 mln ↑ 4,3 tys (100%)	202,9 mln ↑ 4,7 tys (100%)	239,2 mln ↑ 5,5 tys (100%)	272,8 mln ↑ 6,2 tys (100%)	297,6 mln ↑ 6,8 tys (100%)	288,8 mln ↓ 6,6 tys (100%)

Źródło: Dane GUS

Największa część budżetu gminy Skawina - 33.1% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska przeznaczono (13.3%) oraz na Dział 600 - Transport i łączność (10.4%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 51,2 mln złotych, czyli 16,6% wydatków ogółem. Suma dochodów budżetu gminy Skawina wyniosła w 2022 roku 288,8

¹⁴ Sprawozdanie z realizacji zadań MGOPS za 2021 r., s. 51

¹⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2021, s. 38.

¹⁶ <https://www.polskawliczbach.pl>

mln złotych, co daje 6,6 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 3.2% w porównaniu do roku 2021. Największą część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (40.8%). W budżecie gminy Skawina wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1,3 tys złotych na mieszkańca (19,3%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 155 złotych na mieszkańca (2,4%). Wydatki gminy w wybranych obszarach – pomoc społeczna, gospodarka mieszkaniowa, ochrona zdrowia i edukacja obrazuje poniższa tabela.

Tabela 12. Wydatki budżetu gminy w latach 2015-2022, ogółem oraz w wybranych obszarach – pomoc społeczna, gospodarka mieszkaniowa, ochrona zdrowia i edukacja.

	2015 ↓↑	2016 ↓↑	2017 ↓↑	2018 ↓↑	2019 ↓↑	2020 ↓↑	2021 ↓↑	2022 ↓↑
Ogółem (zł)	152,2	173,0	188,7	206,1	249,6	273,1	291,6	309,3
Na jednego mieszkańca (zł)	mln	mln ↑	mln ↑	mln ↑	mln ↑	mln ↑	mln ↑	mln↓
(% udział w całości budżetu)	3,5 tys (100%)	4,0 tys (100%)	4,3 tys (100%)	4,7 tys (100%)	5,7 tys (100%)	6,2 tys (100%)	6,6 tys (100%)	7,0 tys (100%)
Pomoc społeczna [Dział 852]	15,2 mln 351 (10%)	36,2 mln↓ 836 (20.9%)	5,9 mln↓ 137 (3.1%)	6,6 mln ↑ 151 (3.2%)	7,9 mln ↑ 181 (3.2%)	8,9 mln ↑ 203 (3.2%)	9,9 mln ↑ 227 (3.4%)	13,3 mln ↑ 302 (4.3%)
Gospodarka mieszkaniowa [Dział 700]	4,8 mln 111 (3.2%)	4,6 mln↓ 106 (2.7%)	6,7 mln ↑ 155 (3.6%)	6,6 mln ↓ 152 (3.2%)	7,5 mln ↑ 173 (3%)	4,7 mln ↓ 108 (1.7%)	7,2 mln ↑ 164 (2.5%)	9,6 mln↑ 219 (3.1%)
Edukacyjna opieka wychowawcza [Dział 854]	3,2 mln 74,4 (2.1%)	3,4 mln ↑ 77,8 (2%)	3,8 mln ↑ 88,4 (2%)	4,0 mln ↑ 91,9 (1.9%)	4,2 mln ↑ 97,1 (1.7%)	4,6 mln ↑ 106 (1.7%)	4,8 mln↑ 110 (1.7%)	2,7 mln↓ 61,5 (0.9%)
Ochrona zdrowia [Dział 851]	843,4 tys 19,5 (0.6%)	784,9 tys ↓ 18,1 (0.5%)	1,5 mln↑ 34,7 (0.8%)	836,0 tys ↓ 19,2 (0.4%)	1,2 mln ↑ 28,1 (0.5%)	761,9 tys↓ 17,4 (0.3%)	936,7 tys ↑ 21,4 (0.3%)	1,5 mln ↑ 34,2 (0.5%)

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Zgodnie z zapisami w „Raporcie o stanie Gminy za 2022r.” planowane w 2022 r. dochody budżetu w kwocie 284 577 511 zł (279 305 137 zł w 2021 r.) zostały zrealizowane w 101,47 %, (106,56% w 2021 r., w wysokości 297 630 673 zł). Na strukturę dochodów składały się: dochody własne – 156 298 978 zł (165 697 999 zł w 2021 r.), dotacje celowe – 86 605 698 zł (89 932 589 zł w 2021 r.), subwencje ogólne – 45 863 336 zł (42 000 085 zł w 2021 r.).¹⁷

Na dochody własne składały się: - podatek dochodowy od osób fizycznych – PIT – 55 599 727 zł (55 670 269 zł w 2021 r.), - podatek od nieruchomości 45 755 412 zł (47 819 787 zł w 2021 r.), - podatek dochodowy od osób prawnych CIT – 6 810 681 zł (4 349 104 zł w 2021 r.), - opłaty za zagospodarowanie odpadów – 19 119 759 zł (16 845 637 zł w 2021 r.), - pozostałe dochody – 29 013 399 zł (25 645 704 zł w 2021 r.).

¹⁷ Raport o stanie gminy za 2022r. s. 47

Dochody własne na jednego mieszkańca gminy wyniosły 3 712,57 zł (3 929,00 zł w 2021 r.). Dochody ogółem na jednego mieszkańca gminy wyniosły 6 859,10 zł (7 057,37 zł w 2021 r.).

Tabela 13. Dynamika wykonania dochodów.

Wyszczególnienie	Wykonanie na 31.12.2021 r.	Wykonanie na 31.12.2022 r.
Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	55 670 269	55 599 727
Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 349 104	6 810 681
Podatek od nieruchomości	47 819 787	45 755 412

Źródło: Raport o stanie gminy za 2022r.

Planowane w 2022 r. wydatki budżetu w kwocie 319 345 399 zł (w 2021 r. 298 266 907 zł) zostały wykonane w kwocie 309 336 427 zł (w 2021 r. 291 563 199 zł), co stanowiło 96,87 % (w 2021 r. 97,75%). Na strukturę wydatków składały się: wydatki bieżące (bez obsługi długu) – 247 435 543 zł (w 2021 r. 237 519 406 zł), wydatki majątkowe – 56 528 571 zł (w 2021 r. 53 134 207 zł), wydatki na obsługę długu – 5 372 313 zł (w 2021 r. 909 586 zł).

Zadłużenie gminy na koniec 2022 r. wynosiło 93 600 000 zł (w 2021 r. 87 252 769 zł), co stanowi 32,41% (w 2021 r. 29,31%) osiągniętych w 2022 r. dochodów. W 2022 r. dokonano spłaty rat kredytów i pożyczki w wysokości 8 652 769 zł (w 2021 r. 10 189 400 zł). Zaciągane kredyty są przeznaczone wyłącznie na realizację wydatków majątkowych. Wskaźniki z ustawy o finansach publicznych są zachowane i w perspektywie spłat kredytów niezagrażone.¹⁸

2.1.6 Ochrona zdrowia

Światowa Organizacja Zdrowia wyróżniła trzy grupy czynników wpływających na stan zdrowia populacji, które można kształtować poprzez odpowiednią politykę zdrowotną:

- środowisko (czynniki poddawane kontroli np. szkodliwe substancje chemiczne, hałas, szkodliwe artykuły powszechnego użytku, niebezpieczne odpady, środowiska poddawane kontroli, np. woda, powietrze, żywność, środowisko pracy),
- zachowania (promowane np. zrównoważona dieta, regularna aktywność fizyczna, eliminowane, np. palenie tytoniu, spożywanie alkoholu, agresja i przemoc),
- ochrona zdrowia (np. dostępność i akceptacja opieki zdrowotnej, organizacja opieki, jakość opieki zdrowotnej).

Stan zdrowia zależy nie tylko od czynników biologicznych (np. wiek, płeć), ale też społecznoekonomicznych (stan rodzinny, stan cywilny czy poziom wykształcenia). Wraz z wiekiem znacząco pogarsza się stan zdrowia i rośnie umieralność. Osoby pozostające w stanie wolnym charakteryzują się gorszym stanem zdrowia i żyją przeciętnie krócej niż te pozostające w małżeństwie. Również wykształcenie jest czynnikiem, który w znacznym stopniu różnicuje stan

¹⁸ Raport o stanie Gminy za 2022r. s. 49-50

zdrowia – dla osób z wykształceniem wyższym odnotowuje się lepsze wskaźniki stanu zdrowia niż dla osób o niższych kategoriach wykształcenia. Miejsce zamieszkania (miasto/wieś) różnicuje stan zdrowia – mieszkańcy miast z reguły charakteryzują się lepszym stanem zdrowia niż osoby mieszkające na wsi.

Stan zdrowia w okresie starości jest skutkiem podejmowanych decyzji i stylu życia w przebiegu całego życia, dlatego zalecane jest podejmowanie działań prewencyjnych mających na celu upowszechnianie pozytywnego wzorca zdrowego stylu życia. Wyniki wielu analiz wskazują na wpływ warunków we wczesnym etapie życia (w okresie dzieciństwa i niemowlęctwa, a nawet w czasie życia płodowego), dlatego niezwykle ważna jest nie tylko ochrona zdrowia i wspieranie odporności osób najmłodszych (np. szczepienia ochronne, opieka medyczna nad matką i dzieckiem), ale także kształtowanie społecznej świadomości dotyczącej też indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie poprzez odpowiednie działania edukacyjne, poczynając od dzieci i młodzieży, a kończąc na osobach starszych.

W 2021 roku 34,5% zgonów w Skawinie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 22,4% zgonów były nowotwory, a 5,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Skawiny przypada 9.54 zgonów. Jest to mniej od wartości średniej dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju¹⁹.

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie miasta i gminy Skawina opiera się na niepublicznych podmiotach leczniczych, które zawarły umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej każdy zadeklarowany pacjent ma zapewniony dostęp do świadczeń gwarantowanych - świadczenia lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielane w środowisku nauczania i wychowania oraz świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz transport sanitarny.

Świadczenia dla mieszkańców miasta i gminy Skawina z zakresu opieki całodobowej udziela: OPC Sp. z o.o. Sp.k. z Krakowa w Przychodni Radziszów s.c., ul. Szkolna 15, 32-052 Radziszów oraz w Przychodni Zdrowia Skawina, ul. ks. J. Popiełuszki 2a, 32-050 Skawina. Świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w POZ obejmują świadczenia udzielane w dni powszednie po godzinie 18.00 do 8.00 rano dnia następnego i całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy.

Na terenie miasta i gminy Skawina w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia działają:

- Przychodnia Zdrowia Skawina sp. z o.o. ul. Ks. J. Popiełuszki 2a 32-050 Skawina (poradnia ogólna, poradnia pediatria, gabinet pielęgniarki środowiskowej – rodzinnej, gabinet położnej środowiskowej – rodzinnej, zespół transportu sanitarnego)

- Przychodnia Zdrowia Skawina Sp. z o.o. Krzęcin 56 32-050 Skawina (poradnia ogólna, poradnia pediatria)

- AD VITAM Przychodnia Zdrowia Sp. z o.o. Spółka Komandytowa ul. Korabnicka 7a 32-050 Skawina (poradnia ogólna, poradnia pielęgniarki środowiskowo rodzinnej, poradnia położnej POZ);

¹⁹ <https://www.polskawliczbach.pl>

- AD VITAM Przychodnia Zdrowia Sp. z o.o. Spółka Komandytowa ul. Szkolna 15 32-052 Radziszów (poradnia/gabinet POZ, Zespół Transportu Sanitarnego);
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "OSMED" Przychodnia Specjalistyczna ul. Graniczna 2D, 32-050 Skawina (poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia/gabinet pielęgniarstwa podstawowej opieki zdrowotnej);
- NZOZ SKAW-MED Sp. z o.o. ul. Ks. J. Popiełuszki 5, 32-050 Skawina (poradnia ogólna POZ, gabinet pielęgniarstwa środowiskowo – rodzinnej);
- NZOZ Praktyka Lekarska s.c. ul. Jana Brandysa 12 32-051 Wielkie Drogi (poradnia lekarza POZ i pielęgniarstwa środowiskowej - rodzinnej , gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej, transport Sanitarny);
- NZOZ PRAKTYKA LEKARZY s.c. Wola Radziszowska 590, 32-053 Wola Radziszowska (poradnia lekarza POZ, poradnia/gabinet pielęgniarstwa środowiskowej – rodzinnej).

Ponadto na terenie gminy funkcjonują:

- Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. św. Ludwika z siedzibą w Krakowie,
- Małopolskie Centrum Rehabilitacji Dzieci „Solidarność” w Radziszowie,
- Szpital Specjalistyczny im. Stanleya Dudricka w Skawinie ul. Tyniecka 15 z Ambulatorium i Oddziałem Chirurgii Ogólnej (NFZ) oraz Oddziałem Ortopedii (NFZ),
- Ratownictwo medyczne Pogotowie Ratunkowe w Skawinie - samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej. Pogotowie Ratunkowe w Skawinie realizuje zadania i cele w oparciu o Ustawę o Państwowym Ratownictwie Medycznym.
- Centrum Zdrowia Psychicznego ul. Energetyków 16 w Skawinie - Poradnia Zdrowia Psychicznego, Zespół Leczenia Środowiskowego, Dzienny Oddział Psychiatryczny oraz Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży którego strukturę stanowią komórki organizacyjne Szpitala Klinicznego im. dr. J. Babińskiego w Krakowie.

Analizując raport Ministerstwa Zdrowia, ujęty w dokumencie pt. „Mapa potrzeb zdrowotnych”, powiat krakowski wg. stanu na rok 2019 dysponował jedną z najsłabszych dostępności do opieki długoterminowej (paliatywnej i hospicyjnej). W ponad przeciętnym zakresie udzielał natomiast świadczeń z zakresu opieki domowej dla chorych wymagających wentylacji mechanicznej. Tego rodzaju świadczenia w Małopolsce udzielane były dla osób dorosłych przez podmioty lecznicze zlokalizowane w pięciu powiatach (chrzanowski, krakowski, wielicki, nowotarski i tarnowski).

Liczba porad świadczonych w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w przeliczeniu na 1 tys. ludności była zróżnicowana. Najmniejsze wartości odnotowano w poradniach w powiecie krakowskim, nowosądeckim, tarnowskim i wielickim. Starzenie się społeczeństwa będzie miało wpływ na zwiększenie liczby pacjentów oraz porad i tym samym zapotrzebowania na świadczenia w ramach AOS.

2.1.7 Edukacja

Na dzień 31 grudnia 2022 r. 10 257 mieszkańców gminy Skawina było w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w tym 5 001 kobiet oraz 5 256 mężczyzn.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 26,5% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,0% wykształcenie policealne, 10,9% średnie ogólnokształcące, a 19,3% średnie zawodowe.

Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 23,2% mieszkańców gminy Skawina, gimnazjalnym 3,0%, natomiast 10,8% podstawowym ukończonym. 3,3% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Mieszkańcy gminy Skawina mają analogiczny poziom wykształcenia jak mieszkańcy województwa małopolskiego.

Wśród kobiet mieszkających w gminie Skawina największy odsetek ma wykształcenie wyższe (30,8%) oraz zasadnicze zawodowe (18,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,7%) oraz średnie zawodowe (22,2%).

W roku 2021 w gminie Skawina mieściło się 21 przedszkoli, w których do 79 oddziałów uczęszczało 1577 dzieci (781 dziewczynek oraz 796 chłopców). Dla porównania w 2008 roku w gminie Skawina mieściło się 10 przedszkoli, w których do 35 oddziałów uczęszczało 840 dzieci (420 dziewczynek oraz 420 chłopców). 19,7% mieszkańców gminy Skawina w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zaliczało się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (20,2% wśród dziewczynek i 19,1% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 836 uczęszczało do placówek wychowania przedszkolnego.

W 21 szkołach podstawowych w 268 oddziałach uczyło się 4 091 uczniów (1 969 kobiet oraz 2 122 mężczyzn). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 15,3 uczniów. W gminie Skawina znajdują się 2 licea ogólnokształcące, w których w 2021 r. w 22 oddziałach uczyło się 652 uczniów (418 kobiet oraz 234 mężczyzn). W 2021 zarejestrowano 132 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w gminie Skawina w 3 liceach ogólnokształcących w 21 oddziałach uczyło się 577 uczniów (358 kobiet oraz 219 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 185 absolwentów.

W gminie Skawina znajdują się 3 branżowe szkoły I stopnia, w których w 14 oddziałach uczyło się 275 uczniów (85 kobiet oraz 190 mężczyzn)²⁰.

2.1.8 Kultura, sport i rekreacja

Wskaźnik dostępności domów i ośrodków kultury oraz klubów, świetlic i kół, określany jako liczba osób przypadająca na jedną placówkę kultury wynosi dla Skawiny 1152 i plasuje gminę na 6 pozycji w powiecie krakowskim (najwyższy wskaźnik osiągnęła gmina Michałowice – 318 a najniższy gmina Wielka Wieś – 4563). Średnia dla powiatu wynosi 573 - 1 miejsce w województwie małopolskim. Wskaźnik dostępności bibliotek w gminie, rozumiany jako liczba ludności przydająca na jedną placówkę biblioteczną, wg danych GUS w 2021r był najwyższy w powiecie krakowskim i wyniósł 2305.

²⁰ <https://www.polskawliczbach.pl>

Wskaźnik czytelnictwa dla gminy rozumiany jako liczba wypożyczeń z księgozbioru przez jednego czytelnika w ciągu roku wynosi 17 i jest 5 w powiecie krakowskim.

Instytucje kultury wpisane do rejestru instytucji kultury, dla których organizatorem jest Gmina Skawina, to:

- 1) Centrum Kultury i Sportu w Skawinie (CKiS),
- 2) Miejska Biblioteka Publiczna w Skawinie,
- 3) Muzeum Regionalne w Skawinie.

Wg danych GUS w 2022 roku jednostki gminy zorganizowały ogółem: 186 imprez w których uczestniczyło 30 277 osób. Były to m.in. seanse filmowe: 8 wydarzeń i 561 uczestników, 4 wystawy i 285 uczestników; 23 koncerty i 14 814 uczestników, 7 prelekcji/spotkań/wykłady dla 307 uczestników, 74 imprezy turystyczne i sportowo – rekreacyjne dla 9 081 uczestników, 2 konkursy i 114 uczestników, 30 pokazów teatralnych w których wzięło udział 1 939 uczestników oraz warsztaty interdyscyplinarne i inne w których wzięło udział niemal 4000 uczestników.

CKiS zrealizował w sumie 117 wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym oraz 151 wydarzeń o charakterze sportowo-rekreacyjnym (m.in.: akcja #zGRANAszkoła – zespół CKiS odwiedził wszystkie szkoły podstawowe z terenu gminy, organizując lekcje WF). Oferta kulturalna realizowana była również na terenach 16 sołectw, gdzie odbywały się m.in. warsztaty kreatywne, prelekcje, zajęcia animacyjne, a także spektakle i koncerty dla realizacji których wykorzystano lokalne zasoby infrastrukturalne - świetlice wiejskie, domy strażaka, szkoły. W ramach „Akademii Czasu Wolnego” oraz „CKiS na Wynos” – projektu finansowanego w ramach dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zrealizowano 41 wydarzeń²¹.

Do zasobów w których CKiS realizuje zadania kulturalne oraz rekreacyjno-sportowe należą: BASEN „CAMENA”

Nowoczesna pływalnia z dwiema nieckami: sportową o wymiarach 25 m x 12,5 m (powierzchnia lustra wody: 312,5 m²) i głębokości od 1,42 do 1,86 m oraz rekreacyjna o nieregularnych kształtach, powierzchni 150 m² i głębokości od 0,86 do 1,14 m. W skład pływalni wchodzi również elementy urozmaicające rekreację: zjeżdżalnia o długości 32 m, bicze i gejzery wodne oraz fontanna w kształcie grzybka. Ofertę Basenu Camena uzupełnia jacuzzi i sauna sucha. W skład całego kompleksu wchodzi również prowadzone przez zewnętrzne podmioty: siłownia (Power House), centrum rehabilitacji (Fundacja Rehabilitacji Zawodowej Inwalidów) oraz lokal gastronomiczny (tymczasowo zamknięty z uwagi na negatywne skutki pandemii; jesteśmy w trakcie poszukiwania nowego najemcy)

HALA WIDOWISKOWO-SPORTOWA

Obiekt obejmuje trzy pomieszczenia przeznaczone do uprawiania sportu: halę sportową o wymiarach 29,7×17,7 m (525,7 m²) oraz wysokości 6,8m z widownią posiadającą 299 miejsc stałych (siedzących), gdzie odbywają się imprezy sportowe i kulturalne; salę gimnastyczną o wymiarach parkietu 12×11,4 m (136,8 m²) oraz całkowitym wymiarze 14,5×11,4 m (165,3 m²); salkę gimnastyczną „Olimpijka” przeznaczoną głównie do prowadzenia zajęć tanecznych i korekcyjnych o wymiarach 11,9×5 m (59,5 m²).

²¹ Szerzej – sprawozdanie merytoryczne z działalności CKiS w Skawinie za 2022 r. Dostępne na: <https://bip.malopolska.pl/> strona 139

STADION MIEJSKI

Obiekt o łącznej powierzchni 4,4155 ha, posiadający 2 płyty boisk o nawierzchni trawiastej - pełnowymiarowe boisko (106 x 63m) oraz boisko o zmniejszonych wymiarach (70 x 40 m), a także pole treningowe (70 x 40 m). Wokół głównej płyty usytuowana jest odgradzona od widowni bieżnia. Część socjalna, mieszcząca się w budynku klubowym to cztery przestronne szatnie. Każda z nich wyposażona jest w węzeł sanitarny. Budynek klubowy posiada również salę przystosowaną do organizacji minikonferencji. Stadion dysponuje własnym nagłośnieniem, trybuną ziemną na 500 osób i parkingiem.

KOMPLEKSY BOISK „ORLIK”

Orlik (ul. Konstytucji 3 Maja) - obiekt składający się z boiska o nawierzchni syntetycznej do piłki nożnej o wymiarach 30 x 62 m, z polem do gry 26 x 56 m, oraz wielofunkcyjnego boiska z poliuretanową nawierzchnią do gry w koszykówkę, piłkę ręczną i siatkówkę o wymiarach 20 x 30 m. W obrębie obiektu znajduje się także budynek socjalny z szatniami o pow. 60 m². Posiada ogrodzenie i oświetlenie. Orlik (ul. Mickiewicza) - do elementów infrastruktury należy: boisko wielofunkcyjne (do siatkówki i koszykówki) o wymiarach 15,1 x 28,1 m i nawierzchni poliuretanowanej oraz boisko do piłki nożnej o wymiarach 26,0 m x 56,0 m i nawierzchni z trawy syntetycznej.

OŚRODEK KULTURALNO-REKREACYJNY „GUBAŁÓWKA”

Dysponuje klimatyzowaną salą mieszcząca do 200 osób (18x11,5 m), w której odbywają się zajęcia kursu oraz Klubu tańca towarzyskiego. W obiekcie znajduje się również sala wokalna, w której szkolą swoje talenty wokalne dzieci, młodzież oraz dorośli. Wokół budynku rozciąga się 1,5 ha zielonego terenu zamkniętego, gdzie mieści się kompleks basenów odkrytych, czynnych sezonowo (w miesiącach letnich), w skład których wchodzi: dwie niecki basenowe betonowe – mała 10 x 20 m i duża 25 x 12 m, brodzik ze zjeżdżalnią dla najmłodszych oraz powierzchnie wydzielone dla nieumiejących pływać. Przy strefie dostępny jest parking na około 40 samochodów oraz strefa gastronomiczna z zieloną przestrzenią wypoczynkową.

PAŁACYK „SOKÓŁ”

Usytuowany w Parku Miejskim, obecnie stanowiący siedzibę Działu Realizacji Projektów Kultury CKiS w Skawinie. Mieści się w nim reprezentacyjna sala teatralna, w której organizowane są koncerty, spektakle, cykliczne spotkania w ramach „Skawińskiej Akademii Wiedzy i Umiejętności”, spotkania o charakterze prozdrowotnym z ekspertami w ramach cyklu „Żyj Świadomie”, prezentacje artystyczne. gminne oraz ogólnopolskie konkursy i festiwale dla dzieci i młodzieży. To właśnie w sali teatralnej odbywają się, m.in. comiesięczne spotkania z muzyką poważną w ramach „Koncertów z Akademią”, cykliczne spektakle dla dzieci w ramach „Teatru Dzieciom” oraz przedstawienia Teatru „Maska” czy coroczny „Skawiński Tydzień Teatralny”. W pałacyku „Sokół” znajduje się również Galeria „Pałacyk”, pełniąca funkcje wystawiennicze. W niej organizowane są cykliczne wernisaże i promocja twórczości artystów amatorów i profesjonalistów. Galeria mieści się w Kawiarni „Tuczytam”.

DWÓR LUDWIKOWSKICH

Był siedzibą jednej z najznakomitszych skawińskich rodzin. Historia rodu Ludwikowskich w Skawinie rozpoczyna się już w XVII w. To wtedy Piotr Ludwikowski, rycerz Jana III Sobieskiego, osiedlił się w podkrakowskim miasteczku. Ludwikowscy szybko dorobili się pokaźnego majątku, a dzięki społecznemu zaangażowaniu zyskali sobie szacunek okolicznych mieszkańców. Obecnie w Dworze

Ludwikowskich mieści się Muzeum Regionalne oraz Biblioteka Pedagogiczna. CKiS objęło obiekt opieką administracyjną od 8.10.2020 r. i prowadzi w nim zajęcia dla dzieci i młodzieży.

W 2022r. Miejska Biblioteka Publiczna w Skawinie prowadziła na terenie gminy Skawina 9 agend bibliotecznych i 10 punktów bibliotecznych w przedszkolach. Przeprowadzono 520 godzin zajęć/szkoleń/warsztatów i 21 imprez, w których udział wzięło 8310 osób. Ponadto zorganizowano szereg wydarzeń, spotkań, zabaw i konkursów w formie online, cieszących się popularnością wśród lokalnej społeczności.

Bieżącą ofertę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Skawinie można znaleźć w aktualnościach na stronie www oraz na fanpage'u na portalu Facebook. W ramach ułatwienia dostępu do książek i innych publikacji udostępniane są zewnętrzne źródła: e-booki z wypożyczalni Legimi i EmpikGO oraz publikacje naukowe w serwisie Academica. Dostępny jest katalog online, zawierający wszystkie zbiory, również na urządzenia mobilne. Biblioteka odpowiada na potrzeby czytelników poprzez uwzględnianie propozycji zakupów, prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne, udostępnienia czasopisma w formie papierowej oraz cyfrowej, dostarcza zamówione książki w oparciu o sieć paczkomatów na terenie gminy – Bliżej Książki oraz oferuje dowożenie książek do domów osób starszych i z niepełnosprawnością – Książka na Telefon.

W 2022 r. z usług Miejskiej Biblioteki Publicznej w Skawinie korzystało 5393 użytkowników, czyli ok. 750 osób więcej niż w roku 2021. Do 75 940 wzrosła liczba wypożyczeń i udostępnień zbiorów.

W ramach promowania czytelnictwa MBP prowadzi zajęcia biblioteczne dla dzieci w bibliotekach, przedszkolach i w szkołach oraz 5 Dyskusyjnych Klubów Książki i 2 Kluby Przyjaciół Biblioteki, organizuje spotkania autorskie, konkursy czytelnicze, wymiany książkowe, półkę „Przygarnij mnie”, przekazuje najmłodszym wyprawki czytelnicze „Mała Książka – Wielki Człowiek”.

Przeprowadzono 520 godzin zajęć/szkoleń/warsztatów i 21 imprez, w których udział wzięło 8310 osób. Dzięki współpracy z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi Miejska Biblioteka Publiczna była partnerem różnych inicjatyw społecznych i inicjatorem uruchomienia Bibliotecznej kawiarni „Żywej Książki”, która sprzyja zarówno lekturze przy kawie, jak i spotkaniom ze znajomymi. Kawiarnia otwarta jest 7 dni w tygodniu. W ramach weekendowej działalności kulturalnej odbyły się m.in.: 2 koncerty Live-Book Music, 6 wernisaży, 7 wystaw, oraz warsztaty malarskie i baristyczne²².

Podstawą funkcjonowania Muzeum Regionalnego w Skawinie jest ochrona zbiorów muzealnych i archiwaliów zebranych przez Towarzystwo Przyjaciół Skawiny oraz dalsze ich powiększanie w celu gromadzenia zabytków kultury, sztuki ludowej i regionalnej Skawiny i okolic. Szczególną formą działalności Muzeum jest szeroki zakres udostępniania zbiorów muzealnych, działalność wystawiennicza, wydawnicza oraz działalność dydaktyczna prowadzona w środowisku lokalnym, szczególnie edukacyjnym²³.

Obiekty sportowe i rekreacyjne w gminie Skawina:

Oprócz obiektów pozostających w administracji CKiS należą do nich:

- Park Miejski w Skawinie wraz z infrastrukturą sportową i rekreacyjną, w tym place zabaw dostosowane do różnych grup wiekowych dzieci, kreatywna strefa zabaw przy Pałacyku „Sokół”, boisko do koszykówki, kort tenisowy,

²² Szerzej Strona Biuletynu Informacji Publicznej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Skawinie:

<https://bip.malopolska.pl/>

²³ Szerzej: Raport o stanie Gminy za rok 2022, s. 141 i nast.

- wielofunkcyjne, ogólnodostępne boisko zlokalizowane przy Szkole Podstawowej nr 3 i nr 6,
- „Błonia Skawińskie” w Parku Miejskim w Skawinie wraz z ścieżką dla rolkarzy i biegaczy, elementy do treningu z wykorzystaniem własnego ciężaru ciała, siłownia zewnętrzna;
- teren pomiędzy osiedlami Bukowskim i Ogrody, czyli park przy ul. Jana Pawła II z infrastrukturą sportową;
- wielofunkcyjne obiekty przy Szkole Podstawowej nr 2 oraz 6 a także na osiedlach: Awaryjnym, Radziszowskim oraz Ogrody jak i przy ul. 29 Listopada. W ostatnim przypadku jest to kompleks mieszczący boisko do siatkówki mogące jednocześnie być kortem tenisowym, odrębne boisko do koszykówki i kolejne do piłki nożnej oraz plac zabaw dla dzieci.

Na terenie miasta znajdują się łącznie 22 wielopokoleniowe place zabaw. Na terenie miejscowości wchodzących w skład gminy Skawina znajduje się: 11 nowoczesnych, wielofunkcyjnych, poliuretanowych boisk, powstałych w ramach rewitalizacji w takich miejscowościach jak: Radziszów, Kopanka, Ochodza, Pozowice, Wielkie Drogi, Rzozów, Jurczyce, Polanka Hallera, Zelczyna, Borek, Facimiech, oraz 15 siłowni zewnętrznych w miejscowościach: Radziszów, Kopanka, Ochodza, Pozowice, Wielkie drogi, Rzozów, Jurczyce, Polanka Hallera, Zelczyna, Borek, Facimiech, Grabie, Gołuchowice, Wola Radziszowska.

W 2022r w gminie Skawina działało 26 klubów sportowych, w tym 6 uczniowskich. Spośród 20 klubów 12 działało w zakresie piłki nożnej (Ludowy Klub Sportowy: BORKOWIANKA w Borku Szlacheckim, POZOWIANKA w Pozowicach, RADZISZOWIANKA w Radziszowie, RZOZOVIA w Rzozowie, TRZEBOL w Wielkich Drogach, WIŚLANIE w Jaśkowicach, Parafialny Klub Sportowy CEDRONKA, Parafialny Klub Sportowy MILENIUM Terenowy Klub Sportowy SKAWINKA w Skawinie, Uczniowski Klub Sportowy „Akademia Piłkarska Champions” w Skawinie, Miejskie Towarzystwo Sportowe „Piast” w Skawinie, Regionalny Klub Sportowy ISKRA w Krzęcin) a 8 pozostałych w innych dyscyplinach (Klub Jeździecki Facimiech, Klub Kajakowy „HELIX”, Klub Sportowy „OPTIMA”, Klub Wspierania Sportu i Rekreacji „AXIS” w Skawinie, Stowarzyszenie Wspierania Sportu i Rekreacji „SKIMKA”, Matyja Boxing Academy, AW Sport, Klub Sportowy „Skawina biega”).

Uczniowskie kluby sportowe to Klub „Akademia Piłkarska”, DWÓJKA, FENIKS, Hat-Trick JEDYNKA, ZELCZYŃKA, które działały w 2022r.

Ponadto na terenie gminy funkcjonowały 2 kluby sportowe zarejestrowane w innych miastach Klub karate MAWASHI i Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy WALLEY-PLUS DUO.

W 2022 r. wybitni sportowcy z gminy Skawina otrzymali 17 nagród i 43 stypendia sportowe.

Dyscypliny sportu, w jakich zostały przyznane nagrody i stypendia, to: narciarstwo alpejskie, inline alpine, piłka nożna kobiet, koszykówka, pływanie, crossminton, lekkoatletyka, badminton, wyścigi na BMX, karate kyokushin i brydż sportowy.

Ponadto na terenie gminy Skawina znajdują się:

- Centra Aktywności Kulturalnej (CAK) powstałe w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji tj. w Jaśkowicach, Woli Radziszowskiej, Polance Hallera, w Borku Szlacheckim, w Skawinie na osiedlu „Ogrody, i „Rzepnik”;
- Miasteczko Komunikacyjne znajdujące się na terenie przyległym do Szkoły Podstawowej Nr 6 w Skawinie.

2.2 Problemy i potrzeby społeczne gminy Skawina

2.2.1 Wprowadzenie

Przyjęta jako kluczowa perspektywa polityki społecznej gminy – perspektywa organizowania usług społecznych odpowiadających potrzebom mieszkańców gminy – wymaga uwzględniania w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych podejścia nieco szerszego, niż wynikałoby to z samej nazwy dokumentu. Przedmiotem analizy w tej części strategii nie będą więc wyłącznie obszary definiowane jako problemy społeczne (takie jak ubóstwo, bezdomność, niepełnosprawność ...) ale obszary łączące wyzwania oraz potencjały (takie jak polityka senioralna, poziom aktywności społecznej). Problemy społeczne będą natomiast prezentowane w odniesieniu do poszczególnych grup mieszkańców gminy, z uwzględnieniem również potrzeb poszczególnych grup, tak aby widoczne były usługi społeczne mogące być odpowiedzią na zdiagnozowany stan rzeczy. Podział na grupy mieszkańców wynika z kluczowego dokumentu diagnostycznego w obszarze usług społecznych jaką jest *Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Skawina w zakresie usług społecznych, Skawina 2022*.

Wyodrębniono następujące grupy:

- 1) dorosłych mieszkańców,
- 2) rodzin z dziećmi,
- 3) dzieci i młodzieży,
- 4) osób z niepełnosprawnościami,
- 5) osób starszych.

Kluczowe problemy społeczne na terenie gminy z perspektywy mieszkańców, na podstawie badań (2022 r.) to słaby dostęp do opieki zdrowotnej (40%), alkoholizm (20%) oraz ubóstwo (18%). Aż 40% badanych nie dostrzegало w gminie żadnych problemów²⁴.

Potrzeby i wyzwania społeczne gminy ujęto w Strategii Rozwoju Gminy (2020 r.):

- rosnąca populacja osób starszych w gminie, brak polityki senioralnej,
- mała liczba miejsc w żłobkach na terenie gminy,
- niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach z terenu gminy, krótki czas pracy niektórych oddziałów uniemożliwiający podjęcie pracy przez rodzica/opiekuna,
- niesatysfakcjonująca jakość edukacji – przeciętne wyniki z egzaminów zewnętrznych na tle powiatu i województwa,
- infrastruktura oświatowa wymagająca modernizacji,
- wysokie koszty funkcjonowania niektórych placówek oświatowych,
- rosnąca liczba dzieci z deficytami rozwojowymi,
- niewystarczająca oferta zajęć dodatkowych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży, brak diagnozy potrzeb w tym zakresie,
- niewystarczająca oferta wsparcia instytucjonalnego dla dzieci,
- niewystarczająca oferta wsparcia instytucjonalnego dla młodzieży,
- brak szkolnictwa wyższego w gminie, szkolnictwo na poziomie średnim wymaga lepszego dostosowania do potrzeb rynku oraz odbiorców,
- ograniczony dostęp do oferty opiekuńczej, edukacyjnej i specjalistycznej (w tym formie integracyjnej) dla osób z niepełnosprawnością dostępnej na terenie gminy,

²⁴ Raport. Diagnoza problemów uzależnień gminy Skawina. Październik 2022, s. 40.

- słaba dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie,
- nie w pełni wykorzystany potencjał rekreacyjny gminy, w tym rzek i innych akwenów,
- niewykorzystany potencjał centrum Skawiny i Rynku oraz terenów przemysłowych,
- niski standard zabudowy blokowej,
- napięcia na tle zróżnicowanych potrzeb mieszkańców miasta i wsi w zakresie podnoszenia jakości życia,
- mała dostępność do miejsc integracji dla mieszkańców (świetlice, kluby, domy ludowe),
- niewielka obecność w życiu społecznym grup niedoreprezentowanych (osób z niepełnosprawnościami, migrantów etc.),
- słabo wykorzystany potencjał dziedzictwa historycznego gminy,
- deficyty diagnostyczne w zakresie dostępności do usług oraz innych wybranych obszarów życia (np. zdrowie, edukacja, powiązania komunikacyjne, demografia), brak wystandaryzowanych narzędzi badawczych (np. barometru badania opinii mieszkańców),
- deficyty planistyczne – brak (lub w trakcie tworzenia) niektórych polityk [polityka ochrony zdrowia, senioralna, edukacyjna, studium uwarunkowań przestrzennych],
- brak dostępności do większości instytucji użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami (os. z niepełnosprawnością, starszych, rodziców z dziećmi)²⁵.

2.2.2 Osoby dorosłe

Wśród najczęściej wskazywanych obszarów wymagających oddziaływania znalazły się obszary związane z uzależnieniami, przemocą w rodzinie, organizacją czasu wolnego oraz bezrobociem.

Wśród problemów osób dorosłych oraz całych rodzin, w świetle wyników grup fokusowych realizowanych w ramach badań na potrzeby „Diagnozy problemów uzależnień Gminy Skawina” w 2022r. najczęstsze wskazania to uzależnienie od alkoholu, zachowania agresywne, niewydolność i bezradność wychowawcza rodziców oraz konflikty rodzinne. Jako najbardziej groźne uzależnienie mieszkańcy wskazali sieciorizm oraz uzależnienie od hazardu. Wysoko ocenione zostało również zagrożenie wynikające z nikotynizmu, zakupoholizmu, a dopiero w następnej kolejności z narkomanii. Jako najmniej groźne uzależnienie, traktowane bardziej jako przyzwyczajenie, niż stan zagrażający, mieszkańcy uznają alkoholizm oraz pracoholizm. Wyniki te wskazują jasno, na przykładzie problemów uzależnień, na daleko idące zmiany w postrzeganiu zagrożeń wynikających z problemów społecznych. Zmiany te potwierdzają wyniki badań fokusowych, realizowanych na potrzeby przywoływanej Diagnozy problemów uzależnień Gminy Skawina:

„Badani [w badaniach fokusowych] wskazali również na zachodzące przemiany w zakresie wzorców konsumpcji alkoholu czy zażywania środków psychoaktywnych, a co za tym idzie potrzebę zmiany sposobu myślenia samych terapeutów i środowisk specjalistów w podejściu do edukacji i działań profilaktycznych.: (...) Cały świat się zmienia, w latach 80tych obraz narkomana czy alkoholika był zupełnie inny niż teraz. Mamy alkoholików, którzy są prezesami dużych firm. Osoba ta, nie musi stać pod sklepem tylko pije trunki po 200-300 zł za butelkę. Wieczorem wypija butelkę, następnego dnia kąpie się, ubiera białą koszulę i idzie do pracy. Nie zmienia to faktu, że jest osobą uzależnioną od alkoholu tak samo jak osoba, która stoi pod sklepem i chce się napić 2 piwa. Cały czas chodzi o to, żeby nie zostawać z tyłu tylko iść dalej ze zmianami, które dotyczą zmianę społeczną. (...) a małpki

²⁵ Strategia Rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030, s. 26

kupują w Żabce nie tylko menele lecz także panowie w garniturach idący rano do pracy.

„Dostrzegalne zmiany dotyczą też środowisk, które uznawane były za dysfunkcyjne. Dawniej [były to] rodziny o niskim statusie społeczno-ekonomicznym, obecnie sytuacja finansowa nie jest już miernikiem dysfunkcji”. Szczególnie ta ostatnia konstatacja wydaje się mieć wymiar szerszy i odnosi się nie tylko do kwestii uzależnień.²⁶

Informacji o problemach i potrzebach dorosłych mieszkańców Skawiny dostarczają również dane o odbiorcach działań Centrum Wspierania Rodziny. Centrum Wspierania Rodziny świadczyło pomoc osobom, małżeństwom i rodzinom przeżywającym trudności życiowe np. uzależnienie lub współuzależnienie, przemoc w rodzinie, konflikty z najbliższymi, kłopoty w wychowywaniu dzieci, problemy osobiste, stres związany z życiem codziennym, poczucie choroby, straty, krzywdy lub winy, kryzys w związku partnerskim, kryzys rodzinny - rozkład pożycia, zaburzenia nastroju, zachowania mające cechy uzależnienia od czynności takich jak: hazard, Internet i itp. Dorośli mieszkańcy gminy borykający się niejednokrotnie ze skutkami szybkiego tempa życia, pracobolizmu, mogliby w ramach prowadzonych kampanii i akcji społecznych korzystać cyklicznie ze wsparcia psychologa, gdzie nauczyliby się nowych technik radzenia sobie ze stresem i efektywnego odpoczynku, bez używek i technologii. Akcje informacyjne skierowane głównie do kobiet, mogłyby uzmysłwić szkodliwość konsumpcji alkoholu, ukazać skalę zjawiska i skutki szczególnie w organizmach kobiecych, ponadto uwrażliwić społeczeństwo na wczesne symptomy uzależnienia oraz pokazać skuteczne mechanizmy interwencji i udzielania pomocy²⁷. Z badań diagnostycznych realizowanych na terenie gminy Skawina w 2022r w związku z opracowaniem GPRPA wynika, że wg deklaracji ankietowanych najpopularniejszą formą spędzania czasu wolnego jest (deklaracja bardzo często i często):

- 1) korzystanie z komputera, tabletu, telefonu dla przyjemności (53%);
- 2) oglądanie telewizji (49%);
- 3) realizowanie swojego hobby (46%).²⁸

Respondenci identyfikują zapotrzebowanie na rozwój usług społecznych dla dorosłych mieszkańców gminy Skawina oraz rodzin z dziećmi. Jak wskazują respondenci „aby utrzymać i rozwijać standard życia mieszkańców gminy, w szczególności dorosłych i rodzin z dziećmi należy, rozwijać oferty kreatywnego spędzania czasu wolnego, aktywizującego i wpływającego na wzmacnianie tzw. zdrowych nawyków życiowych”. Ważnym jest również w opinii respondentów „rozwój oferty łączącej pokolenia oraz umożliwiającej łączenie rozwoju pasji i zainteresowań rodziców z rozwojem dzieci, np. rodzinny basen, rodzinne plenery plastyczne, kulturalne, łączące pokolenia (dziadkowie-rodzice-dzieci)”. Należy rozwijać ofertę „świadomego odbioru kultury, rozwijać zainteresowanie nauką (pozaszkolną), kulturą i sztuką”, „rozwijać oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, osób dorosłych, również o charakterze tematycznym i integracyjnym (międzypokoleniowym, kulturowym) – formy warsztatów tematycznych, imprez gminnych, wzmacniających więź lokalną oraz sąsiedzką”. „Dorośli potrzebują również oferty dla siebie. Powinno się rozwijać ofertę zajęć dla dorosłych – sportowych, artystycznych, kulturalnych, z równoczesnym zapewnieniem w tym czasie zajęć lub opieki nad dziećmi”. „Warto również włączyć w korzystanie z dostępnej oferty mieszkańców pochodzenia ukraińskiego - tam gdzie jest to niezbędne, dostosowywać ofertę do tej grupy mieszkańców”. „Należy

²⁶ Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w zakresie usług społecznych, 2022r s.12-13

²⁷ Diagnoza potrzeb i potencjału (...) 2022, s. 13-14

²⁸ Raport z realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przeciwdziałania uzależnieniom za rok 2022 s. 38

rozwinąć dostępność usług społecznych nie ograniczając ich tylko do miasta, ale również wyjść z ich realizacją do sołectw, na teren gminy. Dostępność usług blisko miejsca zamieszkania”. „Warto rozwinąć również tzw. ofertę otwartą. Akademię czasu wolnego, którą będą projektować sami mieszkańcy”. „W celach dostępu do informacji należy rozwinąć promocję , np. w formie aplikacji mobilnej” s.146.

Obszarem problemowym, prezentowanym w części dotyczącej osób dorosłych, jest przemoc domowa. Program przeciwdziałania przemocy domowej definiuje jego adresatów, w pierwszej kolejności wskazując, że osoby doznające przemocy domowej, to współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, rodziny z dziećmi i dzieci. Skalę problemu prezentują dane o liczbie rodzin objętych działaniami w tym zakresie. Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. do przewodniczącej Zespołu wpłynęło 78 formularzy „Niebieskie Karta – A” w 64 rodzinach. Od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. wpłynęły 73 formularze „Niebieskie Karta – A” w 61 rodzinach.

W 2021 r. procedurą „Niebieskie Karty” objętych było 108 rodzin a w 2022 – 98 rodzin.

W porównaniu do roku 2020 nastąpił spadek rodzin objętych pracą grup roboczych w ramach procedury Niebieskie Karty o 20 rodzin a w 2022 względem 2021 r o 10 rodzin. Można więc zaobserwować tendencje malejącą w tym obszarze.²⁹

W 2021 roku odbyło się 454 a w 2022r. 478 spotkań grup roboczych zajmujących się pomocą rodzinom uwięzonym w przemoc domową. W 2021 r. Zespół powołał 60 nowych grup roboczych, których zadaniem było rozwiązywanie problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, diagnozowanie sytuacji rodziny, monitorowanie sytuacji w środowisku oraz ustalenie planu pomocy rodzinie, czyli dla osób doświadczających przemocy w tym małoletnich dzieci, jak również dla osób stosujących przemoc a w 2022 r. powołano 61 takich grup. Zarówno w 2021 r. jak i 2022r. zakończono realizację procedury „Niebieskie Karty” w 65 rodzinach. Zakończenie realizacji procedury nie oznaczało zakończenia działań w każdej z 65 rodzin. W celu sprawdzania stanu bezpieczeństwa domowników w 2021 roku w 30 a w 2022r. w 27 rodzinach realizowany był systematyczny monitoring³⁰.

Procedury „Niebieskie Karty” wszczynane są w rodzinach, co, do których przedstawiciele wyżej wymienionych służb publicznych mają uzasadnione podejrzenie o występowaniu problemu przemocy. Liczbę i rozkład liczbowy procedur w podziale na miasto i obszar wiejski jakie były wszczęte w latach 2019 r., 2020 r., 2021 r., 2022 r. obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 14. Liczba wszczętych procedur „ Niebieskich Kart” w gminie Skawina w latach 2019- 2022 roku w podziale na miasto i sołectwa.

	2019	2020	2021	2022
Obszar wiejski	68	61	64	63
Miasto Skawina	80	67	44	35
Liczba powołanych grup roboczych	76	50	60	98

²⁹ Sprawozdanie z realizacji zadań Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie oraz realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w roku 2021, s. 41 i za 2022r. s. 43

³⁰ Jw. s. 42/44

	2019	2020	2021	2022
Obszar wiejski	68	61	64	63
Liczba rodzin objętych działaniami grup roboczych	148	128	108	98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie.

W latach 2021-2022 obserwowalny jest spadek liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. W stosunku do 2019 r., 2020 r., zauważalny jest spadek rodzin objętych procedura „Niebieskie Karty”, co może świadczyć o większym zaangażowaniu i skuteczności podejmowanych działań. Nadal jednak obszarem, na którym najczęściej uruchamiana jest procedura jest obszar miejski. Świadczyć to może o coraz większej świadomości mieszkańców w wykorzystaniu tej formy interwencji w zakresie walki z problemem przemocy.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty” w latach 2019-2022 roku sporządzonych Niebieskich Kart formularz A, przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę było łącznie 293.

Tabela 15. Liczba „Niebieskich Kart” sporządzonych w latach 2019- 2022 r.

Podmioty uprawnione do zakładania „Niebieskich Kart”	Liczba „Niebieskich Kart” 2019	Liczba „Niebieskich Kart” 2020	Liczba „Niebieskich Kart” 2021	Liczba „Niebieskich Kart” 2022
Policja	79	47	26	22
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej:	18	16	34	35
Szkoły i Placówki oświatowe	4	2	4	3
Służba Zdrowia	0	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	0	0	1
Razem	102	65	65	61

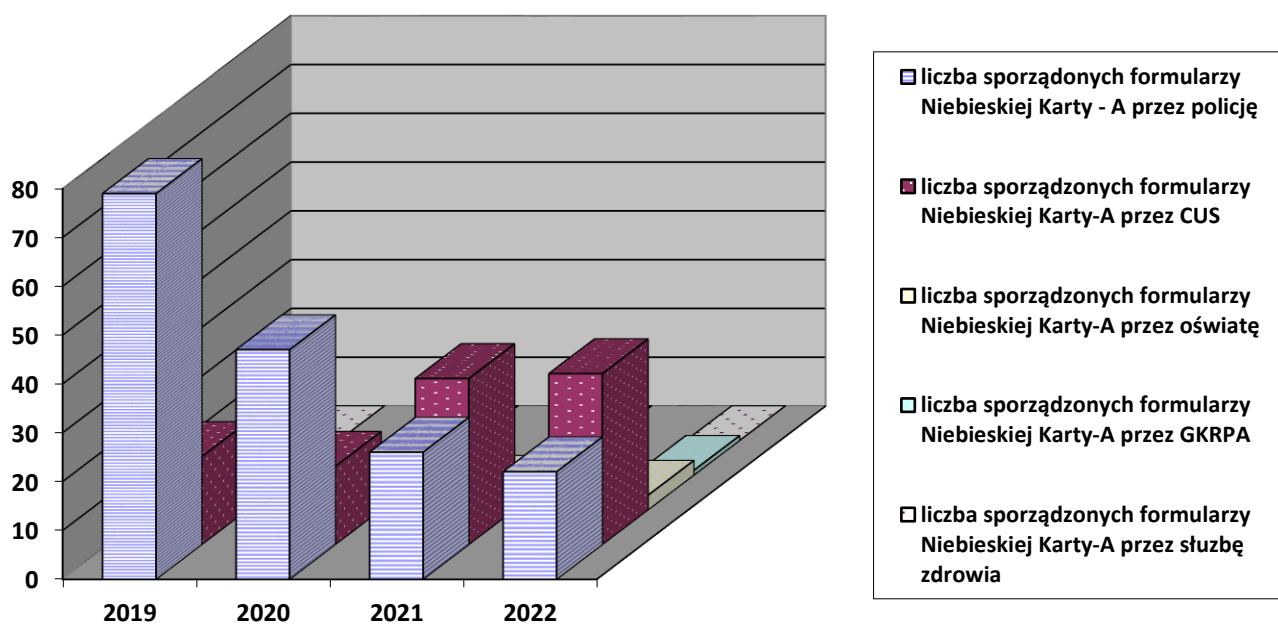
Źródło: Opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” w roku 2022.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w latach 2019-2020 roku instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” był Komisariat Policji w Skawinie, na drugim miejscu procedurę uruchamiali przedstawiciele pomocy społecznej. Natomiast w latach 2021-2022 roku instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” było Centrum Usług

Spółecznych, na drugim miejscu znajdował się Komisariat Policji w Skawinie. Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez Szkoły i Placówki oświatowe czy Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Udział przedstawicieli podmiotów uprawnionych do wdrażania procedury w poszczególnych latach obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów gminy Skawina w latach 2019- 2022 roku.

Źródło: Dane statystyczne Centrum Usług Społecznych w Skawinie

Należy podkreślić, że prezentowane dane nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska przemocy w Gminie Skawina. Zdarza się, że osoby doznające przemocy w rodzinie domowej nie informują o tym odpowiednich instytucji.

Istotne informacje o problemach i potrzebach w obszarze przeciwdziałania przemocy są zawarte w diagnozie lokalnych potrzeb w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, której celem było opracowanie dokumentu stanowiącego punkt wyjścia do przygotowania gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej na kolejne lata oraz dalszych analiz i wypracowanie rekomendacji do kolejnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na terenie gminy Skawina.³¹

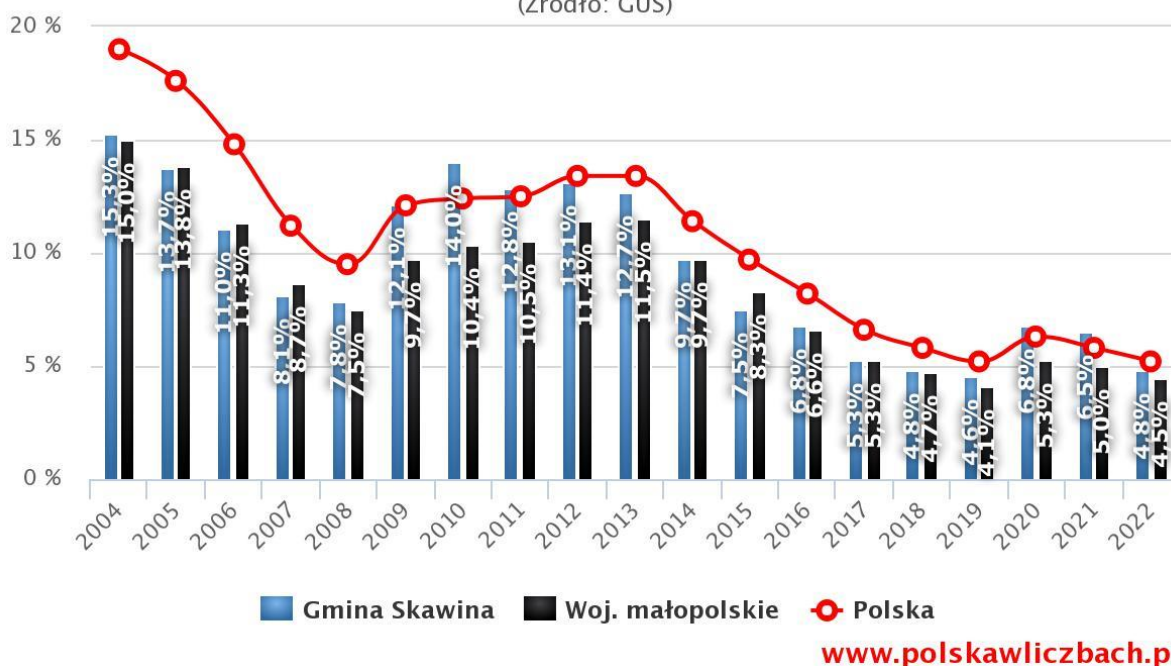
³¹ Monitoring Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Skawina na lata 2018-2022, za 2021 rok, s. 16

Obszar bezrobocia

Na przestrzeni lat, podobnie jak w skali województwa oraz kraju, obserwowany jest stały spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Skawina w latach 2004 – 2022

(Źródło: GUS)

W 2022 r. w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego z terenu Gminy Skawina zarejestrowało się 1369 osób bezrobotnych. Na koniec 2022 r. zarejestrowanych było 779 osób bezrobotnych, z czego 647 to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, 395 osób to kobiety i 107 osób z prawem do zasiłku.

Tabela 16. Bezrobotni wg poszczególnych grup w 2022 r.

OBSZAR	Bezrobotni				
	ogółem	kobiety	będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	z prawem do zasiłku	zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy
Powiat Krakowski	4896	2419	4062	565	190
Miasto i Gmina Skawina	779	395	647	107	13

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za 2022 r.

Na koniec 2022 roku najliczniejsza grupa osób bezrobotnych z Gminy Skawina znajdowała się w przedziale wiekowym 25-34 lata (184 osoby) a najmniej liczna, była w przedziale wiekowym 60-64

lata (77 osób). Z uwagi na czas pozostawania bez pracy, najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, 214 osób długotrwale bezrobotnych.

Struktura bezrobotnych wg poziomu wykształcenia uwarunkowana jest lokalnym rynkiem pracy, który stawia przed pracownikami wymóg posiadania wysokich i w miarę wszechstronnych kwalifikacji, a także ciągłej gotowości do zmian. W odniesieniu do Miasta i Gminy Skawina najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (230 osób) oraz z gimnazjalnym i poniżej (176 osób). W strukturze osób bezrobotnych największy odsetek stanowiły osoby ze stażem pracy w przedziale 1-5 lat (24,2 %) oraz w przedziale od 5-10 lat (18,3 %).

Wejście bądź szybki powrót na rynek pracy osób bezrobotnych jest podstawowym celem działalności Urzędu Pracy. 64 osoby bezrobotne z Gminy Skawina rozpoczęło własną działalność gospodarczą korzystając z jednorazowych środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. W ramach robót publicznych zatrudniono 36 osób a 41 osób zostało skierowanych do zatrudnienia w ramach organizacji prac interwencyjnych. Całościowe zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Podjęcia pracy wg wybranych form pomocy (dane za 2022 r , wg stanu na 31.12.2022 r.).

Podjęcia pracy z tytułu:	Powiat Krakowski	Miasto i Gmina Skawina
rozpoczęcia prac społecznie użytecznych, w tym PAI	51	0
prac interwencyjnych	281	98
robót publicznych	227	36
podjęcia działalności gospodarczej	368	64
refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	47	10
innego wsparcia subsydiowanego	17	11
Rozpoczęcie szkolenia	502	85
Rozpoczęcie stażu	946	235

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za 2022 r.

Tabela 18. Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych.

|Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych

		Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny
Powód przyznania	Ogółem	1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
Długotrwała lub ciężka choroba	381	307	29	14	31
Ubóstwo	276	214	20	15	27
Niepełnosprawność	229	192	14	9	14
Bezrobocie	150	90	24	15	21
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	39		10	16	13

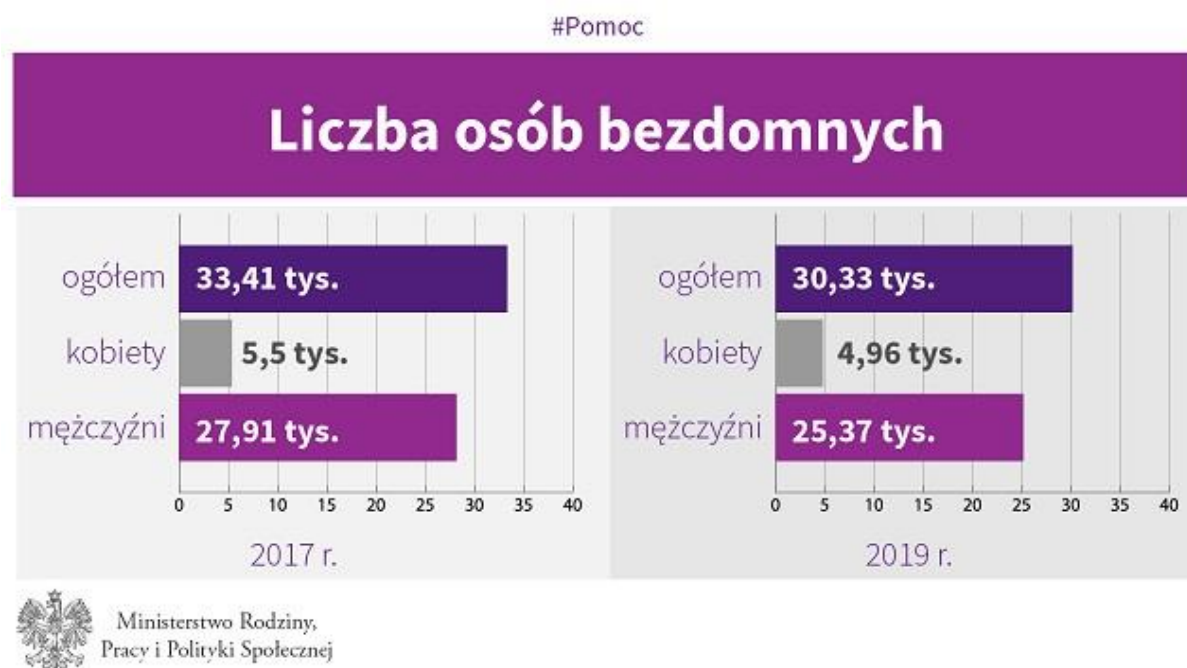
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022r. s. 25.

Bezdomność

Bezdomność traktowana jest jako szeroki problem polityki społecznej, a nie tylko pomocy społecznej. Polityka wobec problemu wymaga całościowego podejścia, tak aby kompleksowo zapobiegać bezdomności, odpowiadać na potrzeby osób, które w sytuacji bezdomności już się znajdują, a przede wszystkim doprowadzić do usamodzielnienia osób bezdomnych. Z inicjatywy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej są przeprowadzane cyklicznie, co dwa lata: Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych (od 2009 r.) oraz Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach (od 2010 r.). Ostatnie Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych przeprowadzono w lutym 2019 roku. W roku 2021 oraz 2022 Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych nie zostało przeprowadzone z powodu panującej pandemii Covid-19.

W lutym 2019 r. zidentyfikowano w Polsce 30 330 osób bezdomnych, z czego 83,6% stanowili mężczyźni (25 369 osób), natomiast 16,4% kobiety (4 961 osób). W porównaniu z rokiem 2017 liczba osób bezdomnych spadła o ponad 9% (3 078 osób mniej).

Tabela 19. Liczba osób bezdomnych w latach 2017-2019.

Źródło: Raport MRPiPS za rok 2019

Najwięcej osób bezdomnych przebywało w województwach: mazowieckim (4 278 osób), śląskim (4 255 osób) i pomorskim (3 014 osób). Najmniej w województwie podlaskim (646 osób), świętokrzyskim (794 osoby) oraz lubuskim (812 osób).

Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych było także okazją do identyfikacji miejsc grupowania się osób bezdomnych na danym terenie. Wśród przebadanych osób 24 323 osoby (80,2%) przebywały w różnego typu placówkach. 6007 osób bezdomnych (19,8%) przebywało poza placówkami, tj. w miejscach niemieszkalnych (np. w pustostanach, altanach działkowych, garażach).

Tabela 20. Miejsca przebywania osób bezdomnych.

Źródło : Raport MPiPS za rok 2019

Konflikt rodzinny był najczęściej podawanym źródłem kryzysu bezdomności przez osoby badane – 32,2%, zaraz po nim wskazywano uzależnienie – niespełna 28%. W dalszej kolejności znalazły się: eksmisja, wymeldowanie – 26,3%, które podczas poprzedniego badania uznawane były za główną przyczynę bezdomności, a następnie rozpad związku – 18,4%.

Podobnie jak w roku 2017 najwięcej osób bezdomnych było w przedziale wiekowym 41-60 lat (13 801 osób, w tym 1 770 kobiet i 12 031 mężczyzn). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające w kryzysie bezdomności powyżej 5 do 10 lat – 7 961 osób (27,84%). Kolejną grupą były osoby bezdomne najkrócej, tj. do 2 lat – 6 677 osób (23,35%). Po raz kolejny najczęściej podawanym źródłem dochodu przez osoby objęte badaniem był zasiłek z pomocy społecznej (niespełna 38%). W drugiej kolejności wskazywano jednak emeryturę/rentę (15,8%), a nie jak w poprzednim badaniu zbieractwo, które było trzecim najczęściej deklarowanym źródłem utrzymania osób bezdomnych – 11,6%. Dość liczną grupę stanowiły osoby, które utrzymywały, iż w ogóle nie posiadają dochodu (17,8%).

W 2022 r. MGOPS z powodu bezdomności udzielił wsparcia - 23 osobom z czego 19 osobom z terenu miasta Skawina a 4 osobom z obszarów wiejskich gminy. Wszystkie prowadziły jedsosobowe gospodarstwa domowe. Schronienie zostało zapewnione 8 osobom bezdomnym, z czego 3 w zakresie długoterminowym a kolejnych 5 w okresie zimowym. Roczny koszt tego rodzaju wparcia wyniósł 57 910 zł. Działania nakierowane na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności w szczególności w zakresie zapewnienia miejsc w schronisku dla osób bezdomnych, w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz miejsc noclegowych i miejsc w ogrzewalni, zostały również uwzględnione w dokumentach strategicznych Gminy.

2.2.3 Osoby starsze

W Gminie Skawina odnotowuje się szybki przyrost osób w wieku poprodukcyjnym - w 2014 r. stanowiły one 17,7% ogółu mieszkańców, w 2018 r. już 19,9% a w 2021–21,1%. Wskaźniki te plasują gminę powyżej średniej dla województwa (kolejno 18,2%; 19,5% oraz 21%) i dla powiatu (17%, 18,7%, oraz 19,7%). Tendencje dotyczące wzrostu populacji osób w wieku poprodukcyjnym występują zarówno w mieście jak na i wsi, choć w mieście są bardziej nasilone. Jak pokazują dane Urzędu Stanu Cywilnego, Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie na terenie gminy Skawina na koniec 2020 roku zamieszkiwało 10 245 osób powyżej 60 r.ż co stanowi 24,25 % ogółu mieszkańców a na koniec 2021r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wynosiła 10370 osób. Dane dotyczące liczby osób w 60 lat i więcej z uwzględnieniem podziału na miasto Skawina oraz poszczególne sołectwa na koniec 2021 r. obrazuje poniższa tabela³².

Tabela 21. Liczba osób starszych w miejscowościach Gminy Skawina.

Miejscowość	Liczba osób
Skawina	6 261
Borek Szlachecki	306
Facimiech	147
Gołuchowice	105
Grabie	74
Jaśkowice	228
Jurczyce	133
Kopanka	196
Krzęcin	358
Ochodza	176
Polanka Hallera	109
Pozowice	147
Radziszów	762
Rzozów	344
Wielkie Drogi	274
Wola Radziszowska	550
Zelczyna	200
RAZEM	10 370

Źródło: Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 50.

Z kolei liczba mieszkańców Gminy w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn) w poszczególnych grupach wiekowych z podziałem na płeć na koniec 2022 r. kształtowała się następująco³³:

³² Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 50.

³³ Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Skawina za rok 2022

Tabela 22. Liczba mieszkańców gminy za rok 2022 wg grup wiekowych.

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
10-18	2 148	2 177
wiek produkcyjny	13 427	11 764
60-64		1 365
65-74	2 555	2 893
75-79	1 204	1 466
80+	1 847	3 149

Źródło : Sprawozdanie CUS Skawina - Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Skawina za rok 2022.

Dostępne dokumenty diagnostyczne, oparte o wykorzystanie metod badawczych takich jak wywiady grupowe, wywiady eksperckie oraz badania ankietowe realizowane w ramach diagnoz społecznych dla opracowania strategii działania Gminy i programów w ich realizacji w latach 2021-2023 wskazują na szereg niezaspokojonych potrzeb w zakresie usług społecznych dla osób starszych. Szczególną rolę odgrywają tu dokument „Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026”, „Strategia rozwoju Gminy na lata 2022-2030” oraz „Diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w zakresie usług społecznych”.

Wskazane powyżej dokumenty oraz przeprowadzone w ramach zogniskowanych wywiadów grupowych realizowanych na potrzeby diagnozy niniejszego opracowania, zwracają uwagę na kluczową kwestię dwóch poziomów potrzeb osób starszych:

- pomoc i wsparcie dla najsłabszych i najbardziej potrzebujących seniorów (np. poprzez świadczenie usług opiekuńczych),
- potrzeby seniorów, których stan zdrowia pozwala na samodzielne funkcjonowanie i organizowanie się³⁴.

Spośród badanych seniorów 64% czuje się osobą niezależną od innych - 73% mężczyzn i 53% kobiet czuje się osobami niezależnymi, z czego deklaruje tak 75% mieszkańców miasta i 47% mieszkańców wsi. Poczucie niezależności spada wraz z wiekiem - 72% dla grupy wiekowej 60-65 lat, 64% dla grupy wiekowej 66-75 lat i 54% dla grupy wiekowej powyżej 75 roku życia³⁵.

Spośród wszystkich mieszkańców Gminy w wieku poprodukcyjnym 22% osób starszych stanowią osoby mieszkające samotnie a 29% seniorów posiada orzeczenie o niepełnosprawności³⁶. Pomimo dużego odsetka osób z orzeczeniem o niepełnosprawności osoby starsze stosunkowo dobrze oceniają swój stan zdrowia (dobrze 30%, przeciętnie 57%). Źle ocenia go tylko 8% respondentów. Ocena stanu zdrowia zależy od wieku ankietowanych. Wraz z wiekiem następuje znaczący spadek oceny stanu

³⁴ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 10

³⁵ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 52.

³⁶ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 50.

zdrowia z dobrej na przeciętną (ocena dobra w grupach wiekowych to: 45% w grupie 60-65, 30% w grupie 66-75 i jedynie 10% w grupie powyżej 75 roku życia)³⁷.

Preferowany sposób spędzania czasu wolnego wśród tej grupy osób to oglądanie telewizji (78%), spędzanie czasu na wolnym powietrzu (np. spacer, działka 73%), spotkania ze znajomymi i rodziną (62%), czytanie książek, gazet (62%), korzystanie z internetu (50%).

Ważne są również motywacja i potrzeby zaspokajane poprzez udział w zajęciach seniorów. Są to: chęć poznawania nowych ludzi (42%), chęć zagospodarowania swojego czasu w interesujący sposób (41%), chęć nabycia nowych umiejętności (28%), chęć bycia „na bieżąco” (25%). Zajęcia dla Seniorów są również ucieczką od samotności (19%)³⁸.

Problem samotności wśród osób starszych, jako możliwe źródło wielu potrzeb, nawet jeśli nie jest to tak wprost zadeklarowane jak w przytoczonym wyżej badaniu został zauważony w innych dokumentach: Diagnozie problemów uzależnień Gminy Skawina³⁹, oraz przytaczanym już Raporcie dla Gminy Skawina⁴⁰.

W badaniach ankietowych prowadzonych na potrzeby prac diagnostycznych Strategii Rozwoju Gminy uwzględniono pytanie o rozwiązania w zakresie zaspokajania potrzeb osób starszych. W odpowiedziach dotyczących dostępności oferty czasu wolnego i miejsc opieki dla osób starszych przeważały oceny negatywne. W kolejnym pytaniu, które brzmiało Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność oferty dla osób starszych np. kulturalnej, edukacyjnej, rozwijającej zainteresowania?, większość respondentów tj. 28% opowiedziało się za opcją ani dobrze, ani źle, 20% respondentów raczej źle, 17% raczej dobrze, a 21% badanych nie miało w tej kwestii zdania. Zdecydowanie nie najlepiej przedstawia się ocena dostępności wsparcia w zakresie opieki nad osobami starszymi. Oceny przedstawiają się następująco: 15% zdecydowanie źle, 22% raczej źle, 25% ani dobrze, ani źle, 12% raczej dobrze, 3% zdecydowanie dobrze, a 23% nie mam zdania⁴¹.

Istotne trudności w dostępie do usług dla seniorów widoczne są również w opiniach uczestników wywiadów grupowych⁴². W trakcie badań pojawiały się postulaty o szersze zaspokojenie potrzeb osób starszych chorujących, niedołączonych, wymagających specjalistycznej pomocy oraz wsparcie ich rodzin w opiece. Wskazywano, że w gminie powstaje już tego typu infrastruktura, ale skala zapotrzebowania prawdopodobnie jest znacznie większa:

- „W Skawinie jest bardzo dużo osób starszych, chorych, leżących a dzienny dom pobytu to jedynie 30 miejsc na 24 tys. mieszkańców. W Klubie Samopomocy w Radziszowie jest 20 miejsc na 1000 osób.
- Mamy coraz starsze społeczeństwo, otwiera się ośrodek dziennej opieki dla osób starszych (ale jeszcze nie działa, będzie tam 30 miejsc). Jest więc coraz więcej potrzeb.
- Potrzebne jest miejsce opieki wytchnieniowej dla osób leżących, tak aby pomóc ich opiekunom. Całodobowa opieka dla seniorów i osób niesamodzielnych. Miejsce, gdzie takie osoby mogą spędzić jakiś czas, a ich bliscy wytchnąć.
- W gminie potrzebny jest również dom z prawdziwego zdarzenia dla osób starszych, tj. dla osób, które są samotne, a nie stać ich na to żeby się samemu utrzymać.

³⁷ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 53.

³⁸ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 62.

³⁹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 33.

⁴⁰ Raport dla Gminy Skawina... s. 71

⁴¹ Raport dla Gminy Skawina... s. 87-88

⁴² Raport dla Gminy Skawina... s. 100-101.

- Potrzebny jest dom seniora – opieka dzienna. Może warto byłoby się też zorientować jakie są potrzeby mieszkańców związane z całodobową opieką. Ale na terenie zachodnim powinien powstać na pewno dom dziennej opieki seniora”⁴³.

Oceną kluczowych problemów senioralnych przez samych seniorów pokazuje, przytaczane już wyniki badań przeprowadzonych na potrzeby Polityki senioralnej. Do problemów Seniorów ocenianych jako największe należą: niskie renty i emerytury (68%), choroby (59%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (52%), samotność (49%), niepełnosprawność (34%) oraz bariery architektoniczne (31%)⁴⁴.

Przykładem, z jednej strony, odpowiedzi na problemy seniorów w obszarze zdrowie, a drugiej, szczegółowej diagnozy problemu w obszarze jednego ze schorzeń, jest Program Polityki Zdrowotnej „Program szczepień profilaktycznych przeciwko grypie dla mieszkańców Gminy Skawina w wieku powyżej 55 roku życia do 75 roku życia na lata 2020-2022”⁴⁵.

Przeprowadzone badania w środowisku Seniorów dają też wskazówki co do obszarów usług społecznych, które powinny być odpowiedzią na te problemy. Zdecydowanie największe braki względem potrzeb seniorów badani (85%) postrzegają w zakresie ochrony zdrowia (dostępność i jakość opieki zdrowotnej, dostęp do specjalistów i rehabilitacji). 39% uważa, że braki występują również w profilaktyce i edukacji zdrowotnej. 33% badanych dostrzega braki w ofercie stałej z zakresu kultury (np. biblioteka, kino, teatr), w zakresie pomocy społecznej (wsparcie dla Seniorów i osób chorych, asystenci)⁴⁶. Szczegóły prezentuje wykres poniżej.

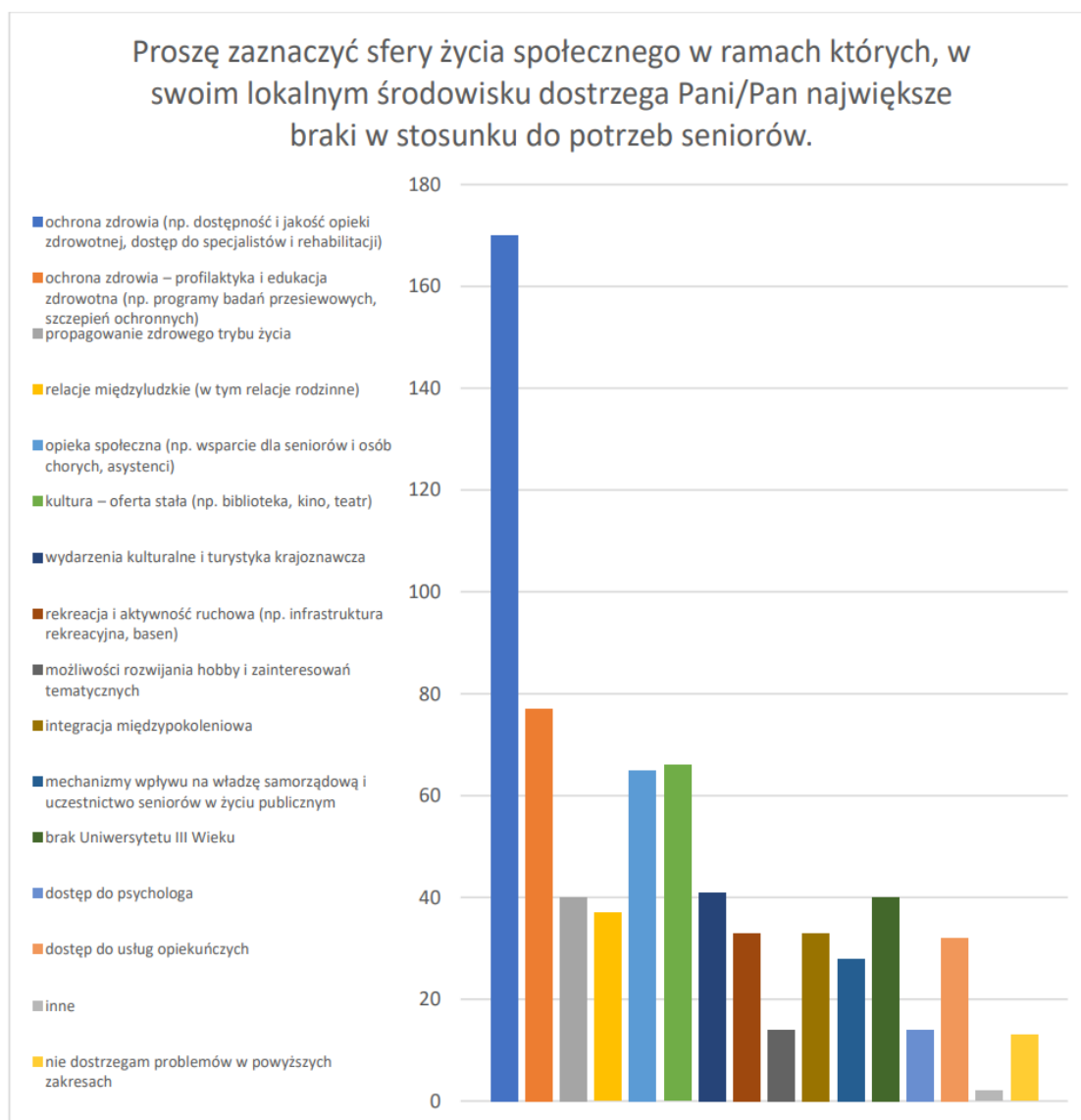
⁴³ Raport dla Gminy Skawina... s. 110.

⁴⁴ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 67.

⁴⁵ Jw. s. 14.

⁴⁶ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 67-68.

Wykres 4. Sfery życia, w których występują braki w stosunku do potrzeb seniorów.

Źródło: Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 70.

Wśród barier utrudniających korzystanie z różnych form aktywności dla seniorów ankietowani zaznaczyli: brak środków finansowych (32%), brak informacji o różnych inicjatywach podejmowanych w gminie/mieście (29%), stan zdrowia (24%), duża odległość od siedzib klubów, kół zainteresowań, fundacji, stowarzyszeń (20%). Po raz kolejny widoczne są tu ponownie problemy w obszarze dostępności informacyjnej, przestrzennej oraz dodatkowo - ekonomicznej.

Zestawienie preferowanych przez seniorów usług w zakresie czasu wolnego przedstawia się następująco: wycieczki turystyczne (piesze i wyjazdowe) (57%), spotkania z ciekawymi ludźmi (47%), spotkania ze sztuką (32%), spotkania towarzyskie z innymi seniorami, gry towarzyskie (30%), zajęcia sportowe, gimnastyka, nordic walking, joga (25%), zajęcia z dietetykiem i nauka zdrowego żywienia (23%), edukacja zdrowotna (22%), nauka obsługi komputera, Internet (22%). Dostęp do instytucji kulturalnych 28% seniorów ocenia źle a 29% - średnio⁴⁷.

⁴⁷ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 66.

W zakresie form integracji badani chcieliby korzystać z: klubów Seniora (51%), dziennego domu Seniora (31%), Uniwersytetu III wieku (29%), świetlicy środowiskowej (26%), lokalnej organizacji senioralnej (23%), Centrum Kultury i Sportu (21%), a także z pomocy sąsiedzkiej w następujących obszarach: wzajemna pomoc w domu, ogrodzie, wyjazdy do lekarza, drobne naprawy, zakupy, towarzystwo, czy wypicie kawy.

Istotne braki w obszarze działań na rzecz osób starszych wskazywano też w latach ubiegłych.

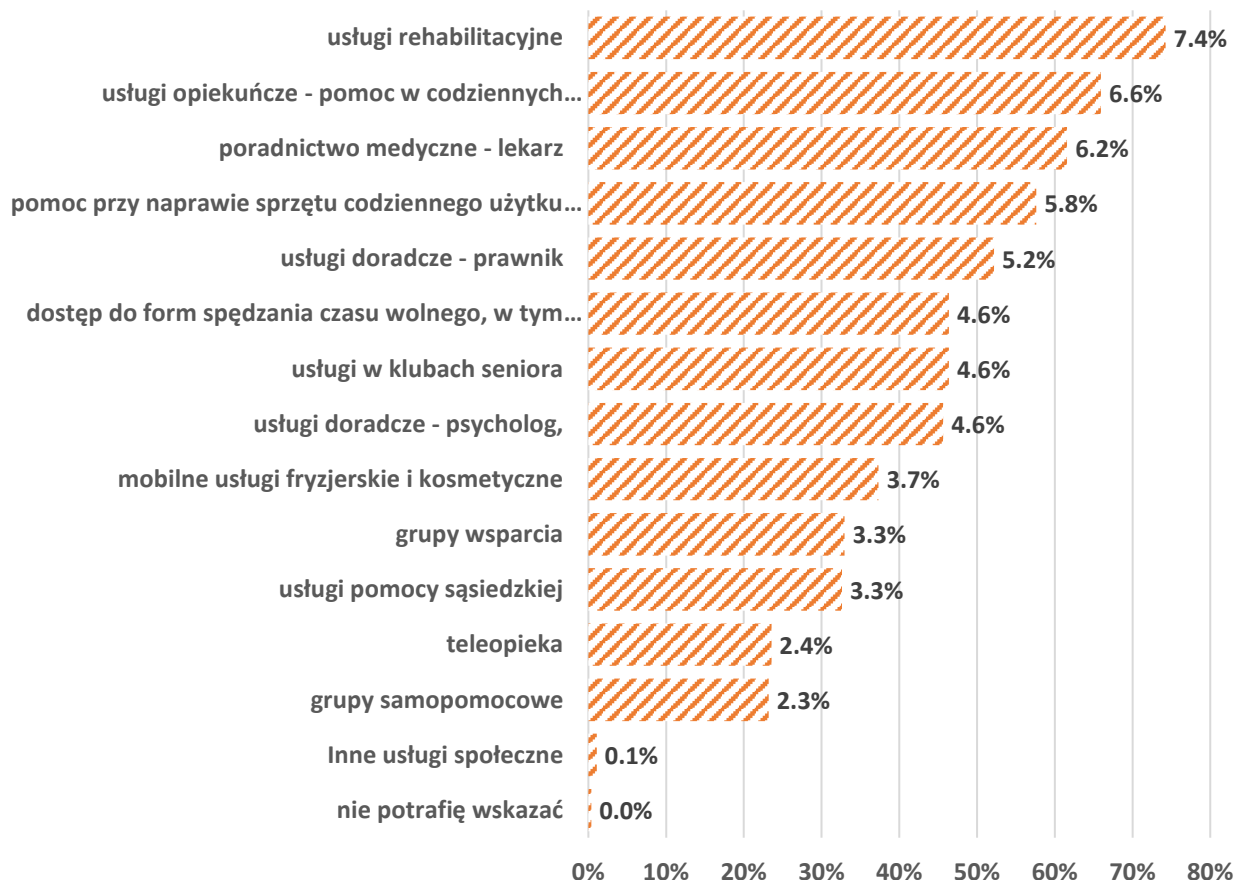
W Gminnym Programie Rewitalizacji z roku 2016 zauważono, że model wsparcia dla osób starszych był zbyt wąski i nieefektywny – zarówno w kontekście społeczności lokalnej jak i form wsparcia instytucji pomocy społecznej. Wskazano na zbyt mały poziom zintegrowania działań na rzecz seniorów i ich wsparcia rozumiany jako dbałość, uzupełnianie się wzajemne w podejmowanych działaniach/ofercie oraz na nieefektywne wykorzystanie potencjału osób starszych. Taki stan rzeczy skutkował m.in. zbyt słabym sprofilowaniem ofert, form wsparcia w odniesieniu do różnych grup seniorów (ich potrzeb, ale też i potencjału)⁴⁸.

Deficyty w zakresie wsparcia seniorów w ich codziennym funkcjonowaniu zostały również zidentyfikowane przez respondentów bań realizowanych w ramach opracowywania dokumentu „Diagnozy potrzeb i potencjału (...) w zakresie usług społecznych”. Z analizy badań w tym zakresie wynika, że wskazywane przez seniorów potrzeby i niedostatki w odpowiadaniu na nie są dostrzegalne również przez innych członków lokalnej wspólnoty samorządowej Gminy Skawina. Rodzaje wsparcia jakiego wg ankietowanych wymagają osoby starsze w Gminie obrazuje poniższy wykres.⁴⁹

⁴⁸ Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Skawina na lata 2016 – 2022, s. 107-108.

⁴⁹ „Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Skawina w zakresie usług społecznych” 2022 r. str. 171.

Wykres 5. Usługi społeczne w gminie Skawina potrzebne dla seniorów w opinii respondentów [N = 276].

Źródło: Raport z „Diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina(...)” z 2022r.

Jak wynika z analizy badań w raporcie zdecydowana większość respondentów uznała jako niezbędne dla seniorów usługi rehabilitacyjne (205 wskazań, 74,3%), opiekuńcze w postaci pomocy w codziennych czynnościach życiowych w domu (182 wskazania, 65,9%) i poradnictwo medyczne – lekarz (170 wskazań, 61,6%). Około połowa badanej populacji wskazała na konieczność dostępności dla seniorów:

- pomocy przy naprawie sprzętu codziennego użytku, tzw. „złotej raczki” (159 wskazań, 57,6%);
- usług doradczych – prawnika (144 wskazania, 52,2%) i psychologa (126 wskazań, 45,7%);
- usług w klubach seniora (128 wskazań, 46,4%);
- dostępu do form spędzania czasu wolnego, w tym imprez kulturalnych i integracyjnych (128 wskazań, 46,4%).

Od 23,2% do 37,3% badanych wskazało na potrzebę organizacji dla seniorów:

- mobilnych usług fryzjerskich i kosmetycznych (103 wskazania, 37,3%);
- grup wsparcia (91 wskazań, 33,0%);
- usług pomocy sąsiedzkiej (90 wskazań, 32,6%);
- teleopieki (65 wskazań, 23,6%);
- grup samopomocowych (64 wskazania, 23,2%).

Wśród innych usług społecznych dla osób starszych respondenci wymienili opiekę paliatywną, zajęcia informatyczne oraz warsztaty pomagające seniorowi w złożeniu wniosku do urzędu (3 wskazania, 1,1%). Jedna osoba nie wskazała jakie usługi są potrzebne dla osób starszych.⁵⁰

Wśród osób starszych można zaobserwować również problem przemocy w rodzinie⁵¹. Potrzeby w tym zakresie potwierdzają przeprowadzone w Centrum Wsparcia Opiekunów Osób Zależnych w Skawinie dyżury specjalisty w zakresie udzielania wsparcia psychoterapeutycznego i konsultacje w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz seksuologii dla mieszkańców gminy uwikłanych w przemoc – osób doznających przemocy, osób stosujących przemoc. Z porad skorzystało 19 osób⁵².

Bardzo istotnym z punktu widzenia organizowania usług jest dostępność do oferty. Ważnym staje się tutaj zapewnianie dostępności informacyjnej o usługach i zasadach korzystania z nich. Jak wynika z analizy badań 71% seniorów korzysta z komputera, tabletu lub smartfona. Wśród Seniorów korzystających z takich technologii przeważają mężczyźni - 76%, kobiety stanowią 68% respondentów. Różnice w dostępności i w wykorzystywaniu różnorodnych technologii do pozyskania informacji przez seniorów widoczne są również pomiędzy mieszkańcami miasta (79% korzysta) i wsi (58% korzysta). Udział osób korzystających z nowych technologii jest największy wśród młodszych Seniorów (86%) i stopniowo zmniejsza się w starszych grupach (73% w grupie 66-75%; 50% w grupie powyżej 75 roku życia)⁵³.

Podobne zjawiska widoczne są w kwestii korzystania z Internetu, z którego korzysta 64% Seniorów (na komputerze, na tablecie lub smartfonie), a odsetek jest większy u mężczyzn (72% niż u kobiet (61%). Wskazuje to na konieczność wykorzystywania innych niż Internet kanałów informacyjnych przy docieraniu do Seniorów, szczególnie w sytuacji, gdy dotyczy to mieszkańców wsi lub seniorów w starszych grupach wiekowych. Potwierdzają to też wyniki badań, co do źródeł pozyskiwania informacji oraz fakt, że tylko 27% Seniorów uważa, że jest dobrze poinformowana o tym co się dzieje w gminie. Osoby starsze najczęściej pozyskują informacje o wydarzeniach poprzez informacje od znajomych i rodziny (61%) oraz z Internetu (58%) i z tablicy ogłoszeń (44%). W efekcie Osoby starsze uważają, że najtrafniejsze metody dotarcia z informacją to: ulotki wrzucane do skrzynek (61%); tablica ogłoszeń w miejscowości/wsi (59%), strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie (46%), ogłoszenia parafialne (44%) oraz gazeta lokalna (35%)⁵⁴.

Warto tu przytoczyć wnioski w tym obszarze zawarte w cytowanym dokumencie Polityki Senioralnej: *„Grupą, która bardzo mocno różni się [od pozostałych grup wiekowych Seniorów] pod względem oceny własnego zdrowia oraz odsetka osób korzystających z urządzeń mobilnych i internetu to grupa wiekowa powyżej 75 roku życia. Do niej powinna być skierowana szersza oferta prozdrowotna i dostosowane kanały komunikacji (ulotki, kontakt bezpośredni, ogłoszenia na lokalnych tablicach ogłoszeń). Można przewidywać, że w kolejnych latach udział osób korzystających z nowych technologii wśród Seniorów będzie stale rósł (dołączenie grupy 55-59 lat do grupy Seniorów na przestrzeni najbliższych 5 lat). Należy pamiętać, że kanał internetowy nie może być jeszcze*

⁵⁰ „Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Skawina w zakresie usług społecznych”, 2022r. str. 172

⁵¹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 33

⁵² Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 18.

⁵³ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 55.

⁵⁴ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 62, 65 i 72.

jedynym ani dominującym kanałem komunikacji z Seniorami, gdyż wykluczałby 62% najstarszych Seniorów oraz znaczą część mieszkańców wsi (48%)”⁵⁵.

2.2.4 Rodziny z dziećmi

Liczbę rodzin z dziećmi do lat 18 w gminie Skawina, ze względu na powszechny zakres świadczenia, prezentują dane dotyczące świadczeń wychowawczych – w 2021 rodzin którym przyznano świadczenie było 5723⁵⁶. Liczba rodzin pobierających to świadczenie w 2022r to 5167. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 556 rodzin (co stanowi spadek o 9,71% w stosunku do roku poprzedniego).⁵⁷

Rodziny wielodzietne od 2014 roku w Gminie Skawina mogą korzystać z ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny.

Tabela 23. Karta Dużej Rodziny wydana w Gminie Skawina na przestrzeni lat 2019-2022.

Karta Dużej Rodziny	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny	506	214	108	549
Liczba członków rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny	1142	545	386	1111
W tym rodziców	820	249	181	807
W tym dzieci	272	191	162	213

Źródło: Dane statystyczne MGOPS w Skawinie

Jak wynika z powyższej tabeli w latach 2020 i 2021 widoczny jest spadek rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny w porównaniu do 2019r. Liczba rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny w 2019 r. wynosiła 506, co wynikało z faktu, iż zostały wydane karty dla rodzin (rodziców), których dzieci osiągnęły pełnoletność.

Na najistotniejsze rodzaje problemów rodzin z dziećmi, wymagające wsparcia wskazuje Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, zaliczając do nich niezaradność życiową, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą, przemoc i uzależnienia. Trudności dziecka najczęściej wskazują na zaburzone relacje w rodzinie, ale bywają również związane wyłącznie z rówieśniczym środowiskiem.

W 2022 roku zasiłek rodzinny pobierały 803 rodziny. Liczba ta wskazuje na skalę problemu ubóstwa wśród rodzin z dziećmi. W stosunku do roku 2021 liczba ta wzrosła o 52 rodziny (co stanowi

⁵⁵ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 75.

⁵⁶ Sprawozdanie z realizacji zadań MGOPS za 2021 r, s. 48.

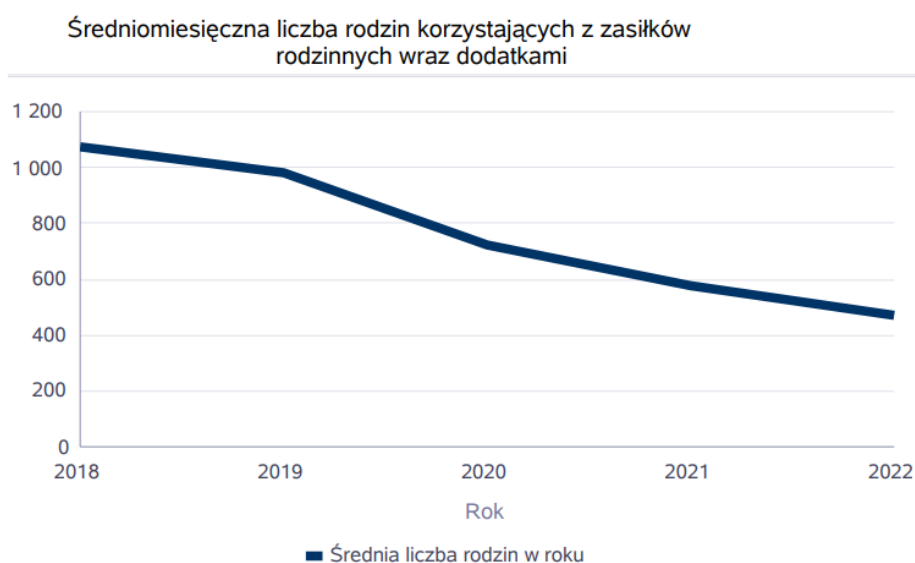
⁵⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 r. s.40

wzrost o 6,92%). W 2020 liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny wynosiła 911. W stosunku do lat wcześniejszych liczba rodzin znacznie się zmniejszyła – liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami w latach 2017 i 2018 przekraczała 1000⁵⁸. Zmniejszyła się też średniomiesięczna liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, co w rezultacie może oznaczać większą liczbę uprawnionych do świadczeń, ale w krótszym okresie – zmiany na przestrzeni lat obrazuje w tym zakresie poniższa tabela:

Tabela 24. Dynamika zmian liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne w latach 2018-2022.

Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka

	Liczba rodzin				
	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami	1 073	983	724	579	470

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2022, s.

Na liczbę rodzin z dziećmi wymagających najdalej idącego wsparcia wskazuje skala rodzin dla których powodem przyznania świadczenia pomocy społecznej była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

⁵⁸ Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2021 r. s. 38.

Tabela 25. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jako przyczyna udzielania świadczeń pomocy społecznej.

		2019		2020		2021	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
		76	241	55	174	68	232
w tym:	rodziny niepełne	50	155	31	100	44	145
	rodziny wielodzietne	11	6	11	56	16	79

Źródło: Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, s. 5.

W tym kontekście istotnym staje się jednak fakt coraz większej i rosnącej na przestrzeni lat 2018-2022 liczbie dzieci korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej wykazywanej w sprawozdaniu „Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Skawina za 2022r.”

Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej

		Liczba kobiet korzystających z pomocy					
Poziom	Wiek	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skawina	0-17	161	152	111	125	140	180
	Produkcyjny	221	197	193	175	205	190

Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej

		Liczba mężczyzn korzystających z pomocy					
Poziom	Wiek	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skawina	0-17	150	148	110	117	133	178
	Produkcyjny	256	264	262	290	301	292

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022 s. 16 i 17.

Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podejmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodzinnej, pracownik socjalny, jeżeli rodzina wymaga wsparcia, występuje do Dyrektora Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie rodzinie pomocy w formie asystenta rodziny. W 2022 r. pracownicy socjalni występowali z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny w 22 przypadkach. Wsparcie zostało udzielone każdorazowo. Na przestrzeni całego roku 2022 skorzystało z niego 51 rodzin (99 dzieci). Liczba ta rośnie od roku 2019, co prezentuje tabela:

Tabela 26. Pomoc asystenta rodziny a liczba rodzin którym przyznano świadczenie pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin którym przyznano świadczenie pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	76	55	68	39
Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny	9	12	21	22
Liczba rodzin, objętych wsparciem asystenta rodziny	25	27	39	51
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w stosunku do liczby rodzin, którym przyznano świadczenie pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	32,89%	49,09%	57,35%	130,76%
liczba asystentów faktycznie realizujących zadania (etaty) ⁵⁹	2	2	3,5	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Skawina oraz sprawozdań z działalności MGOPS za lata 2019, 2020, 2021, 2022r.

Analiza danych zawartych w tabeli powyżej, tj. liczba wniosków o przydzielenie asystenta rodziny oraz liczba rodzin objętych wsparciem asystenta⁶⁰ może wskazywać na sukcesywne zwiększanie skali działań pomocowych dla rodzin wymagających wsparcia. Taki wzrost, może również wskazywać na zmianę sposobu organizacji zadania.

Istotnym uzupełnieniem są informacje o liczbie dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny z podziałem na kategorie problemów: liczba rodzin – 39; liczba dzieci 81 (przemoc 11, alkohol – 7, ponadto w każdej rodzinie, która jest objęta wsparciem asystenta występują problemy opiekuńczo – wychowawcze i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (należy pamiętać, że w niektórych rodzinach występuje wiele kategorii na raz)⁶¹.

Potrzeba wzmocnienia wsparcia specjalistycznego dla rodzin z dziećmi wynika też z doświadczeń pracy poradni psychologiczno-pedagogicznej: „Potrzebny jest większy dostęp do terapii i psychoterapii dla dzieci i rodzin. My się tym zajmujemy w poradni, ale terminy są bardzo długie, większa baza lokalowa jest też potrzebna oraz więcej pracowników. Chodzi też o terapię rodzin, ona jest najskuteczniejsza”⁶².

⁵⁹ Dane ze sprawozdań z działalności MGOPS za lata 2019 (s. 25), 2020 (s. 25), 2021 (s. 25-26).

⁶⁰ Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, s. 19.

⁶¹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 23.

⁶² Raport dla Gminy Skawina... s. 95.

Na fakt, że pomoc nie zawsze może poprawić sytuację opiekuńczo-wychowawczą w rodzinie wskazuje natomiast skala dzieci wymagających zapewnienia opieki w ramach pieczy zastępczej, w sytuacji braku możliwości zapewnienia właściwej opieki i wychowania przez rodziców. W 2022r w systemie pieczy zastępczej przebywało 44 dzieci.

Dane w tym zakresie prezentuje tabela:

Tabela 5. Liczba dzieci z terenu Gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2019-2021.

			2019	2020	2021
Liczba dzieci z Gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej	Ogółem		38	39	45
	W tym:	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych	20	20	19
		Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych	1	3	7
		Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych	8	5	5
		Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	9	11	14
Liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą			10	3	9

Źródło: Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, s. 20

Problem związany z zagrożeniem umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej ma tendencję wzrostową.

Na istniejącą konieczność wsparcia grupy społecznej jaką są rodziny z dziećmi wskazywali również respondenci badań realizowanych w ramach opracowywania diagnozy potrzeb i potencjału mieszkańców gminy Skawina. Wg ponad połowy uczestników badań za najbardziej potrzebne dla tej grupy są: usługi logopedyczne (139 wskazań, 50,4%), psychiatryczne (134 wskazania, 48,6%) oraz terapeuty dziecięcego (130 wskazań, 47,1%). Natomiast ok. czterech na dziesięciu badanych za potrzebne uznała usługi:

- oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin (119 wskazań, 43,1%);
- pedagogiczne (117 wskazań, 42,4%);
- terapia dla rodzin i małżeństw (110 wskazań, 39,9%);
- opiekuna/ niani dla rodzin z małymi dziećmi (108 wskazań, 39,1%);
- profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (108 wskazań, 39,1%).

Nieco mniej badanych (bo ok. 1/3) wskazała na następujące usługi dla rodzin z dziećmi:

- poradnictwa w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych (92 wskazania, 33,3%);
- profilaktyki w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (90 wskazań, 32,6%);
- grup wsparcia (89 wskazań, 32,2%);
- w klubach dziecięcych (87 wskazań, 31,5%).

Stosunkowo nie często wybierane były przez badanych następujące usługi dla rodzin z dziećmi:

- terapeuta ds. uzależnień (79 wskazań, 28,6%);
- mediacje rodzinne (69 wskazań, 25,0%);
- grupy samopomocowe (68 wskazań, 24,6%);
- wolontariat na rzecz rodziny (52 wskazania, 18,8%);
- oferta dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi (2 wskazania, 0,7%).

Jak widać z rodzaju usług wskazują one na konieczność budowania spójnego, interdyscyplinarnego pakietu usług, dzięki któremu odpowiedź na wskazane potrzeby ma szansę być kompleksowa i adekwatna. Istotnymi elementami w działaniach będzie ich koordynacja i zapewnienie dostępności.

2.2.5 Dzieci i młodzież

W ramach danych diagnostycznych Programu Wspierania rodziny prezentowana jest liczba dzieci, w podziale na kategorie wiekowe oraz w ujęciu przestrzennym: w poszczególnych miejscowościach gminy Skawina na dzień 31 grudnia 2019 r., 2020 r., 2021 r.

Tabela 27. Liczba dzieci w rodzinach w poszczególnych miejscowościach Gminy Skawina na dzień 31 grudnia 2019 r., 2020 r., 2021 r.

Miejscowość	Liczba dzieci w wieku 0-3 lat			Liczba dzieci w wieku 4-6 lat			Liczba dzieci w wieku 7-12 lat			Liczba dzieci w wieku 13-15 lat			Liczba dzieci w wieku 16-18 lat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Skawina	944	922	839	693	698	703	1482	1472	1461	619	652	700	628	597	614
Borek Szlachecki	69	69	69	56	66	54	106	110	118	34	28	38	46	45	38
Facimiech	37	33	38	29	35	28	51	49	52	16	15	22	18	20	21
Gołuchowice	28	31	35	18	20	20	41	35	39	24	27	19	19	18	20
Grabie	14	19	22	19	14	13	30	34	38	18	13	14	14	15	12
Jaśkowice	44	43	45	26	27	32	86	76	66	32	33	41	35	37	31
Jurczyce	31	34	38	30	27	19	42	50	56	16	15	19	13	16	15
Kopanka	52	46	38	32	37	37	80	82	71	31	37	41	31	25	27

Miejscowość	Liczba dzieci w wieku 0-3 lat			Liczba dzieci w wieku 4-6 lat			Liczba dzieci w wieku 7-12 lat			Liczba dzieci w wieku 13-15 lat			Liczba dzieci w wieku 16-18 lat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Krzęcin	84	84	90	66	60	62	134	141	134	48	47	62	43	48	40
Ochodza	47	46	43	36	38	41	74	68	63	35	34	40	36	32	31
Polanka Hallera	18	18	17	11	13	13	34	31	28	13	17	17	18	15	15
Pozowice	41	37	35	24	28	28	59	49	51	20	34	30	18	17	17
Radziszów	170	174	173	138	145	158	243	245	251	100	113	110	106	108	105
Rzozów	83	74	81	50	65	67	132	115	120	45	60	56	50	45	45
Wielkie Drogi	49	48	54	48	45	41	97	100	104	30	32	43	27	27	24
Wola Radziszowska	106	99	114	78	83	80	180	189	182	66	65	87	75	69	58
Zelczyna	43	55	536	28	25	33	55	57	60	24	24	24	28	24	22

Źródło: Program Wspierania Rodziny w Gminie Skawina na lata 2022-2024, s. 8.

Taki zakres dostępnych danych umożliwia szczegółowe programowanie zakresu zadań przeznaczonych dla dzieci i młodzieży z poszczególnych grup wiekowych, w poszczególnych miejscowościach lub grupie miejscowości (uwzględniając uwarunkowania przestrzenne i komunikacyjne).

Niezaspokojone potrzeby dotyczą usług opieki nad dziećmi do lat 3. O ile bardzo wysoki odsetek dzieci z gminy Skawina w wieku 3-5 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym (w 2018 r.: 89,9%, na tle powiatu (90,9%) i województwa (88,3%)), to odmiennie wygląda sytuacja w obszarze opieki nad dzieckiem do lat 3. Odsetek dzieci korzystających z opieki żłobkowej, choć rośnie, jest na niskim poziomie (w 2018 r. – 10% wszystkich dzieci do 3. roku życia, dla porównania w 2014 r. – 6,7%). Liczba dostępnych miejsc w żłobkach (w 2018 r. – 134) jest wciąż niższa, niż liczba dzieci uczęszczających do żłobków (w 2018 r. – 140 dzieci)⁶³.

Na to, że ten poziom nie jest wystarczający wskazują również oceny tego obszaru przez mieszkańców. Dostępności żłobków w gminie, oceniano w wykonywanych w 2020 roku badaniach przede wszystkim negatywnie. W odpowiedziach widać natomiast znaczące różnice w zależności od płci. Kobiety gorzej oceniły dostępność żłobków od mężczyzn: 54% kobiet i 36% mężczyzn źle oceniła dostępność żłobków w gminie, pozytywnych ocen było również mniej wśród kobiet (12%) a więcej u mężczyzn (18%). Wydaje się jednak, że pokazuje to raczej na odmienną realizowanych ról społecznych i związaną z nią inną perspektywę. Stosunkowo wielu mieszkańców (91 osób) wymieniło tę kwestię wśród priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina⁶⁴.

⁶³ Raport dla Gminy Skawina za 2022... s. 75, brak dostępnych nowszych danych.

⁶⁴ Raport dla Gminy Skawina... s. 83.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajdują się: 4 oddziały żłobkowe, dysponujące 73 miejscami, 2 niepubliczne (prywatne) żłobki dla 71 dzieci oraz 1 Klub Malucha dla 15 dzieci.⁶⁵

Istotnych informacji o potrzebach dzieci i młodzieży dostarczają dane zebrane o grupie korzystającej ze wsparcia placówki wsparcia dziennego: „Większość wychowanków stanowią uczniowie klas I do VIII szkoły podstawowej. Znaczna grupa dzieci pochodzi z rodzin niepełnych, wielodzietnych. Ponad 30% aktualnych wychowanków to osoby, które do placówki uczęszczają ponad 1,5 roku. W placówce wychowankowie szukają stabilności, otwartości akceptacji ze strony innych. Społeczność placówki jest zintegrowana oraz zawsze chętna do współpracy. Z przeprowadzonych badań opinii wychowanków dotyczących poszczególnych sfer funkcjonowania placówki wynika, iż niemal 60% przychodzi do SIEMACHY z powodu poznanych tutaj rówieśników, niemal 50% z powodu uczestnictwa w zajęciach rozwijających ich pasje i zainteresowania, 47,2% ze względu na kadre wychowawczą, a 38,9% ze względu na otrzymywaną pomoc w edukacji. Warto również dodać, iż wśród ulubionych zajęć i warsztatów realizowanych w placówce wychowankowie najbardziej cenią wycieczki i wyjazdy (55,6%), zajęcia edukacyjne (44,4%), warsztaty plastyczne (41,7%). Wychowankowie również zwrócili uwagę, iż w SIEMASZE rozwijają przede wszystkim swoje talenty (61,1%), umiejętności współpracy (44,4%) i umiejętności komunikacyjne (41,7%). W okresie sprawozdawczym objętych opieką zostało 117 wychowanków z terenu Gminy Skawina. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych wyniosła 60. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach opiekuńczo – wychowawczych to 7557.

Działania podejmowane w ramach Centrum Wsparcia Rodziny ujawniły problemy wynikające z trudnego do diagnozy obszaru uzależnień behawioralnych. W ramach uruchomionych w 2021 r. konsultacji i wsparcia psychologicznego dla rodziców i opiekunów z zakresu uzależnień behawioralnych u dzieci i młodzieży tylko w trakcie 9 dyżurów z konsultacji psychologa skorzystało 16 osób.⁶⁶

Problemy dzieci i młodzieży widoczne są w obszarze przemocy i uzależnień, co znalazło m.in. odzwierciedlenie w badaniach metodą grup fokusowych, wykonanych na potrzeby Diagnozy uzależnień: „Przedstawiciele kadry pedagogicznej akcentowali najczęściej problemy związane z agresją o charakterze psychicznym i fizycznym oraz zjawiskiem cyberprzemocy i bullyingu, również w sieci. Specjaliści wskazywali, iż problemy te dotyczą coraz młodszych dzieci, a większość dzieci i młodzieży korzystającej aktywnie z sieci wykazuje symptomy uzależnienia od smartfonów/komputera i gier online: ze strony szkoły to na pewno jest agresja wśród dzieci i to coraz młodszych dzieci, nie fizyczna tylko psychiczna i problemy sieci, bo często w mediach społecznościowych to jest bardzo nasilony problem⁶⁷.

Takie spostrzeżenia potwierdzają wyniki badań ankietowych, którymi objęci zostali uczniowie skawińskich szkół. Wśród negatywnych zjawisk, których najczęściej doświadczyli w sieci ankietowani uczniowie, najczęstszym zachowaniem okazało się wyzywanie (dla uczniów szkoły podstawowej (53%) oraz ponadpodstawowej (55%). Na drugim miejscu znalazło się wykluczenie z grupy rówieśniczej, rozumiane jako wyrzucenie z grona znajomych, grup itp. Na opisane wyżej zjawiska

⁶⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022r. s. 3

⁶⁶ Diagnoza potrzeb i potencjału 2022, s. 27,28.

⁶⁷ Sprawozdanie z realizacji zadań MGOPS za 2021 r, s. 48. oraz Raport dla Gminy Skawina... s. 75, 83.

zapewne ma istotny wpływ podejście rodziców do korzystania ze smartfonów oraz czas, który spędzają przed ekranem. Wśród rodziców ankietowanych w ramach badań wykonanych na potrzeby diagnozy uzależnień „zdania dotyczące dawania dzieciom smartfona w celu oglądania bajek, grania w gry oraz oglądania śmiesznych filmików są podzielone. 52% rodziców daje swoim dzieciom telefon, natomiast 48% nie robi tego. Większość dzieci spędza na zabawie ze smartfonem powyżej 1 godziny dziennie.

27% dzieci nie bawią się ze smartfonem w ogóle”. Analogiczne dane, ustalone na podstawie badań ankietowych uczniów, przedstawiają się następująco: Młodszy uczniowie (szkoła podstawowa) najczęściej (33%) korzystają z telefonu od 1 do 3 godzin. Podobna część uczniów szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu dłużej: od 3 do 6 godzin (32%). „Według deklaracji uczniów szkoły podstawowej, telefon najczęściej wykorzystują dla zabicia czasu/z nudów (72%) oraz do rozmawiania (80%). Najrzadziej używają telefonu w celu ćwiczeń (26%) oraz ściągania danych do lekcji (30%). Dla starszych uczniów telefon służy głównie do rozmawiania (70%), smsowania (68%) oraz zabicia czasu (67%). Tak jak w przypadku szkoły podstawowej, najmniejszą popularnością cieszą się ćwiczenia (31%)”. Warto jednak wskazać, że zdecydowana większość badanych (66% uczniowie szkół podstawowych a 68 ponadpodstawowych) ma pozytywne relacje z rówieśnikami⁶⁸. Lepiej wygląda ocena relacji z osobami dorosłymi: z rodzicami (opiekunami) – 66% do 88% (lepiej oceniane są relacji z matką niż z ojcem) oraz z nauczycielami – 77%. Kolejnym niepokojącym zjawiskiem jest rosnące użytkowanie e-papierosów wśród dzieci i młodzieży oraz rosnące spożycie napojów energetycznych, niejednokrotnie za zgodą rodziców i ułatwionym dostępem w sklepach. „Dostrzegalny jest również problem narastających problemów i zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży – depresje, myśli samobójcze, czy samookaleczenia. Problem przybiera na sile w sytuacjach występowania niepełnosprawności i zaburzeń rozwojowych oraz przy nasilonym zjawisku rozpadu małżeństw”. Problem nie dotyczy oczywiście tylko e-papierosów. Blisko połowa (47%) objętych badaniem ankietowym uczniów szkoły ponadpodstawowej ma za sobą inicjację zapalenia papierosa. W przypadku szkoły podstawowej jest to zdecydowanie mniejszy odsetek, bo 15%. W ciągu 12 miesięcy przed wypełnianiem ankiety 39% starszych uczniów paliło papierosa, w krótszym horyzoncie czasowym ta liczba jest niewiele mniejsza - 30% w okresie ostatnich 30 dni przed badaniem. W szkole ponadpodstawowej jest 16% uczniów, którzy wypalili 40 papierosów lub więcej, co świadczy o celowym działaniu aniżeli jednorazowym incydencie. Najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród uczniów szkoły podstawowej okazało się piwo. Już 30% uczniów rozpoczęło spożywanie alkoholu w tej postaci. W ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem alkohol ten spożywało 19% uczniów. W przypadku spożywania wina było to 12%. W ciągu ostatnich 30 dni po piwo sięgnęło 9%, a po napoje wysokoprocentowe – 7%. W szkole ponadpodstawowej te odsetki były zdecydowanie wyższe we wszystkich rodzajach alkoholu, również, jeżeli chodzi o te wysokoprocentowe. „Ponad połowa młodzieży miała za sobą pierwsze spożycia piwa (65%), wina (61%) oraz napojów wysokoprocentowych (58%). W okresie 12 miesięcy przed badaniem piwo spożywało 61% uczniów, a 54% piło napoje wysokoprocentowe. W ciągu ostatnich 30 dni po piwo sięgnęło 43% uczniów, a po napój wysokoprocentowy – 37%”⁶⁹. „Przyczyn takich sytuacji eksperci doszukują się w niskich kompetencjach wychowawczych rodziców, zaniedbaniach i brakiem zainteresowania z ich strony, rozpadem więzi rodzinnych oraz nieumiejętnym radzeniem sobie z emocjami (obserwowalnym zarówno u dzieci jak i rodziców). Rozmówcy niejednokrotnie

⁶⁸ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 26-83 -88.

⁶⁹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s.27, 89-90 i 92, 95-98

wskazywali na szybkie tempo życia, brak czasu i chaos informacyjny jako czynniki ryzyka występowania zachowań ryzykownych, problemowych i dysfunkcyjnych u dzieci i młodzieży”. „Konsumpcja alkoholu, zakup alkoholu jako prezent na hucznie świętowane 18 urodziny wiąże się ze społecznym przyzwoleniem na picie dopiero uzyskujących pełnoletność młodych osób, a często ciche przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez małoletnich podczas imprez”. „Akcentowanym przez ekspertów nowym problemem okazały się być nowe, nieznane na szeroką skalę uzależnienia behawioralne wśród dzieci związane z grami i zakładami sportowymi w Internecie. Gry online i gry hazardowe online najczęściej bez wiedzy rodziców potęgują kolejne zachowania o dysfunkcyjnym charakterze - np. kradzieże online czy nielegalne zarobkowanie. Problemem jest również brak znajomości środowiska gier online przez specjalistów i terapeutów, a tym bardziej rodziców co wiąże się z nieumiejętnym rozpoznawaniem zagrożeń”. Zagrożenie stanowią nadal narkotyki. W przypadku szkół podstawowych nie jest to jeszcze zjawisko istotne, odsetek uczniów, którzy mają za sobą inicjację związaną z zażywaniem środków zmieniających świadomość wynosi 2,6% . Odmienne wygląda sytuacja w przypadku szkół ponadpodstawowych. 19% uczniów ma za sobą kontakt z marihuaną lub haszyszem, z czego 4% paliło ją mniej niż 5 razy. Na uwagę zasługuje 6% uczniów, którzy marihuanę lub haszysz zapalili powyżej 20 razy w całym swoim życiu. Do zażycia amfetaminy przyznało się 6% uczniów. W przypadku 2,3% uczniów było to jednorazowe zażycie. Spożywanie amfetaminy powyżej 20 razy w ciągu ostatnich 30 dni deklaruje 3% uczniów, również w przypadku Ecstasy blisko 3% uczniów zażyło ten narkotyk ponad 20 razy w całym życiu. Najliczniejsze grono osób zażywało substancje wziewne (ponad 10%). Warto zwrócić uwagę, że wśród miejsc, w których uczniowie spożywają narkotyki i dopalacze istotne miejsce zajmuje szkoła⁷⁰. Mając na względzie powyższe warto rozważyć wprowadzenie zmodyfikowanych programów zarówno profilaktycznych (uprzedzających) jak i interwencyjnych. Ponadto należy położyć nacisk na profilaktykę w młodszych grupach wiekowych - nawet w „zerówkach”. Powinny one być systematycznie prowadzone, a ich forma i przekaz winien być dostosowany do aktualnych potrzeb społecznych mieszkańców gminy. Zarówno uczniowie szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych oraz ich rodzice powinni uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i praktycznych, o charakterze treningu nowych umiejętności, gdzie poznaliby skuteczne techniki rozładowywania napięcia i emocji, komunikacji z bliskimi oraz wyposażeni zostali w wiedzę z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych. Warto w tym zakresie sięgać i wdrażać programy o sprawdzonej skuteczności, będące w bazie programów rekomendowanych⁷¹.

Rozwój profilaktyki zdrowia, w tym profilaktyki uzależnień, zwiększenie liczby programów profilaktycznych realizowanych i wspieranych przez Gminę dedykowanych dzieciom, młodzieży i dorosłym oraz rozwój systemu wsparcia instytucjonalnego dla dzieci i młodzieży w tym na obszarach wiejskich w Strategii Rozwoju Gminy uznano jako obligatoryjny kierunek działań.⁷²

W Diagnostyce potrzeb wskazano również na najbardziej niezaspokojone potrzeby dzieci i młodzieży. Wyniki badań w ujęciu graficznym przedstawia poniższy wykres:⁷³

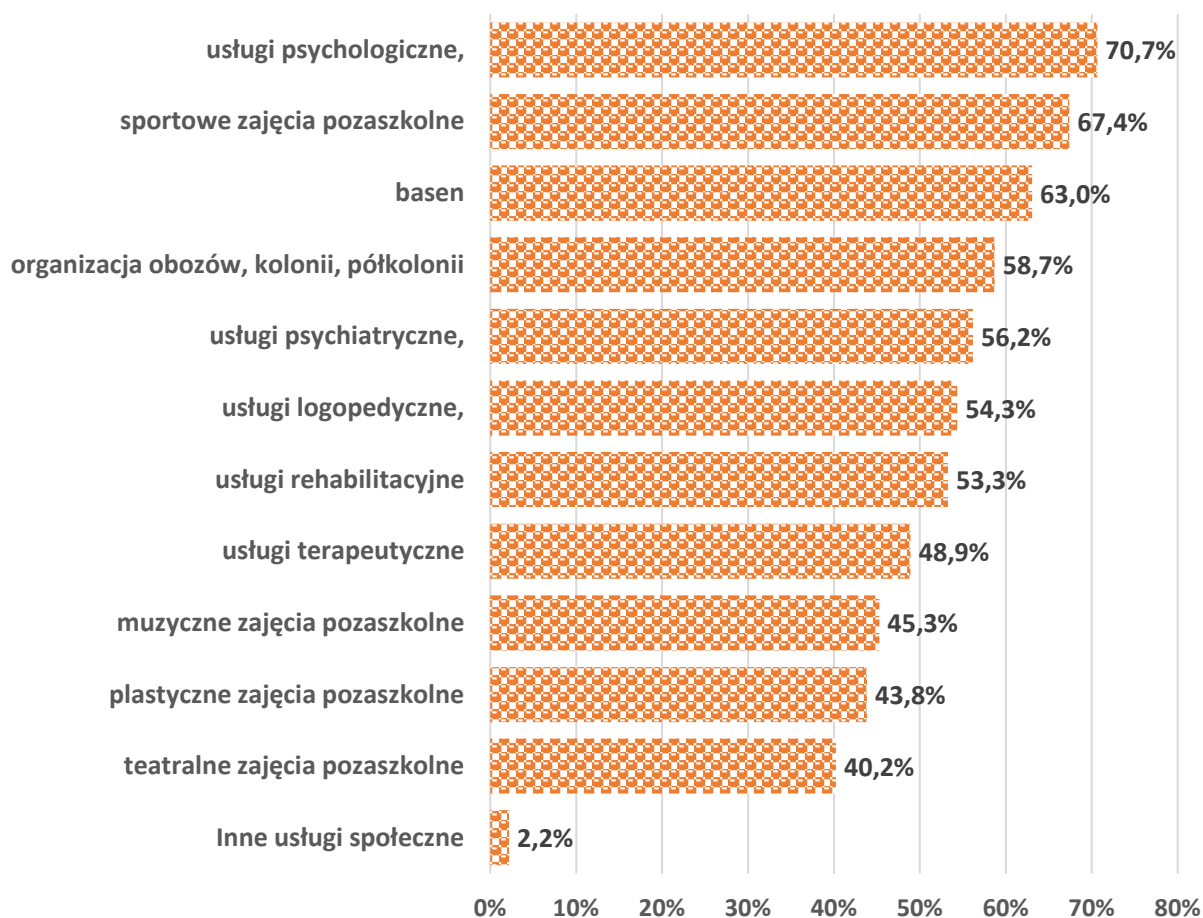
⁷⁰ Diagnostyka problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 28.

⁷¹ Diagnostyka problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 113 i 126.

⁷² Strategia Rozwoju Gminy na lata 2021-2030 s. 126 i 127

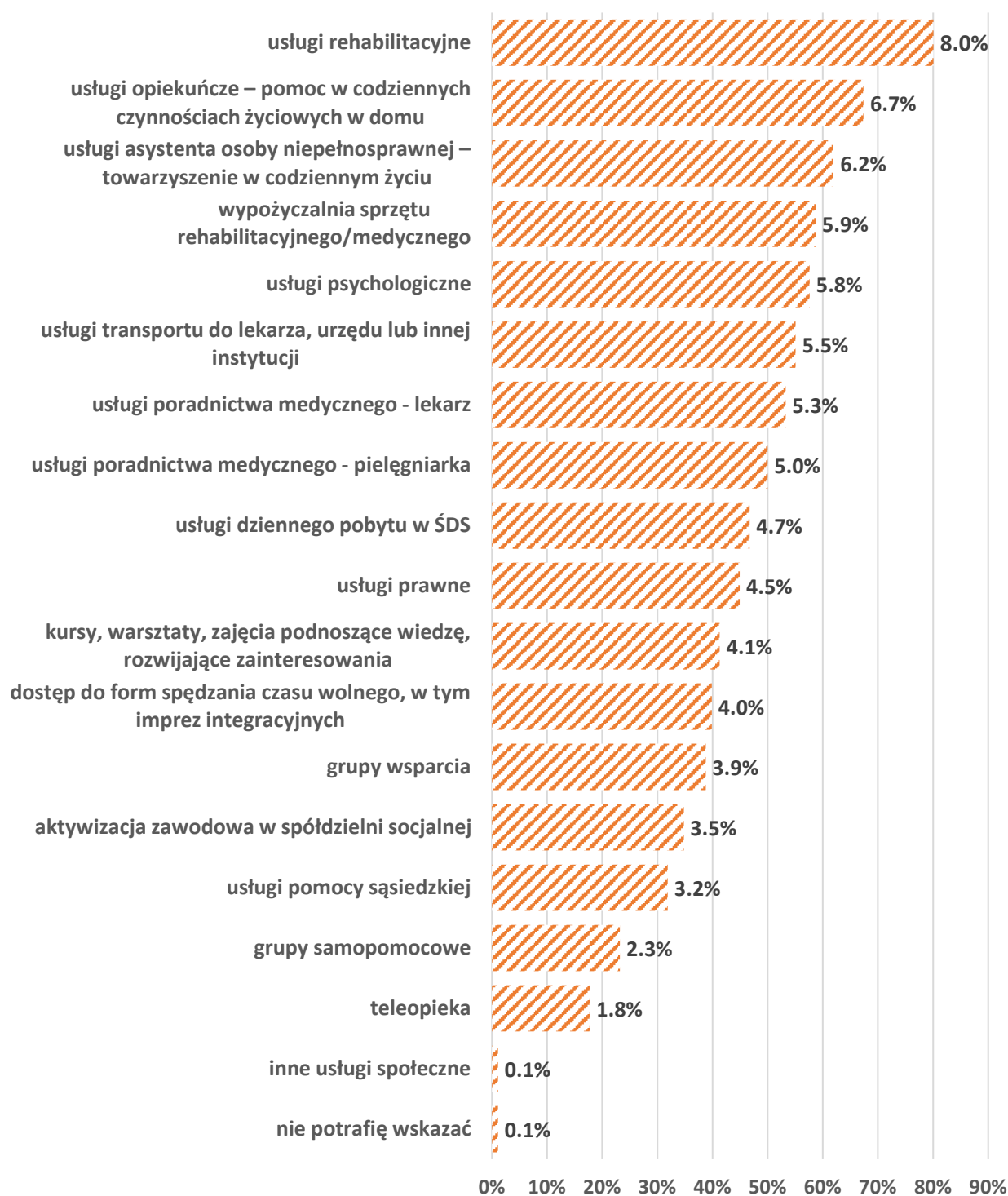
⁷³ Diagnostyka potrzeb i potencjału Gminy Skawina, 2022 s.160,161

Wykres 6. Usługi społeczne w gminie Skawina potrzebne dla dzieci i młodzieży w opinii respondentów [= 276]

Źródło: Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w zakresie realizacji usług społecznych s. 167

W przywołanym powyżej badaniu ponad 40% jego uczestników wskazało na konieczność wsparcia dzieci i młodzieży zamieszkujących na terenie gminy Skawina. Jako szczególnie potrzebne zostały wskazane usługi w zakresie wsparcia psychologicznego (195 wskazań, 70,7%), sportowych zajęć pozaszkolnych (186 wskazań, 67,4%) oraz zajęć w pływalniach (174 wskazania, 63,0%). Ponad połowa badanych była zdania, że dla najmłodszych mieszkańców potrzebna jest organizacja obozów, kolonii, półkolonii (162 wskazania, 58,7%) oraz usług psychiatrycznych (155 wskazań, 56,2%), logopedycznych (150 wskazań, 54,3%) i rehabilitacyjnych (147 wskazań, 53,3%). Stosunkowo najrzadziej (choć wciąż przez ok. czterech na dziesięciu badanych) wskazywane były usługi terapeutyczne (135 wskazań, 48,9%), muzyczne zajęcia pozaszkolne (125 wskazań, 45,3%), plastyczne zajęcia pozaszkolne (121 wskazań, 43,8%) oraz teatralne zajęcia pozaszkolne (111 wskazań, 40,2%).

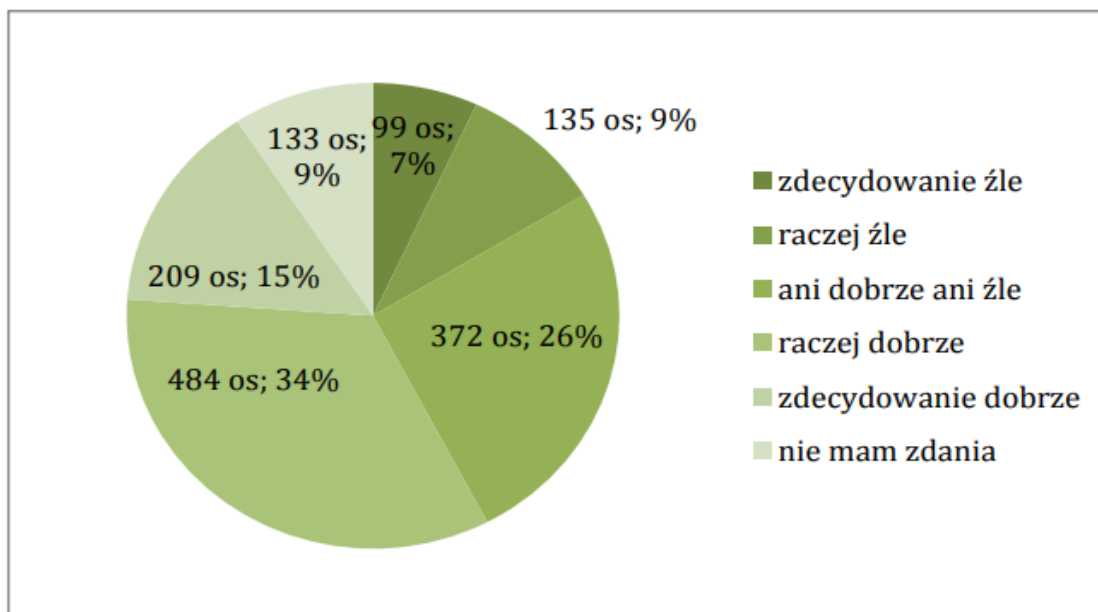

Źródło: Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w zakresie realizacji usług społecznych s. 168.

Jakość edukacji dzieci i młodzieży uzyskała przewagę ocen pozytywnych. Pojawiło się tutaj stosunkowo mało odpowiedzi negatywnych – jedynie 16% wszystkich odpowiedzi stanowiły oceny

negatywne. Mniej więcej tyle samo osób uznało, że jakość edukacji pogorszyła się w ostatnich latach, w stosunku do osób, które wskazały, że uległa ona polepszeniu⁷⁴.

Wykres 7. Ocena respondentów badania jakości edukacji dzieci i młodzieży w gminie Skawina.

Źródło: Raport dla Gminy Skawina (...) s.83

Na podstawie uzyskanych wyników można wnioskować, że mieszkańcy raczej dobrze oceniają dostępność zajęć edukacyjnych oraz zauważają, że dostęp do tego typu zajęć poprawił się w ostatnich latach. Kwestię dostępności zajęć gorzej oceniają mieszkańcy wsi, niż miasta Skawiny. Oceny zdecydowanie źle lub raczej źle zadeklarowało 24% mieszkańców wsi i 17% mieszkańców miasta, 46% mieszkańców miasta i 40% mieszkańców wsi ocenia ten wymiar pozytywnie. Oceny pozytywne przeważają również w ocenie dostępności miejsc, gdzie dzieci mogą spędzić czas na zabawie (place zabaw, świetlice) – „raczej dobrze” i „zdecydowanie dobrze” tak odpowiedziało 44% respondentów. Pozytywne oceny tego aspektu wyraża 47% mieszkańców miasta i nieco mniej, bo 40% mieszkańców wsi; negatywnie - 18% mieszkańców Skawiny i 24% mieszkańców wsi.

Mieszkańcy zwracają również uwagę na dużą liczbę organizacji pozarządowych mających ofertę dla dzieci i młodzieży. Ale zapotrzebowanie jest duże, więc potrzeba więcej środków. Co warto poprawić? Wzmocnić promocję oferowanych działań, bo często o nich słabo słyhać. Zróżnicować ofertę, wzbogacić zakres tematyczny, rozszerzyć ją na inne grupy wiekowe. Obecnie – w ocenie mieszkańców - zajęcia adresowane są głównie do dzieci. Znikoma jest oferta dla rodziców, całych rodzin, dzieci 0+. Swoich praw w dostępie do ciekawego zagospodarowania czasu wolnego domaga się również młodzież. W ocenie respondentów gmina w niewystarczającym stopniu odpowiada na potrzeby młodzieży – „ (...) nie ma dla nich wystarczającej/odpowiedniej infrastruktury, rozrywek, żadnej koncepcji. Oni nie są zaangażowani społecznie, ale oni nam uciekają w Kraków, bo tam mają atrakcje. Oferta, którą przedstawia Gmina jest mało interesująca, mało atrakcyjna. Dopasowana bardziej do dzieci. Do części miejsc młodzież nie wejdzie bo za młoda (poniżej 18 lat), do kawiarni

⁷⁴ Raport dla Gminy Skawina s.82

restauracji – za głośni, to są koszty, powstaje rozwarstwienie społeczne (kogo stać, kogo nie), potem zostaje ławka w parku, którą z nudów można zniszczyć. Młodzi ludzie nie tylko oczekują oferty, ale szerzej - przestrzeni do bycia, działania, spędzania czasu wolnego w miejscach atrakcyjnych z punktu widzenia młodego człowieka. Chcą czuć się akceptowani i mile widziani. (...) Brak centrum dla młodzieży – młodzież w Skawinie nie ma takiego miejsca gdzie mogłaby sobie usiąść. Dużo starszych osób nie pozwala nam gdzieś usiąść na przykład w Jagódce, starsze osoby nas wypraszają, bo jesteśmy za głośno. W parku też nie możemy siedzieć bo jest zimno. I nie ma takiego miejsca gdzie moglibyśmy sobie posiedzieć, wypić herbatę, kawę (...) typu kafejka internetowa, miejsce gdzie można posiedzieć, pouczyć się, spotkać. Takie główne miejsce dla młodzieży”⁷⁵.

Na niewystarczającą ofertę zajęć dodatkowych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży, niewystarczającą ofertę wsparcia instytucjonalnego oraz braku szczegółowej diagnozy potrzeb w tym zakresie zwracano uwagę również w Diagnozie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej gminy Skawina w związku z planowanym rozwojem usług społecznych⁷⁶.

Przedstawiciele instytucji zwracają uwagę, że atrakcyjna oferta dla młodych odciąga ich od zachowań ryzykownych. Ważnym elementem jest profilaktyka uzależnień, która aktywnie jest rozwijana w gminie dzięki ściślejszej współpracy Centrum Wsparcia Rodziny, służb pomocowych, placówek oświatowych i innych organizacji. Sukcesem gminnym jest też uruchomienie placówki socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. W ocenie uczestników spotkań należy te działania nadal wzmacniać i uatrakcyjnić.⁷⁷

W Raporcie Diagnoza potrzeb i potencjału (...) wśród usług na rzecz dzieci i młodzieży największe potrzeby zidentyfikowano w zakresie:

- organizacji usług psychologicznych, psychiatrycznych, logopedycznych, rehabilitacyjnych i sportowych zajęć pozaszkolnych oraz zajęć w pływaniach, podczas obozów, kolonii, półkolonii;
- konieczności rozwoju usług wzmacniających kondycję zdrowotną (forma odreagowania i aktywizująca), ofertę zajęć sportowych – koszykówka, siatkówka, piłka nożna, gry zespołowe, piłka ręczna dla chłopców i dziewcząt, akrobatyka ścianki wspinaczkowe, siłownia;
- rozwoju oferty zajęć pozaszkolnych, dających możliwość rozwoju pasji i zainteresowań młodych, m. in. zajęcia artystyczne (malarstwo, rysunek, rękodzieło, muzyka, teatr), umiejętności konstruktorskie, cyfrowe, w zakresie nowych technologii, o charakterze innowacyjnym oraz usługi edukacyjne, o charakterze korepetycji. Wskazano również na potrzebę rozwoju usług profilaktycznych i terapeutycznych.
- rozwoju profilaktyki zdrowia psychicznego, wsparcie psychologa, lekarza psychiatry, neurologa (również z dostępem interwencyjnym). Formy terapeutyczne powinny również podejmować zagadnienia uzależnień behawioralnych, problematyki przemocy i agresji rówieśniczej.
- innowacyjnych, kreatywnych i twórczych, w tym wychodzących poza struktury gminy, np. projekty z wymianą międzynarodową.

⁷⁵ Raport dla gminy Skawina, 2020r. (...) s. 98-99

⁷⁶ Diagnoza potrzeb i potencjału... 2022r. s. 9,10

⁷⁷ jw. s. 100

- młodzież jest otwarta na sprawdzanie się np. w działaniach wolontaryjnych i akcyjnych. Należy uwzględnić udział tej grupy społecznej w przedsięwzięciach gminnych (również organizując struktury wolontaryjne - stałe i akcyjne na terenie gminy⁷⁸.

2.2.6 Osoby z niepełnosprawnościami

Ostatnim kompleksowym źródłem informacji na temat osób niepełnosprawnych w Polsce są dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r., publikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Według przywołanego powyżej źródła danych osoby niepełnosprawne stanowiły ok. 13% - tj. 33 750 mieszkańców powiatu krakowskiego, wśród których 74,84% stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie a 25,16% niepełnosprawne biologicznie. W obu grupach niepełnosprawności dominowały kobiety. Największą grupę niepełnosprawnych stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym - 17 248 osób. natomiast w grupie obejmującej wiek produkcyjny 15 285 osób. Wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym dominują mężczyźni - jest ich o ok. 40% więcej niż kobiet podczas gdy w wieku poprodukcyjnym znacząca jest przewaga kobiet - o 111%. Wykorzystanie tych danych do planowania działań, ze względu na znaczny upływ czasu i następujące zmiany społecznej nie wydaje się zasadne. Mogą być zatem jedynie narzędziem pomocniczym.

Jak wynika z analizy danych zastanych w 2022 roku do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Krakowie wpłynęło 3 000 wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, 423 wnioski o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (poniżej 16 roku życia), 829 wniosków o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej powyżej 16 roku życia, 87 wniosków o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej poniżej 16 roku życia, 607 wniosków o wydanie karty parkingowej dla osoby niepełnosprawnej, 14 wniosków o wydanie karty parkingowej dla placówki. Tendencje w tym obszarze na przestrzeni lat 2018-2022 obrazuje poniższa tabela:

⁷⁸ Diagnoza potrzeb i potencjału Gminy Skawina, 2022 s.188

Tabela 28. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół Orzekania o niepełnosprawności powiatu krakowskiego w latach 2018-2022 (orzeczenia osób powyżej 16 roku życia).

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	2464	2682	2267	2517	2572
2.	W tym:					
	1. Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych					
	-Znaczny	458	610	497	589	613
	-Umiarkowany	1410	1505	1290	1332	1390
	-Lekki	596	567	480	486	569
	2. Wydane orzeczenia na podstawie art. 5a ustawy	0	0	0	0	0
3.	Wydane orzeczenia o nie zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	47	58	48	52	42
4	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	99	100	61	58	66
5.	Ogółem wydane orzeczenia	2610	2840	2376	2517	2680

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2027 powiatu krakowskiego za rok 2022 r.

Dla pełnego zobrazowania sytuacji osób z niepełnosprawnościami i uwzględnienia specyficznego rodzaju wsparcia jakie winno być planowane na rzecz dzieci z niepełnosprawnością i ich rodzin koniecznym będzie przeanalizowanie danych dotyczących orzeczeń o niepełnosprawności z podziałem na rodzaj niepełnosprawności i wiek dziecka nią dotkniętego, wydawanych w 2022r. przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Skawinie.

Tabela 29. Liczba orzeczeń wydanych w roku 2022 z podziałem na niepełnosprawności.

	do 3 r.ż.	Przedszkole (w tym oddział 0)	Szkoła Podst. kl. I-III	Szkoła Podst. kl. IV-VIII	Szkoła Ponadpodstawowa	Łącznie
niestyszący	1	0	0	0	0	1
słabosłyszący	0	6	4	4	1	15
niewidomi	0	0	0	0	0	0
słabowidzący	0	4	8	6	1	19
autyzm (w tym Zespół Aspergera)	9	42	21	18	5	95
niepełnosprawność ruchowa (w tym afazja)	3	32	20	8	1	64
Niepełnospr. intelektualna w stopniu lekkim	0	2	9	6	1	18

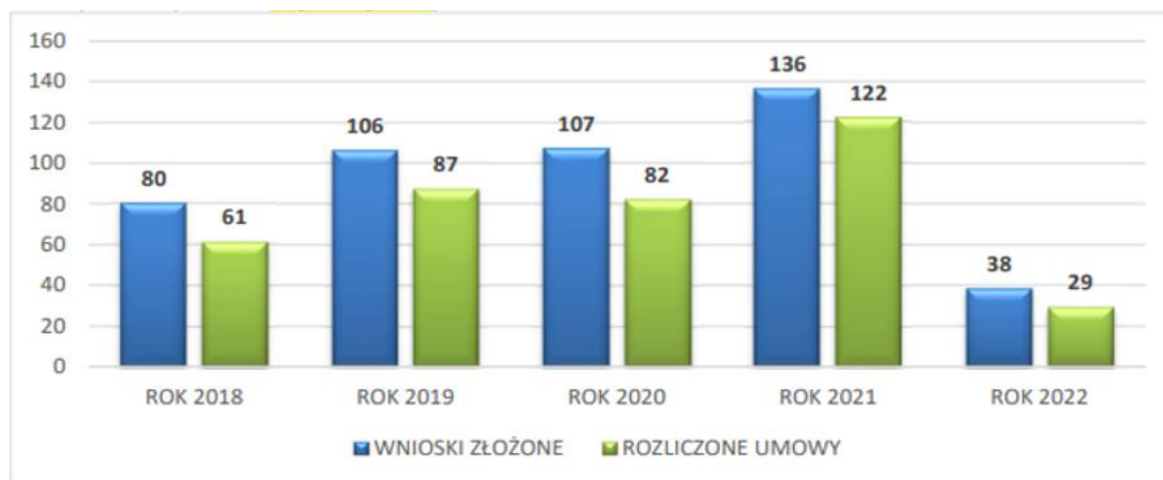
	do 3 r.ż.	Przedszkole (w tym oddział 0)	Szkoła Podst. kl. I-III	Szkoła Podst. kl. IV-VIII	Szkoła Ponadpod- stawowa	Łącznie
Niepełnospr. intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym	0	2	2	2	1	7
Niepełnosprawno- ści sprzężone	5	47	17	20	4	93
niedostosowanie społeczne	0	0	0	10	3	13
zagrożenie niedostosowanie m społecznym	0	1	10	23	6	40
zajęcia rewalidacyjno – wychow.	0	1	0	2	0	3

Źródło : Sprawozdanie z realizacji strategii ... s 40-41⁷⁹

Na skalę potrzeb osób z niepełnosprawnościami wskazuje też liczba przyjętych w 2022 r. wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON uczestnictwa osób niepełnosprawnych w 14 dniowych turnusach rehabilitacyjnych - 673. Spośród osób, które złożyły wnioski i spełniały wymogi formalne przyznano 429 dofinansowań. O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze w 2022 r. złożono 1043 wnioski. O dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego ubiegało się 38 osób - jest to znacznie mniej niż w latach ubiegłych a zmiana spowodowana jest innym sposobem dofinansowania do zakupu łóżek rehabilitacyjnych (od 2022 roku zakup łóżek rehabilitacyjnych jest dofinansowywany w ramach zadania likwidacji barier technicznych)

⁷⁹ Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za rok 2022 ... s 40-41

Wykres 8. Porównanie liczby złożonych wniosków i rozliczonych umów na dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego dla indywidualnych osób niepełnosprawnych w latach 2018-2022 (powiat krakowski).

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2027 powiatu krakowskiego za rok 2022 r.

W roku 2022 zarejestrowano 88 wniosków osób ubiegających się o dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, w tym 14 z gminy Skawina.

Problemy i potrzeby osób z niepełnosprawnościami obejmują także kwestie pracy. W tym obszarze, nie tylko w Skawinie, zauważalny jest brak wystarczającego powiązania pomiędzy działaniami wspierającymi, integracyjnymi a rozwiązaniami na rynku pracy. Przedstawiciele instytucji wskazywali w trakcie wywiadów grupowych na konieczność stworzenia odpowiednich warunków niezbędnych do uruchomienia zasobów zatrudnieniowych osób niepełnosprawnych zauważając, że ograniczeniem jest niewystarczająca infrastruktura wsparcia dla tych osób i brak specjalistów do pracy.⁸⁰

Na koniec 2022 roku w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego zarejestrowanych było 258 osób niepełnosprawnych spośród których 48 osób to mieszkańcy gminy Skawina. Wśród zarejestrowanych osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 55-59 lat (20%). Najliczniejszą grupę osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w 2022 w urzędzie stanowiły osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności – 57%. W 2019 roku Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego zarejestrował 234 niepełnosprawnych bezrobotnych - była to najwyższa wartość w odniesieniu do poprzednich lat. Wśród włączonych do ewidencji 85,9% stanowiły osoby zarejestrowane po raz kolejny, w tym 61,7% ponownie jako osoba niepełnosprawna. Z danych ze sprawozdania MPiPS-07 wynika, że w 2019 roku wyłączono z ewidencji 161 osób niepełnosprawnych tj. o 73 osoby mniej niż w niej zarejestrowano. Główny powód wyłączenia z ewidencji stanowiło, w każdym roku, podjęcie pracy (w 2019 dotyczyło 41,6% wyłączeń). Liczną grupę stanowiły również osoby, które zrezygnowały lub nie potwierdziły gotowości do podjęcia pracy – 14,2%. Wśród osób niepełnosprawnych będących bezrobotnymi najliczniejsze grupy stanowią osoby pomiędzy 55 a 59 rokiem życia oraz mające powyżej 60 lat a największą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – ok. 37%, wśród nich liczna jest także grupa osób z wykształceniem podstawowym i podstawowym nieukończonym –

⁸⁰ Raport Diagnoza Strategii Rozwoju Gminy na lata 2021-2030 s. 67

29%⁸¹. Mając na względzie powyższe Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego uczestniczy w realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021–2026.⁸²

Wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami dostrzegalny jest również na obszarze gminy Skawina. Niepełnosprawność jest tu jednym z najczęstszych powodów korzystania ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej.⁸³

W 2022 r. ze świadczeń z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności skorzystały 242 rodziny z czego 89 rodzin zamieszkujących poza terenem miasta Skawina. Liczba osób w tych rodzinach wynosiła 345. Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2022r. ze świadczeń z pomocy społecznej skorzystało 388 rodzin z czego 141 zamieszkiwało na terenach wiejskich. Liczba osób w rodzinach wynosiła 579.

Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych

Powód przyznania	Ogółem	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny
		1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
Długotrwała lub ciężka choroba	381	307	29	14	31
Ubóstwo	276	214	20	15	27
Niepełnosprawność	229	192	14	9	14
Bezrobocie	150	90	24	15	21
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	39		10	16	13

Główne powody przyznania świadczeń w roku

Powód przyznania	Ogółem	Liczba świadczeń	
		świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
Długotrwała lub ciężka choroba	31 370	28 071	3 299
Ubóstwo	13 127	10 342	2 785
Niepełnosprawność	10 218	6 950	3 268
Bezrobocie	9 807	8 324	1 483
wielodzietność	5 995	5 778	217

Na przestrzeni lat wzrosła również liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z takich form wsparcia finansowego jak: świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach

⁸¹ Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2027 Powiat Krakowski s. 8-10

⁸² Raport o stanie powiatu krakowskiego za 2022r. s 65

⁸³ Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022r.

niepełnosprawności, zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna. Zmiany w tym zakresie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 30. Liczba świadczeń wypłacanych przez MGOPS w Skawinie na rzecz osób z niepełnosprawnościami w latach 2018-2022.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń				
	2018	2019	2020	2021	2022
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	8 877	9 313	9 213	9 256	9 473
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	2 373	2 371	2 388	2 591	2 721
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	2 315	2 655	2 566	2 464	2 563
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	84	139	126	97	107
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	4 105	4 148	4 133	4 104	4 082
Świadczenie pielęgnacyjne	1 467	1 586	1 659	1 780	2 109
Specjalny zasiłek opiekuńczy	254	295	230	140	92
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	10 598	11 194	11 102	11 176	11 674

Źródło: Sprawozdanie CUS w Skawinie za rok 2022 - Ocena zasobów pomocy społecznej

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych kierowane były do domu pomocy społecznej. W 2022 r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skawinie skierował 7 osób do domów pomocy społecznej a przebywało w nich łącznie 50 mieszkańców z terenu gminy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał również wsparcia osobom wymagającym pomocy innych osób w sytuacji gdy rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogli jej udzielić. Pomoc tą w formie: usług opiekuńczych mających na celu zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, zaleconej przez lekarza pielęgnacji oraz w miarę możliwości zapewnienia kontaktów z otoczeniem udzielono 78 osobom. Natomiast 3 niepełnosprawne osoby skorzystały z usług realizowanych w czasie pobytu w mieszkaniu chronionym. Ze względu na brak danych w jakim zakresie usługi dotyczą osób starszych a w jakim osób z niepełnosprawnościami możliwe są tylko wnioski odnoszące się do tych dwóch grup łącznie. Dynamikę zmian w ww zakresie obrazuje poniższa tabela:

Tabela 31. Liczba osób objętych wsparciem w formie usług opiekuńczych w latach 2018-2022.

rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	53	60	63	85	86	81	78

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021 i 2022r.

Z analizy sprawozdań MGOPS za rok 2022 wynika, że kolejnym 16 osobom zapewniono również wsparcie w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dodatkowe wsparcie w ramach programów rządowych skierowane było do kolejnych osób z niepełnosprawnościami. W ramach programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” wsparciem 10 asystentów objętych zostało 12 osób. W 2023 roku z usługi 6 asystentów skorzystało 11 osób.

Na rok 2023 potrzeby na usługi asystencji osobistej oszacowano na 11 osób i 5366 godzin usług.

W ramach programu „Opieka wytchnieniowa” w 2022 r. z pomocy skorzystały łącznie 72 osoby, w tym w ramach pobytu dziennego 47 osób a pobytu całodobowego 25 osób. W roku 2023 wsparciem w ramach programu „Opieka wytchnieniowa” zostanie objętych 56 osób w ramach pobytu dziennego i 27 osób w ramach pobytu całodobowego.

W realizowanej w gminie w 2022 r. „Diagnozie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych” istotnym, zdiagnozowanym elementem były bariery (głównie architektoniczne) dla osób z niepełnosprawnością, starszych oraz z innymi ograniczeniami ruchowymi: „Jako swoisty antyprzykład wskazywano Urząd Miasta, którego większość wydziałów jest nieprzystosowanych do przyjmowania mieszkańców z takimi potrzebami. Również inne instytucje publiczne nie zapewniają takiej dostępności. Uczestnicy konsultacji podkreślali wagę tego problemu wskazując na szeroką rzeszę osób doświadczających tych trudności (osoby niepełnosprawne, osoby starsze, rodzice z dziećmi w wózkach) i efekt w postaci ograniczenia dostępności do podstawowych usług przynależnych każdemu mieszkańcowi gminy. Gmina podejmuje kroki, aby te trudności niwelować. Działła Punkt Obsługi Osób Niepełnosprawnych, a dodatkowo w okresie prowadzonych konsultacji społecznych Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia zmienił siedzibę na dostępną dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Na plus należy zaliczyć również nowe inwestycje w ciągi pieszo-rowerowe, które spełniają standardy projektowania uniwersalnego, czyli zapewniają dostępność dla wszystkich i ułatwienia dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności”.⁸⁴

W badaniach mieszkańcy zwracali uwagę na kwestię zagospodarowania czasu wolnego osobom ze szczególnymi potrzebami jako ważnego wyzwania służącego wyrównywaniu szans. Wymaga to szeregu udogodnień oraz dostosowania przestrzeni i oferty. Ważna jest też promocja: „Myślimy też o imprezach lokalnych z miejscami dla osób z niepełnosprawnościami, ale też chodzi o taką promocję, aby te osoby o tym się dowiedziały i czuły się zaproszone”. Środowisko osób z niepełnosprawnościami zwróciło uwagę na kwestię ograniczeń dostępności ekonomicznej do różnego rodzaju usług i dóbr, formułując potrzebę objęcia kartą uprawniającą do zniżek tej grupy mieszkańców, podobnie jak jest w przypadku rodzin z dziećmi oraz seniorami. Na rosnące potrzeby

⁸⁴ Raport dla Gminy Skawina ... s. 33

w zakresie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych może wskazywać wzrastająca liczba osób korzystających z usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Zmiany te mogą wynikać też z poszerzania dostępności usług przy niezmiennącej się grupie potrzebujących.⁸⁵

Zgodnie z danymi Światowej Organizacji Zdrowia blisko miliard ludzi na świecie doświadcza zaburzeń psychicznych. Od lat eksperci wskazują na wyzwanie dla zdrowia publicznego, jakim jest ochrona zdrowia psychicznego. Problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnich latach. Do wzrostu rozpowszechnienia problemów psychicznych przyczyniła się epidemia COVID-19 oraz konieczność czasowego wprowadzenia związanych z nią ograniczeń. Obecnie kolejnym wyzwaniem są negatywne konsekwencje dla zdrowia psychicznego wojny toczącej się w Ukrainie oraz konieczność zapewnienia właściwego wsparcia dla osób dotkniętych tym konfliktem. Badania obserwacyjne z wykorzystaniem zweryfikowanych narzędzi pomiarowych i raportowania danych dotyczących problemów ze zdrowiem psychicznym w okresie pandemii obejmujące 398 771 uczestników z populacji ogólnej pokazały znaczne zróżnicowanie wskaźników ich rozpowszechnienia w różnych krajach i regionach. Nie ulega jednak wątpliwości, że częstość występowania zaburzeń psychicznych była wyższa niż przed wybuchem epidemii COVID-19. Globalnie częstość występowania depresji wyniosła 28,0%, objawy lęku zgłaszało 26,9% badanych a 24,1% zgłaszało objawy typowe dla stresu pourazowego, 36,5% zgłaszało objawy przewlekłego stresu, a 50,0% obciążenie psychologiczne (dystres). Zaburzenia snu zgłaszało aż 27,6% badanych.⁸⁶

W Polsce najczęściej występującymi zaburzeniami rozwojowymi pojawiającymi się na różnych etapach życia małego dziecka (0-6 lat) są zaburzenia emocjonalno-afektywne, które wykazano u ponad 6% dzieci. Ponadto zgłaszane były zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia komunikacji społecznej oraz zaburzenia interakcji z innymi, które dotyczyły ponad 4% dzieci. Ryzyko wystąpienia większości zaburzeń rozwojowych było podobne u chłopców i dziewczynek. Różnego rodzaju zaburzenia stwierdzano u około 16% dzieci do 6. roku życia, co przekłada się na liczbę ponad 420 tys. Ponad pół miliona dzieci i młodzieży (w wieku 7-17 lat) cierpi na zaburzenia psychiczne, z czego ponad 200 tys. to dzieci w wieku 7-11 lat i ponad 350 tys. młodzieży w wieku 12-17 lat. Zaburzeń internalizacyjnych, na które składają się przede wszystkim zaburzenia lękowe, doświadcza ponad 300 tys. dzieci i młodzieży, około 8% dzieci i 7% młodzieży. Zaburzenia nastroju, w tym zaburzenia depresyjne i epizody manii, potwierdziło znacznie mniej, bo 70 tys. dzieci i młodzieży. Wśród nich zdecydowana większość to nastoletnia młodzież. Można przypuszczać, zważywszy na podobne rozpowszechnienie epizodów depresji i manii, że przynajmniej kilkadziesiąt tysięcy dzieci i młodzieży cierpiało na chorobę afektywną dwubiegunową. Podobnie jak w przypadku zaburzeń internalizacyjnych, zaburzeń eksternalizacyjnych doświadczało około 300 tys. dzieci i młodzieży, w tym ponad 100 tys. doświadczało zaburzeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych (alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych). Rozpowszechnienie tych zaburzeń na wsi jest prawie dwukrotnie większe niż w miastach i przekracza wyraźnie próg 20%. Różnice w rozwoju emocjonalno-społecznym między dziećmi zamieszkującymi tereny miejskie i wiejskie mogą być spowodowane ograniczeniami w dostępie do specjalistów, którzy wykonują badania przesiewowe czy pogłębioną diagnostykę w tym kierunku. W systemie oświaty istnieje możliwość korzystania z wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka już od momentu stwierdzenia niepełnosprawności, jednak dostępność do zajęć z tego zakresu jest zróżnicowana lokalnie. Na podstawie art. 2 ust.

⁸⁵ Raport dla Gminy Skawina... s. 34, 69, 101.

⁸⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 (Dz.U. 2023, poz 2480)

6 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego został ustanowiony Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, którego realizatorami oprócz ministerstw i NFZ są również samorządy województw, powiatów i gmin. W realizacji zadań wynikających z Programu mogą uczestniczyć również inne podmioty, w szczególności organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, które zakresem swojej działalności obejmują cele i zadania Programu⁸⁷

Z analizy dokumentów diagnostycznych oraz w oparciu o wyniki badań diagnostycznych wynika, że na terenie Gminy rośnie liczba osób chorujących psychicznie oraz z zaburzeniami na tle psychicznym. Obserwacje te potwierdzają specjaliści Centrum Rozwoju Rodziny oraz Centrum Zdrowia Psychicznego (placówka Szpitala im. Babińskiego prowadzona w Skawinie) gdzie obserwuje się rosnącą liczbę osób z zaburzeniami psychicznymi szukająca wsparcia. Instytucje dostrzegają potrzebę prowadzenia szerszych działań informacyjno-edukacyjnych uwrażliwiających na tą problematykę.⁸⁸

W analizowanych dokumentach zauważono szczególne problemy rodzin z osobami z zaburzeniami o charakterze autyzmu. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022 wskazano na konieczność tworzenia warunków do powstawania i działania grup wsparcia dla różnych odbiorców według zdiagnozowanych potrzeb, w tym utworzenie grupy wsparcia dla rodzin dotkniętych problemem autyzmu przy Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Skawinie. Potrzeby te nadal są aktualne i konieczne do zaspokojenia. Na potrzeby w tym zakresie wskazują też zrealizowane w 2021 przedsięwzięcia: Dzień Autyzmu i Dnia Osoby z Zespołem Downa – SP w Zelczynie oraz akcja „Na niebiesko dla autyzmu” z okazji „Światowego Dnia Wiedzy na Temat Autyzmu”.⁸⁹ Koniecznym w dalszym ciągu jest podnoszenie świadomości społecznej odnośnie osób z niepełnosprawnością - działania edukacyjne i promocyjne mające na celu przełamywanie barier mentalnych. Kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności w szczególności poprzez rozpowszechnianie idei integracji poprzez wspólną naukę uczniów sprawnych i niepełnosprawnych, udział w kampaniach np. z okazji Międzynarodowego Dnia Białej Laski, Organizacja Międzynarodowego Dnia Osób z Niepełnosprawnościami.

Konieczność ochrony i profilaktyki zdrowia psychicznego już od najmłodszych lat podkreślona została również w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Skawina na rok 2023. W ramach celu szczegółowego realizowanego w ramach celu operacyjnego nr 3: Promocja zdrowia psychicznego, założono poszerzenie i urozmaicenie działań o charakterze profilaktycznym ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych w ramach „Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego” kierowanych do dzieci i młodzieży, nauczycieli i rodziców.⁹⁰ W Programie założono poszerzenie i udoskonalenie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie uniwersalnych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dla dzieci przedszkolnych uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w szczególności programów rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia

⁸⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023

⁸⁸ Raport dla Gminy Skawina (...), 2020r. s. 75

⁸⁹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022 s. 57

⁹⁰ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Skawina na rok 2023. S.45

psychicznego – dostosowanych do potrzeb konkretnych placówek oświatowych, korelujących ze szkolnymi programami wychowawczo – profilaktycznymi⁹¹

W 2022 r. MGOPS realizował wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie specjalistycznych usług opiekuńczych poprzez 1) uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia; 2) pielęgnację - jako wspieranie procesu leczenia; 3) rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych; 4) zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno – wychowawczych w wyjątkowych przypadkach, jeśli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć określonych w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego⁹².

W 2022r. z specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 16 osób. Koszt jednej godziny specjalistycznej usługi wynosił w 2022 r. 49,50 zł. liczba świadczeń to 4 206 godzin. Koszt realizacji wsparcia wyniósł 208 197 zł. W 2021 r. koszt jednej godziny specjalistycznej usługi opiekuńczej wynosił 45,00 zł. Zrealizowano 6 668 godzin na kwotę 300 038,00 zł . a wsparciem objęto 19 osób⁹³. W 2020 r koszt jednej godziny specjalistycznej usługi opiekuńczej wynosił również 45,00 zł. a pomoc w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych realizowana była dla 16 osób. Liczba świadczeń to 5 971 godzin a koszt zadania wyniósł 268 695,00 zł⁹⁴.

⁹¹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Skawina na rok 2023. S.53

⁹² Sprawozdanie z działalności miejsko - gminnego ośrodka pomocy społecznej w Skawinie, z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny – monitoring programu wspierania rodziny dla gminy Skawina na lata 2022 –2024 oraz realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy – monitoring programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Skawina na lata 2018-2022 za 2022 r. s. 30

⁹³ Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie oraz z realizacji zadań z zakresu wspierania za rok 2021 s.27

⁹⁴ Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie oraz z realizacji zadań z zakresu wspierania za rok 2020 s.28

2.2.7 Polityka mieszkaniowa gminy

Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Skawina w 2022r. to 15 807 nieruchomości.

Liczba mieszkań w latach 1995–2022

(Źródło: GUS)

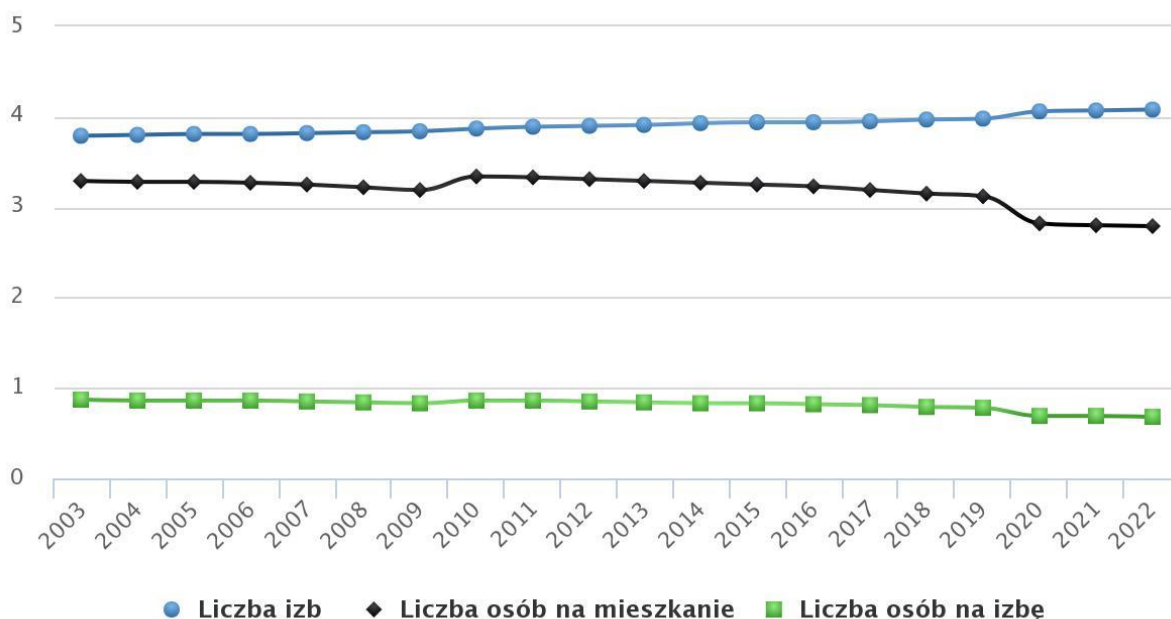
www.polskawliczbach.pl

Na każdy 1000 mieszkańców przypada 359 mieszkań. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 74,4% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne, 25,6% na sprzedaż lub wynajem.

W 2022 roku w gminie Skawina oddano do użytku 125 mieszkań, co daje na każdy 1000 mieszkańców 2,84 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Skawina to 5,58 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku w gminie Skawina to 135,20 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki w latach 2003–2022

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 96,45% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 95,14% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 94,78% mieszkań posiada łazienkę, 87,94% korzysta z centralnego ogrzewania a 84,76% z gazu sieciowego⁹⁵.

Mieszkaniowy zasób Gminy Skawina na koniec 2022 r. obejmował 438 lokali (442 w 2021 r.), z czego 270 stanowiły lokale mieszkalne stanowiące własność gminy we Wspólnotach Mieszkaniowych, 115 stanowiły lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach stanowiących w 100% własność gminy (lokale mieszkalne w najem socjalny, pomieszczenia tymczasowe) oraz 53 mieszkania znajdujące się w dyspozycji gminy w budynkach TBS Małopolska. Oddanie w najem lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Skawina odbywało się na zasadach określonych w uchwale nr XXVI/382/20 Rady Miejskiej w Skawinie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Skawina.

Liczba lokali w mieszkaniowym zasobie Gminy wynosiła: 108 lokali socjalnych, 288 lokali komunalnych w 2017r., oraz odpowiednio 115 i 285 w 2018 r. i 115 i 283 w 2019 r. Przy stosunkowo dużym zapotrzebowaniu na tego typu mieszkania liczba dysponowanych mieszkań komunalnych/ socjalnych w Gminie jest niewystarczająca. W roku 2022 wpłynęło 47 wniosków a w 2021r. 40 wniosków o przydział mieszkania z zasobów gminy oraz 3 wyroki sądowe zobowiązujące gminę do wskazania lokali w najem socjalny. Pozytywnie zostało rozpatrzonych 14 wniosków oraz zrealizowano wyroki Sądu. Wydano 17 skierowań do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu.

Lokale mieszkalne z możliwością najmu na czas nieoznaczony (komunalne) będące w dyspozycji Gminy Skawina, zgodnie z naturalnym ruchem ludności i związanym z tym odzyskiem mieszkań są

⁹⁵ <https://www.polskawliczbach.pl>

wskazywane przyszłym najemcom, zgodnie z listą osób zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego z zasobów mieszkaniowych Gminy Skawina.

W 2022 r. 26 najemcom lokali mieszkalnych (w tym 11 najemcom lokali socjalnych) rozłożono należności na raty na łączną kwotę 58 856,39 zł (18 najemcom na kwotę 31 068,82 w 2021 r.) i nie dokonano żadnych umorzeń odsetek.

W ramach pomocy mieszkaniowej, na mocy ustawy, potrzebującym wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W roku 2022 kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 575 766 zł i dotyczyła 221 rodzin (470 831,00 zł – 206 rodzin w 2021 roku). Gmina podjęła również działania w realizacji programu Mieszkania Plus – planuje się, że budowa wszystkich budynków wraz z niezbędną infrastrukturą zakończy się w 2025 r.⁹⁶

Osiedle w Skawinie będzie składało się z pięciu budynków zlokalizowanych w rejonie ulic Torowej i Skawińskiej. W strukturze przewidziano głównie mieszkania dwu i trzypokojowe o średnim metrażu 47 m². Wszystkie mieszkania zostaną wykończone w standardzie podstawowym – z panelami podłogowymi, drzwiami wewnętrznymi, glazurą i terakotą w kuchniach i łazienkach oraz białym montażem.

Stan liczbowy zasobu mieszkaniowego Gminy Skawina oraz plany jego rozwoju obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Stan liczbowy zasobu mieszkaniowego Gminy Skawina wraz z prognozą do 2025 r.

Wyszczególnienie		Stan na:					
		30.06. 2021	31.12. 2021	31.12. 2022	31.12. 2023	31.12. 2024	31.12. 2025
Lokale w zasobie mieszkaniowym gminy ogółem	liczba	384	381	373	371	369	367
	pu m ²	14177,68	14075,39	13740,41	13655,97	13571,53	13487,09
w tym:							
lokale mieszkalne z umowami na czas nieoznaczony oraz bez tytułu prawnego	liczba	276	273	265	263	261	259
	pu m ²	11698,79	11596,5	11261,52	11177,08	11092,64	11008,2
najem socjalny lokali (umowy na czas oznaczony)	liczba	93	93	92	92	92	92
	pu m ²	2240,33	2240,33	2195,93	2195,93	2195,93	2195,93

Źródło: UCHWAŁA NR XIV N/545/21 RADY MIEJSKIEJ W SKAWINIE z dnia 6 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skawina na lata 2021-2025

W ujęciu tabelarycznym w wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skawina na lata 2021-2025 ujęto również informacje o stanie technicznym i wyposażeniu budynków,

⁹⁶ Raport o stanie Gminy za rok 2022 s. 175

których właścicielem jest gmina z prognozą do 2025r. Planowany ówczesnie stan na 2022r i 2025 r przedstawiały poniższe tabele:

Tabela 18. Prognoza stanu technicznego budynków w 100% własności Gminy Skawina na dzień 31.12.2022 r.

Lp.	Stan techniczny budynku	Liczba budynków	Udział
1	Bardzo dobry	0	0,00%
2	Dobry	1	16,67%
3	Zadawalający	3	50,00%
4	Średni	2	33,33%
5	Zły	0	0,00%
6	Bardzo zły	0	0,00%
Razem		6	100%

Tabela 19. Prognoza wyposażenie mieszkaniowego zasobu Gminy Skawina na dzień 31.12.2022 r.

Lp.	Nazwa urządzenia technicznego	Liczba lokali	Udział
1	ogrzewanie		
	a) centralne ogrzewanie	363	97,32%
	b) ogrzewanie elektryczne	0	0,00%
	c) ogrzewanie piecowe	10	2,68%
	d) gazowe	0	0,00%
2	instalacja elektryczna	373	100,00%
3	instalacja wodno-kanalizacyjna	301	80,70%
4	instalacja gazowa	232	62,20%
5	centralnie dostarczana ciepła woda użytkowa	363	97,32%
6	lokale z łazienką i wc	278	74,53%
	lokale tylko z wc	0	0,00%
	lokale bez urządzeń wc i łazienki	95	25,47%
Liczba lokali ogółem		373	100%

Tabela 30. Prognoza stanu technicznego budynków w 100% własności Gminy Skawina na dzień 31.12.2025 r.

Lp.	Stan techniczny budynku	Liczba budynków	Udział
1	Bardzo dobry	0	0,00%
2	Dobry	1	16,67%
3	Zadawalający	5	83,33%
4	Średni	0	0,00%
5	Zły	0	0,00%
6	Bardzo zły	0	0,00%
Razem		6	100%

Tabela 31. Prognoza wyposażenie mieszkaniowego zasobu Gminy Skawina na dzień 31.12.2025 r.

Lp.	Nazwa urządzenia technicznego	Liczba lokali	Udział
1	ogrzewanie		
	a) centralne ogrzewanie	357	97,28%
	b) ogrzewanie elektryczne	0	0,00%
	c) ogrzewanie piecowe	10	2,72%
	d) gazowe	0	0,00%
2	instalacja elektryczna	367	100,00%
3	instalacja wodno-kanalizacyjna	295	80,38%
4	instalacja gazowa	226	61,58%
5	centralnie dostarczana ciepła woda użytkowa	357	97,28%
6	lokale z łazienką i wc	272	74,11%
	lokale tylko z wc	0	0,00%
	lokale bez urządzeń wc i łazienki	95	25,89%
Liczba lokali ogółem		367	100%

W celu dalszej poprawy wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gmina planuje skuteczną realizację polityki czynszowej, opracowywanie przez zarządzającego gminnym zasobem krótkoterminowych – rocznych programów w zakresie polityki remontowej mieszkaniowego zasobu gminy, dostosowanie wielkości zasobu mieszkaniowego do możliwości finansowych Gminy .

Realizacja przez gminę Skawinę obowiązujących zadań w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej powinna być skierowana na zabezpieczenie najmu socjalnego, lokali zamiennych oraz tymczasowych pomieszczeń.

Gmina Skawina będzie tworzyła warunki do rozwoju budownictwa mieszkaniowego poprzez m.in. 1) regulowanie dostępności gruntów przeznaczonych na cele mieszkaniowe w planach miejscowych (zapewnienie rezerwy terenowej dla budownictwa mieszkaniowego) oraz programowanie zmiany w standardach zamieszkania w dokumentach strategicznych; 2) uzbrajanie terenów w niezbędną infrastrukturę i przeznaczanie terenów gminnych pod budownictwo mieszkaniowe realizowane przez różne podmioty gospodarcze – celem zwiększenia oferty mieszkaniowej dla członków wspólnoty samorządowej; 3) podejmowanie działań zmierzających do zaktywizowania inwestorów do realizacji inwestycji budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy, w tym sprzedaż nieruchomości gminnych z przeznaczeniem na cele inwestycyjne z częściowym rozliczeniem lokalami mieszkalnymi (lokal za grunt).⁹⁷

2.2.8 Potencjały i deficyty aktywności społecznej, społeczności lokalne.

Począwszy od 2006 roku Rada Gminy uchwała „Roczny program współpracy...”, który określa obszary i zasady oraz formy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi i zawiera wykaz priorytetowych zadań stanowiących podstawę dla władz gminy w zakresie dysponowania środkami publicznymi przeznaczonymi na wsparcie realizacji zadań publicznych pozostających we właściwości samorządu gminnego, a realizowanych przez organizacje pozarządowe.⁹⁸

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności, zaś podstawowym celem „Rocznego programu współpracy...” realizowanego w 2022r. było działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców gminy i budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwój dialogu i partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi, mające służyć rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych. W „Rocznym programie współpracy...” zaplanowano trzynastą obszarów współpracy z organizacjami pozarządowymi:

1. „Zapewnienie jednego gorącego posiłku dziennie osobom tego pozbawionym”,
2. „Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej”,

⁹⁷ UCHWAŁA NR XIV N/545/21 RADY MIEJSKIEJ W SKAWINIE z dnia 6 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skawina na lata 2021-2025

⁹⁸ Sprawozdanie z realizacji „Rocznego programu współpracy Gminy Skawina z organizacjami pożytku publicznego oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie za 2022 r”

3. „Działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży”,
4. „Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej”,
5. „Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”,
6. „Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”,
7. „Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami”,
8. „Działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”,
9. „Działania prewencyjno-profilaktyczne dla dzieci i młodzieży”,
10. „Działania wspierające opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych”,
11. „Działania na rzecz osób niesamodzielnych”,
12. „Działania nakierowane na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności”
13. „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 pkt 1–32 ustawy – fundusz wkładu własnego”.

Wszystkie powyższe działania sprzyjały nadaniu większego znaczenia inicjatywom obywatelskim z udziałem organizacji pozarządowych i tworzeniu warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa i dialogu obywatelskiego. Możliwa była ponadto kontynuacja współpracy z kompetentnymi i sprawnymi podmiotami, realizującymi zadania publiczne we współpracy z samorządem, a także nawiązanie kontaktów z nowymi partnerami. Opisywana wyżej współpraca odbywała się w dwóch formach: współpracy o charakterze finansowym (powierzanie zadań do realizacji) oraz współpracy o charakterze pozafinansowym. W ramach współpracy pozafinansowej podejmowano działania w zakresie wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych, m.in. poprzez:

- a) udostępnianie organizacjom pozarządowym w drodze bezprzetargowej lokali z zasobów gminnych w celu odbywania spotkań i realizacji projektów służących mieszkańcom;
- b) zawieranie porozumień z organizacjami pozarządowymi o wspólnej realizacji przedsięwzięć.

Prowadzone jest także Centrum Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, do którego zadań należy inicjowanie lub współorganizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących jakość pracy organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych oraz prowadzenie działalności doradczej związanej z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz organizacja kwartalnych spotkań sieciujących.

Łączna wysokość dotacji przyznanych na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe wyniosła 1 373 269,34 zł (o ponad 240 500 zł więcej niż w roku 2021). Na realizację działań Centrum Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi przeznaczono środki finansowe w wysokości 141 414,61 zł (o ponad 25 500 zł więcej niż w roku 2021).

Tabela 32. Liczba ofert, podpisanych umów i przyznanych dotacji

Obszar (nazwa, umowa)	Liczba ofert, postępowań (w przypadku art. 19a) realizacji zadań publicznych	Liczba ofert ocenionych		Liczba podpisanych umów	łączna wartość podpisanych umów	Liczba zrealizowanych zadań
		pozytywnie - z przyznaną dotacją	łączna wartość przyznanych dotacji			
SPORT	50	43	281 515,00 zł	43	281 515,00 zł	43
PIŁKARSKIE ROZGRYWKI LIGOWE	13	11	400 000,00 zł	11	400 000,00 zł	11
WYPOCZYNEK ZIMOWY	9	8	30 000,00 zł	8	30 000,00 zł	8
WYPOCZYNEK LETNI	20	16	99 999,50 zł	14	87 749,50 zł	14
PROFILAKTYKA	4	4	114 800,00 zł	4	114 800,00 zł	4
KULTURA	13	11	62 115,00 zł	11	62 115,00 zł	10
INTEGRACJA EUROPEJSKA	2	1	8 000,00 zł	1	0,00 zł	0
EKOLOGIA	2	1	2 400,00 zł	1	2 400,00 zł	1
DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ SENIORÓW	5	5	25 200,00 zł	5	25 200,00 zł	5
FUNDUSZ WKŁADU WŁASNEGO	0	0	0,00 zł	0	0,00 zł	0
POMOC SPOŁECZNA	4	3	868 379,88 zł	3	868 379,88 zł	3
ART. 19A	31	20	129 240,00 zł	18	120 240,00 zł	17
SUMA	153	123	2 021 649,38 zł	119	1 992 399,38 zł	116

Źródło: Raport o stanie gminy za 2022r. s. 147

Z analizy sprawozdań z realizacji różnego rodzaju działań oraz zapisów w dokumentach strategicznych wynika, że Gmina Skawina stawia na współpracę z NGO i mieszkańcami. Mieszkańcy są partnerami dla władz lokalnych a dialog jest fundamentem działania. Gmina rozwijająca sprawny i efektywny system komunikacji z mieszkańcami, który charakteryzuje skuteczne dotarcie z informacją do różnych grup odbiorców. Konsultacje społeczne i włączanie mieszkańców w kluczowe decyzje dla rozwoju wspólnoty są realnie wdrażanym standardem i mają coraz szerszy zasięg. Gmina wyróżnia się ponadprzeciętną aktywnością mieszkańców, a władze aktywnie wspierają oddolne działania społeczności. Edukacja obywatelska i wolontariat rozwija się w każdej szkole. Organizacje pozarządowe są kluczowym partnerem dla Gminy, ich potencjał rośnie, budują mocny, współpracujący sektor. Funkcjonuje przemyślany system wsparcia działań pozarządowych, odważnie testujący nowe pomysły na rozwój przedsiębiorczości społecznej.⁹⁹

W 2023 w Gminie zarejestrowanych było 45 stowarzyszeń, 11 fundacji, 30 klubów sportowych oraz 2 inne podmioty¹⁰⁰.

Wynikający z badań stan rzeczy wskazuje na elementy pozytywne, ponieważ w gminie w tym zakresie działają już organizacje pozarządowe, powstaje coraz więcej lokalnych inicjatyw stawiających sobie za cel działania integrujące różne grupy mieszkańców np. stowarzyszenia działające na rzecz społeczności lokalnych i kategoriałnych (np. młode mamy, rodzice dzieci z niepełnosprawnościami), wydarzenia integrujące społeczności. Jednak systemowe działania w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych i działań podwórkowych, zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji¹⁰¹, jeszcze nie zostały uruchomione. Są one szczególnie uzasadnione w środowiskach wieloprotblemowych (enklawach biedy), które wymagają priorytetowej interwencji¹⁰².

⁹⁹ Strategia Rozwoju Gminy na lata 2022-2030, s. 25

¹⁰⁰ [Wykaz NGO działających w Gminie Skawina \(gminaskawina.pl\)](https://gminaskawina.pl)

¹⁰¹ Szerzej o tych zagadnieniach zob. niżej w tym rozdziale.

¹⁰² Raport dla Gminy Skawina... s. 78.

Niewątpliwym przykładem realnego wpływu aktywności społecznej na sytuację w gminie jest uchwalenie gminnej Polityki Senioralnej z inicjatywy Skawieńskiej Rady Seniorów przy współpracy Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie oraz przy wsparciu Fundacji Miejsc i Ludzi Aktywnych z Krakowa¹⁰³.

Obszar deficytów w zakresie więzi społecznych w Gminie Skawina był przedmiotem analiz w dotychczasowych materiałach diagnostycznych, wykonywanych na potrzeby planowania strategicznego. Zauważono słabą integrację mieszkańców i potrzebę budowania więzi sąsiedzkich. Jako przyczyny wskazywano m.in. osiedlanie się w gminie nowych mieszkańców (w tym cudzoziemców) a jako właściwą reakcję działania służące budowaniu sąsiedztw, rozwijaniu społeczności lokalnej, zarówno na wsiach jak i w mieście¹⁰⁴.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące więzi sąsiedzkich stosunkowo dużo osób zaznaczyło odpowiedź ambiwalentną - „ani dobrze, ani źle” (30% wskazań). Pomijając oceny ambiwalentne, przeważają odpowiedzi pozytywne - 35% respondentów ocenia stosunki międzysąsiedzkie „raczej dobrze” lub „zdecydowanie dobrze”. Tę tendencję potwierdzają wnioski ze spotkań konsultacyjnych z których płyną głosy mieszkańców gminy świadczące o dużej wadze dobrosąsiedzkich stosunków. Mieszkańcy gminy widzą potrzebę większej integracji z sąsiadami i rozwijania więzi sąsiedzkich. Oczekiwania te wyrażają zarówno mieszkańcy wsi jak i miasta. Do tego potrzebna jest oddolna inicjatywa, ale i miejsce, gdzie fizycznie ludzie mogą się spotkać. Tych miejsc, w niektórych zakątkach gminy brakuje. Chcą rozwijać „dobre sąsiedztwo”, poznawać i wzmacniać więzi w społeczności lokalnej. Przy dużym ruchu osadniczym jest to szczególnie konieczne: „Mało, słabo dostępne miejsca spotkań dla młodzieży i seniorów – zwłaszcza na wsi, w Skawinie są restauracje i kawiarnie, ale to nie o takie chodzi. Świetlice środowiskowe – coś takiego. Remont budynku OSP w Krzęcinie i rozbudowa. Tam się wszystko odbywa – spotkania lokalnej społeczności. Rozbudowa i remont remizy strażackiej w Polance Hallera i zagospodarowanie terenu między remizą a placem zabaw. Integracja społeczna jest potrzebna, bo wtedy jest bezpieczniej. Ludzie, którzy się znają, dbają o siebie, będą bardziej otwarci na siebie. Dbamy o to co mamy jeśli się bardziej identyfikujemy z miejscem, w którym żyjemy”¹⁰⁵.

Potrzeby poprawy sytuacji w tym obszarze znajdują odzwierciedlenie w jednym z celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy sformułowanym wprost Wzmocnienie integracji mieszkańców. Kierunki działań przypisane do tego celu operacjonalizują podejście do problemu, jasno wskazując cztery płaszczyzny (wymiary) integracji:

- integracja i współpraca międzysąsiedzka,
- integracja imigrantów,
- integracja grup niedoreprezentowanych i zagrożonych wykluczeniem,
- integracja międzypokoleniowa¹⁰⁶.

Już w badaniach realizowanych przed napływem obywateli Ukrainy wynikającym z rosyjskiej agresji, zauważalne było wyzwanie integracyjne z przybywającymi mieszkańcami tego kraju. Ich społeczność z roku na rok się rozrasta i w ocenie mieszkańców. Ważne jest, aby samorząd reagował na to zjawisko. Ważne są też działania służące integracji tej społeczności z rodzimymi mieszkańcami:

¹⁰³ Polityka senioralna w Gminie Skawina na lata 2022-2026, s. 4.

¹⁰⁴ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 36.

¹⁰⁵ Raport dla Gminy Skawina..., s. 108-109.

¹⁰⁶ Strategia Rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030, s. 26.

„Przyjeżdżają rodziny ukraińskie, na razie udajemy, że ich nie widzimy, ale przydałoby się coś zrobić jakąś ofertę zanim pojawią się problemy/konflikty. Mamy dużą grupę obcokrajowców, ale nie wiemy ilu ich jest, gdzie są, co z nimi robić. Żyją obok nas, ale nie ma sensownej polityki. Nie ma diagnozy. Większość z nich to Ukraińcy a nie mamy w urzędzie żadnej osoby, która mówi po ukraińsku. A przecież choćby można ich zachęcać do płacenia tu podatków. Pierwsze kroki już są, powstaje informator”¹⁰⁷.

Opinie te znajdowały poparcie w statystykach dotyczących zatrudnienia: systematycznie i znacząco można było obserwować wzrost liczby zgłoszonych miejsc pracy dla cudzoziemców w gminie Skawina - od 2016 r. wzrosła prawie 7-krotnie (2016 r. – 404, na 20 grudnia 2019 r. – 2886 miejsc pracy). To zjawisko w przeważającej większości dotyczyło przyjezdnych z Ukrainy¹⁰⁸.

W nowych badaniach widoczne są natomiast konsekwencje agresji rosyjskiej na Ukrainę m.in. poprzez napływ do gminy i szkół ukraińskich dzieci. Odmienny kulturowo wzorzec wychowania, inne metody wychowawcze i problemy okazują się ważnym, nowo występującym zjawiskiem na terenie gminy Skawina. „(...) w związku z konfliktem na Ukrainie, o różnicach kulturowych, nie do końca jesteśmy społecznie przygotowani, bo jednak różnice w podejściu do wychowania są znaczące, ja jako reprezentant ośrodka widzę, że od paru miesięcy borykamy się z problemem różnic w podejściu do wychowania dzieci, 12-13-latki za zgodą rodziców palą papierosy. (...) Pojawił się kłopot w odmiennym podejściu do wychowania dzieci. Jesteśmy teraz w trakcie diagnozy przemocowej, robiliśmy spotkania głównie z paniami z Ukrainy, ponieważ klaps to nie jest przemoc, szarpanie, przezywanie to u nich jest sposób wychowania dzieci, trochę dociera do nich informacja, że są w Polsce, w Polsce tak nie można robić. (...) Przy okazji wychodzą problemy przemocy, alkoholu, zaniedbywania dzieci. Mieliśmy sytuację taką, w szkole podstawowej mieliśmy magazyn, w którym wydawaliśmy żywność i pewnego dnia moje pracownice patrzą, przez boisko maszeruje 4-latek z plecakiem, sam przez boisko, on idzie do szkoły, sam, mieszka na którymś z osiedli, mama w pracy i on sam idzie do szkoły. Więc to są sytuacje takie, które u nas są niedopuszczalne”¹⁰⁹.

W trakcie konsultacji społecznych pojawiły się też głosy o zasadności włączenia w edukację treści kształtujących wrażliwość, otwartość na inność oraz tolerancję wobec różnorodności: „Do dzieci ze specjalnymi potrzebami – potrzebne jest właściwe przygotowanie uczniów do kontaktu z dziećmi niepełnosprawnymi. (...) Mówimy o integracji dzieci. Świadoma polityka i edukacja antydyskryminacyjna kierowana do dzieci zarówno w kwestii os. niepełnosprawnych, gender i LGBT”¹¹⁰.

Ważnych informacji o istniejącym i potencjalnym poziomie aktywności społecznej dostarczają również wyniki badań dotyczących preferowanych sposobów spędzania czasu wolnego. Z deklaracji ankietowanych wynika, iż najpopularniejszymi formami spędzania czasu wolnego są korzystanie z komputera, tabletu, telefonu dla przyjemności; oglądanie telewizji; realizowanie swojego hobby a także czytanie książki dla przyjemności. Istotną rolę wśród sposobów spędzania wolnego czasu pełni również aktywne uprawianie sportu, wychodzenie z przyjaciółmi do pubu, do kawiarni, itp. oraz spędzanie czasu z dziećmi. Ankietowani stosunkowo często deklarują udział w różnych działaniach

¹⁰⁷ Raport dla Gminy Skawina..., s. 109.

¹⁰⁸ Raport dla Gminy Skawina..., s. 72.

¹⁰⁹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 36.

¹¹⁰ Raport dla Gminy Skawina, s. 97.

społecznych jako wolontariusz np. pomoc dzieciom, osobom starszym, niepełnosprawnym, zwierzętom w schronisku itp.

Jako, że aktywności komputerowo-smartfonowe i internetowe są najpopularniejsze ważne jest ile czasu poświęcają im ankietowani. „Mieszkańcy różnie poświęcają swój czas na korzystanie z komputera i Internetu. Dla 26% jest to od 1 do 3 godzin, dla 24% - do 1 godziny. Aż 15% w ogóle nie korzysta z komputera i Internetu.¹¹¹ Respondenci najczęściej wykorzystują Internet w celu przeglądania serwisów społecznościowych (28%), rozwijania zainteresowań (35%) oraz edukacji (29%). Najmniejszym zainteresowaniem darzą korzystanie z serwisów streamingowych”¹¹².

¹¹¹ Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r., s. 66.

¹¹² Diagnoza problemów uzależnień Gminy Skawina, październik 2022 r. s. 66.

3 Część analityczna

3.1 Kluczowe potrzeby i problemy społeczne Gminy Skawina

W ślad za przyjętym modelem diagnozy potrzeb i problemów społecznych wynik analizy prezentowany jest w odniesieniu do zdiagnozowanych grup odbiorców działań planowanych w ramach Strategii. Priorytetowe grupy społeczne dla których należy podejmować działania to osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzież a także dorośli mieszkańcy gminy i rodziny z dziećmi.

Dorośli mieszkańcy i rodziny z dziećmi:

1. Jednym z ważnych problemów społecznych mieszkańców Gminy Skawina są uzależnienia, wśród których w szczególności zwraca uwagę: sieciorizm, uzależnienia od hazardu, nikotynizmu oraz zakupoholizmu. Kluczowym wyzwaniem jest aby wszyscy mieszkańcy Gminy Skawina niezależnie od wieku czy statusu społecznego uzyskali większą świadomość tego, jak ich ryzykowne zachowania związane z używaniem środków psychoaktywnych wpływają na zdrowie.
2. Kolejnymi obszarami, które wymagają uwzględnienia w organizowaniu usług są zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem, kryzysy w związkach, kryzysy rodzinne (konflikty, rozkład pożycia).
3. Wskazuje się na potrzebę utrzymania i rozwijania standardu życia mieszkańców gminy, poprzez rozwijanie oferty kreatywnego spędzania czasu wolnego, aktywizującego i integrującego. Podkreśla się w tym zakresie potrzebę rozwoju oferty otwartej tzw. akademii czasu wolnego oraz przygotowania do rodzicielstwa.
4. Zidentyfikowano zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi dedykowane dorosłym mieszkańcom Gminy Skawina: psychologiczne, mediatora, prawne, rehabilitacyjne, lekarza psychiatry oraz usługi terapeutyczne.
5. Wskazuje się na potrzebę rozwoju świadomego odbioru kultury, zainteresowanie nauką (pozaszkolną), kulturą i sztuką oraz rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, również o charakterze tematycznym i integracyjnym (międzypokoleniowym, kulturowym) – formy warsztatów tematycznych, imprez gminnych, wzmacniających więź lokalną oraz sąsiedzką. Zidentyfikowane potrzeby dotyczą też rozwoju dostępu do oferty równoległej (w tym samym czasie) zajęć dla dzieci i rodziców, m. in. usług sportowych, artystycznych i kulturalnych.
6. Zidentyfikowano zapotrzebowanie na usługi specjalistyczne dedykowane rodzinom z małymi dziećmi, w szczególności: logopedyczne, psychiatryczne oraz terapeuty dziecięcego.
7. Wskazuje się na potrzebę rozwoju oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, usług pedagogicznych, terapii dla rodzin i małżeństw, opiekuna/ niani dla rodzin z małymi dziećmi, profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
8. Identyfikuje się zapotrzebowanie na usługi w zakresie wzmocnienia kompetencji rodzicielskich, promowania więzi rodzinnych poprzez wspólne uczestnictwo rodziców z dziećmi w różnego rodzaju działaniach, programach, edukowanie w zakresie sposobów wspólnego spędzania czasu, organizowania czasu wolnego, pozytywnej dyscypliny oraz rozwiązywania konfliktów.
9. Zidentyfikowano niewystarczający dostęp do m.in. do placówek opieki nad dzieckiem do lat 3, pozaszkolnych świetlic dla dzieci i młodzieży oraz miejsc spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi.

Dzieci i młodzież

1. Wśród usług na rzecz dzieci i młodzieży największe potrzeby zidentyfikowano w zakresie organizacji: usług psychologicznych, sportowych zajęć pozaszkolnych oraz zajęć na pływalniach. Dla najmłodszych mieszkańców ujawnia się potrzeba organizacji obozów, kolonii, półkolonii oraz usługi: psychiatryczne, logopedyczne i rehabilitacyjne.
2. Wskazuje się na potrzebę rozwoju usług wzmacniających kondycję zdrowotną (forma odreagowania i aktywizująca), ofertę zajęć sportowych – koszykówka, siatkówka, piłka nożna, gry zespołowe, piłka ręczna dla chłopców i dziewcząt, akrobatyka, ścianki wspinaczkowe, siłownia.
3. Istnieje potrzeba rozwoju oferty zajęć pozaszkolnych, dających możliwość rozwoju pasji i zainteresowań młodych, m. in. zajęcia artystyczne (malarstwo, rysunek, rękodzieło, muzyka, teatr), umiejętności konstruktorskie, cyfrowe, w zakresie nowych technologii, o charakterze innowacyjnym oraz usług edukacyjnych o charakterze korepetycji.
4. Istnieje potrzeba rozwoju usług profilaktycznych i terapeutycznych w tym profilaktyki zdrowia psychicznego poprzez m.in. wsparcie psychologa, lekarza psychiatry, neurologa (również z dostępem interwencyjnym). Formy terapeutyczne powinny również obejmować zagadnienie uzależnień behawioralnych i problematykę przemocy i agresji rówieśniczej.
5. Oferty konstruowane dla młodzieży powinny uwzględniać jej potrzeby. Młodzież potrzebuje dzisiaj podejścia innowacyjnego kreatywnych i twórczych propozycji, w tym wychodzących poza struktury gminy, np. projekty z wymianą międzynarodową.
6. Młodzież jest otwarta na sprawdzanie się np. w działaniach wolontaryjnych i akcyjnych. Należy uwzględnić udział tej grupy społecznej w przedsięwzięciach gminnych (również organizując struktury wolontaryjne - stałe i akcyjne na terenie gminy).

Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami

1. Do największych problemów seniorów i osób z niepełnosprawnościami należą: niskie renty i emerytury, choroby, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, samotność oraz bariery architektoniczne.
2. Największe braki względem realizacji potrzeb ujawniono w obszarze: ochrony zdrowia (dostępność i jakość opieki zdrowotnej, dostęp do specjalistów i rehabilitacji), w profilaktyce i edukacji zdrowotnej. Podkreśla się również braki w ofercie stałej z zakresu kultury (np. biblioteka, kino, teatr) oraz w zakresie pomocy społecznej (wsparcie, usługi asystenckie) .
3. Kluczową kwestią dla organizowania usług społecznych dla tych grupy jest uwzględnianie dwóch poziomów potrzeb: pomocy i wsparcia dla najsłabszych i najbardziej potrzebujących seniorów i osób z niepełnosprawnościami (np. poprzez świadczenie usług opiekuńczych) oraz aktywizacji i integracji seniorów, których stan zdrowia pozwala na samodzielne funkcjonowanie i organizowanie się.
4. Wśród usług na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami największe potrzeby zidentyfikowano w zakresie organizacji: usług rehabilitacyjnych, opiekuńczych w postaci pomocy w codziennych czynnościach życiowych w domu, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, poradnictwa medycznego, a także pomocy przy naprawie sprzętu codziennego użytku, tzw. „złotej rączki”; usług doradczych - prawnika i psychologa; usług w klubach seniora; dostępu do form spędzania czasu wolnego, w tym imprez kulturalnych i integracyjnych. Potrzeby dotyczą również mobilnych usług fryzjerskich i kosmetycznych, grup wsparcia, usług pomocy sąsiedzkiej, teleopieki i grup samopomocowych.

5. Wśród potrzebnych usług na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami są usługi mobilne z dojazdem do miejsca zamieszkania osoby starszej lub z niepełnosprawnością, dostęp do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, usług pielęgnacyjno – opiekuńczych oraz całodobowych – pobytu czasowego (w tym dla osób z chorobami otępiennymi), hospicjum domowego i opieki paliatywnej.
6. Identyfikuje się potrzebę zwiększania miejsc w placówkach pobytu dziennego – dziennych domów pomocy, klubów seniora, środowiskowych domach samopomocy, warsztatach terapii zajęciowej.
7. Wskazuje się również na potrzebę rozwoju usług wspierających opiekunów nieformalnych w formie opieki wytchnieniowej, szkoleń i grup wsparcia.
8. Szczególnego wsparcia wymagają całkowicie samotne i opuszczone osoby, osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami. W tym zakresie zidentyfikowano potrzebę organizacji usługi w miejscu zamieszkania również o charakterze akcyjnym, np. „Mikołaj dla seniora”, „Dzień dobry tu wolontariusz” czy „Wycieczki dla Seniora”.
9. W sołectwach istnieje infrastruktura, gdzie można rozwijać różne formy zainteresowań, np. muzyczne, teatralne, kultywowania tradycji i historii, KGW, zajęcia ruchowe, czytania literatury, zajęcia komputerowe, spotkania okolicznościowe dla osób starszych, z uwzględnieniem wymiany międzypokoleniowej.
10. Osoby starsze to również osoby, które są zainteresowane utrzymaniem aktywności zawodowej, w odpowiednich warunkach i wymiarze pracy. Nie istnieją jednak miejsca pośrednictwa pracy ani promocji aktywności zawodowej dla seniorów wśród lokalnych przedsiębiorców i instytucji brak także ofert pracy dostępnych dla seniorów.
11. Istnieje potrzeba dostępności miejsc pracy, w tym pracy chronionej dla osób z niepełnosprawnościami.
12. Niewystarczająca jest dostępność do usług w formie mieszkań treningowych i wspieranych.
13. Istnieje potrzeba zwiększenia dostępu do miejsc użyteczności publicznej, likwidacji barier architektonicznych, dostępu do usług transportowych „door-to-door”.

4 Rekomendacje w zakresie problemów i potrzeb społecznych.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i rozwoju usług społecznych koncentrują się na wskazanych w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych obszarach działalności, są to w szczególności:

- polityka prorodzinna i wspieranie rodziny,
- pomoc społeczna,
- wspieranie osób niepełnosprawnych.

Ponadto wskazano na potrzebę rozwoju usług społecznych w obszarach:

- kultury,
- kultury fizycznej i turystyki,
- pobudzania aktywności obywatelskiej,
- mieszkalnictwa.

Wnioski wstępne.

1. Gmina Skawina realizuje szeroki zakres usług społecznych skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, które na przestrzeni ostatnich lat są systematycznie dostosowywane do zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców.
2. W dokumentach strategicznych Gminy Skawina zaplanowano realizację szeregu usług społecznych jako odpowiedź na zdefiniowane potrzeby mieszkańców. Jednak aktualna ich realizacja nie zabezpiecza w pełni potrzeb mieszkańców w tym zakresie. Wśród szczególnie trudno dostępnych można wskazać poziom opieki zdrowotnej oraz dostępność do opieki dla dzieci do lat 3.
3. Istnieje potrzeba integracji i koordynacji dostępności usług, co podkreśla ważną rolę tworzącego się CUS w tym zakresie.
4. Gmina Skawina posiada infrastrukturę społeczną, która stanowi potencjał dla rozwoju usług społecznych.
5. Istnieje potrzeba wzmocnienia działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie oferowanych usług społecznych. Należy zwrócić uwagę na cykliczną promocję zadań Centrum Usług Społecznych, by zbudować wizerunek nowopowstałej instytucji w obszarze polityki społecznej, wdrażającej nową jakość usług.
6. Dostęp do usług społecznych powinien być zapewniony nie tylko na terenie miasta Skawina ale równocześnie w poszczególnych miejscowościach, sołectwach Gminy Skawina, z uwzględnieniem założeń Strategii rozwoju gminy, zakładającej tworzenie porównywalnych warunków życia na terenach miejskich i wiejskich oraz umożliwianie wszystkim grupom społecznym, włącznie z grupami szczególnie wrażliwymi, równy dostęp do podstawowych usług publicznych, takich jak edukacja, usługi społeczne, opieka zdrowotna i kultura.
7. W organizowanych działaniach należy przeanalizować zasadność uwzględnienia jako odbiorców obywateli Ukrainy, aby zwiększać ich poziom integracji.
8. W obszarze integracji społecznej mieszkańców Gminy Skawina istnieje potrzeba organizacji usług społecznych przede wszystkim dla: osób starszych, dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami.
9. Mieszkańcy Gminy Skawina deklarują chęć aktywności obywatelskiej poprzez gotowość do podjęcia działalności społecznej w organizacjach pozarządowych działających na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu na terenie Gminy Skawina. Istnieje zapotrzebowanie na powstawanie nowych organizacji pozarządowych, które będą wspierać określone grupy społeczne i wzmacniać potencjał społeczny w zakresie realizacji usług społecznych.

Rekomendacje podzielone są na ogólne oraz odnoszące się do określonych grup społecznych.

Rekomendacje ogólne

1. Kontynuacja i poszerzenie działań diagnostycznych, tak by dotyczyły one wszystkich potencjalnych grup docelowych i wszystkich obszarów objętych Strategią (analogicznie jak to miało miejsce odnośnie seniorów, uzależnień czy przeciwdziałania przemocy domowej).
2. Prowadzenie monitoringu i ewaluacji funkcjonujących w gminie dokumentów strategicznych, w celu określania poziomu ich realizacji i wpływu na zabezpieczenie potrzeb mieszkańców w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i realizacji usług społecznych.

3. Wykorzystanie w pełni potencjału nowego podziału organizacji zadań w obszarze organizacji usług społecznych dla mieszkańców Gminy Skawina związanego z powołaniem Centrum Usług Społecznych oraz zacieśnianie współpracy instytucjonalnej i nieformalnej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych oraz aktywnych działaczy społeczności lokalnej. Bardziej otwarta i bezpośrednia komunikacja pomiędzy przedstawicielami poszczególnych instytucji, która skutkować będzie budowaniem relacji i skuteczniejszym rozwiązywaniem problemów.
4. Szczegółowa inwentaryzacja zasobów kadrowych oraz rzeczowych (w tym lokalowych) podmiotów zaangażowanych w organizację i realizację usług społecznych. Zbudowanie platformy współpracy oraz nawiązywanie i podtrzymywanie wzajemnych relacji (sieciowanie). Pełne wykorzystanie potencjału zidentyfikowanych zasobów, w szczególności organizacji pozarządowych i podmiotów prywatnych, tworzenie i wzmacnianie szerokich partnerstw międzyorganizacyjnych i międzysektorowych.
5. Wzmocnienie działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie oferowanych usług społecznych. Centrum Usług Społecznych powinno zwrócić uwagę na cykliczną promocję zadań CUS, by zbudować wizerunek instytucji w obszarze polityki społecznej, wdrażającej nową jakość usług, w tym z wykorzystaniem nowych technologii np. aplikacja mobilna, strona/platforma internetowa dostępna dla mieszkańców gminy obejmująca bazę usług społecznych realizowanych w gminie.
6. Uwzględnianie w diagnozowaniu, planowaniu i organizowaniu usług społecznych różnych wymiarów dostępności usług takich jak:
 - rodzaj świadczonych usług – czy odpowiada potrzebom adresatów,
 - liczba świadczonych usług lub czas ich świadczenia – czy skala świadczonych usług jest wystarczająca,
 - jakość świadczonych usług – czy odpowiada potrzebom/ oczekiwaniom adresatów, czy zapewnia oczekiwane od danej usługi efekty,
 - dostępność przestrzenna/ komunikacyjna – czy usługa jest realnie dostępna po uwzględnieniu barier przestrzennych,
 - informacyjna – czy informacja o realizowanej usłudze dociera do potencjalnych adresatów.Im bardziej kompletne uwzględnienie różnych wymiarów dostępności usługi, tym większa szansa na jej skuteczne i efektywne wykorzystanie dla dobra społeczności.
7. W ramach uwzględniania dostępności przestrzennej przeprowadzanie analizy które usługi społeczne powinny mieć charakter lokalny, oferowany w poszczególnych sołectwach (społecznościach) gminy, a które charakter „ogólnogminny”, przy uwzględnieniu dostępności komunikacyjnej.
8. Wykorzystanie Lokalnych Centrów Aktywności utworzonych w ramach realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Skawina oraz Gminnego Programu Rewitalizacji w zapewnianiu dostępności przestrzennej realizowanych zadań.
9. Dla zwiększenia dostępności do usług rozwój usług mobilnych (świadczonych w miejscu zamieszkania) oraz usług transportowych door-to-door.

10. Identyfikacja i wykorzystanie do planowania i organizacji usług istniejącej, a nie w pełni wykorzystanej, infrastruktury gminnej oraz innych podmiotów (w tym np. parafii, OSP), szczególnie w sołectwach gminy.
11. Rozwój i uruchamianie usług wykorzystujących i wzmacniających potencjał społeczny: centrum wsparcia organizacji pozarządowych, centrum wolontariatu, metody środowiskowej pracy socjalnej – organizowanie społeczności lokalnej, angażując w zabezpieczenie potrzeb wspólnoty samorządowej istniejący potencjał.
12. Rozwój usług wspierających politykę mieszkaniową Gminy.
13. Wzmacnianie działań pomocowych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez budowanie społecznej wrażliwości na jej występowanie oraz skutki, dzięki wiedzy o stosowanych formach przemocy, sygnałach mogących świadczyć o występowaniu przemocy oraz upowszechnieniu informacji na temat procedury „Niebieskie Karty” i jej pomocowej i interwencyjnej istoty.
14. Dalszy rozwój działań edukacyjnych oraz pomocowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz zmniejszanie skali zjawiska problemów uzależnień na terenie Gminy Skawina przez zachowania prozdrowotne i pełne uczestnictwo w edukacji, pracy, życiu społecznym i rodzinnym.

Rekomendacje dotyczące rozwoju usług na rzecz dorosłych mieszkańców gminy

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, w rozwiązywaniu konfliktów (mediatora), prawnego, rehabilitacyjnego, lekarza psychiatry oraz usług terapeutycznych.
2. Upowszechnianie usług profilaktycznych oraz terapii uzależnień, w szczególności w zakresie uzależnień behawioralnych.
3. Rozwój usług kreatywnego spędzania czasu wolnego, aktywizującego i integrującego, np. akademii czasu wolnego, rozwój pasji i zainteresowań, oferty sportowej i kulturalnej.

Rekomendacje dotyczące rozwoju usług na rzecz rodzin z dziećmi

1. Rozwój usług specjalistycznych dedykowanych rodzinom z małymi dziećmi, w szczególności: logopedycznych, psychiatrycznych, pedagogicznych oraz terapeutów dziecięcego i usług opiekuńczych dla dzieci/ niani,
2. Rozwój usług w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej, doskonalenia kompetencji rodzicielskich w zakresie budowania więzi, organizowania czasu wolnego, pozytywnej dyscypliny oraz rozwiązywania konfliktów.
3. Rozwój usługi asystenta rodziny zarówno jako profilaktyka konieczności zapewniania dzieciom pieczy zastępczej jak i działań zwiększających szansę na powrót dzieci z pieczy do rodziny naturalnej.
4. Rozwój oferty terapii rodzinnej i małżeńskiej.
5. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, w szczególności poprzez poszerzenie dostępności miejsc spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi, zarówno w wymiarze „ogólnogminnym” jak i w poszczególnych sołectwach,

6. Promowanie więzi rodzinnych poprzez wspólne uczestnictwo rodziców z dziećmi w różnego rodzaju działaniach, programach, edukowanie w zakresie sposobów wspólnego spędzania czasu (w tym o charakterze kulturalnym i naukowym – pozaszkolnym, tematycznym i integracyjnym - międzypokoleniowym, kulturowym) oraz oferty równoległej (w tym samym czasie) zajęć i dla dzieci i rodziców (usług sportowych, artystycznych i kulturalnych).
7. Zapewnienie dostępności do miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3.
8. Poszerzenie dostępności do placówek wsparcia dziennego (światlic pozaszkolnych) zarówno w wymiarze „ogólnogminnym” jak i w poszczególnych sołectwach.
9. Podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym na rzecz dzieci w pieczy zastępczej poprzez podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci do rodzin biologicznych poprzez pracę socjalną i wsparcie asystenta rodziny.

Rekomendacje dotyczące rozwoju usług na rzecz dzieci i młodzieży

1. Rozwój usług pomocowych dedykowanych dzieciom i młodzieży, w szczególności: usług psychologicznych, psychiatrycznych, logopedycznych i rehabilitacyjnych
2. Rozwój usług pozwalających na zapewnienia zdrowia i rozwoju fizycznego w szczególności sportowych zajęć pozaszkolnych (koszykówka, siatkówka, piłka nożna, gry zespołowe, piłka ręczna dla chłopców i dziewcząt, akrobatyka ścianki wspinaczkowe, siłownia, pływalnia).
3. Rozwój organizacji czasu wolnego oraz zapewnienia opieki w czasie wakacji i ferii: potrzeba organizacji obozów, kolonii, półkolonii.
4. Dalszy rozwój działań w zakresie profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem uzależnień behawioralnych
5. Z uwagi na duży potencjał i gotowość młodzieży z terenu Gminy, w tym członków Młodzieżowej Rady Miejskiej, do podejmowania działań wolontaryjnych (zarówno w formie akcyjnej jak i stałej) uwzględnianie udziału tej grupy społecznej w przedsięwzięciach gminnych oraz planowaniu strategicznym .

Rekomendacje dotyczące rozwoju usług na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami

1. Rozpoznanie sytuacji materialnej seniorów, w tym uprawnień do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz innych przysługujących im uprawnień(np. z PFRON).
2. Poszerzenie oferty dla Seniorów w zakresie dostępu do usług spędzania czasu wolnego, kulturalnych i ogólnorozwojowych (w tym rozwoju pasji i zainteresowań seniorów), m.in. poprzez organizacje pozarządowe oraz Centrum Kultury i Sportu.
3. Rozwój usług opiekuńczych w postaci pomocy w codziennych czynnościach życiowych w domu, w tym usług pomocy sąsiedzkiej.
4. Rozwój poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, medycznego, w tym specjalistycznego (neurologa, geriatry, psychiatry) oraz grup wsparcia.

5. Poszerzanie oferty usług mobilnych, m. in. fryzjerskich i kosmetycznych, teleopieki, pomocy przy naprawie sprzętu codziennego użytku, tzw. „złotej rączki”, usług usprawniających funkcjonowanie osób starszych w życiu codziennym, również poprzez działania akcyjne, np. „Mikołaj dla seniora”, „Dzień dobry tu wolontariusz”.
6. Zwiększenie liczby miejsc dostępnych w placówkach pobytu dziennego – dziennych domach pomocy i klubach seniora, środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej.
7. Rozwój usług w formie mieszkań treningowych i wspieranych.
8. Uruchomienie usług opieki całodobowej dla osób z niepełnosprawnościami, np. w ośrodkach wsparcia, w ramach opieki krótkoterminowej w domach pomocy społecznej.
9. Wzmocnienie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, w szczególności na rzecz zwiększenia dostępności do placówek dziennego pobytu: środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej oraz miejsc pracy, w tym pracy chronionej, zakładów aktywności zawodowej
10. Rozwój dostępu do usług transportowych „door-to-door”.
11. Rozwój usług wspierających opiekunów nieformalnych osób starszych oraz z niepełnosprawnościami (w tym kontynuowanie działań realizowanych w ramach Centrum Wsparcia Opiekunów Osoby Niesamodzielnej) zapobiegających wypalaniu się sił, w tym zapewnianie opieki wytchnieniowej, szkoleń i grup wsparcia.
12. Zapewnienie dostępności informacji o oferowanych usługach społecznych dla tej grupy mieszkańców poprzez wykorzystanie zróżnicowanych kanałów informacji, m. in. z tablic informacyjnych funkcjonujących na terenie gminy, potencjału sołtysów i parafii.
13. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju oferty profilaktycznej, zdrowotnej i opiekuńczej. Wsparcie stowarzyszeń w pozyskaniu grantów (m. in. w ramach Programu Wieloletniego na Rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025).
14. Zwiększenie zaangażowania i wykorzystania potencjału osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, m. in. działania z zakresu aktywizacji zawodowej, wolontaryjnej, w tym wymiany międzypokoleniowej. Wzmocnienie roli Rady Seniorów w planowaniu i monitoringu realizacji polityki senioralnej.
15. Zwiększenie dostępu do miejsc użyteczności publicznej, w tym likwidacja barier architektonicznych

4.1 Analiza potencjałów i wyzwań

Do prezentacji zasobów i potencjałów oraz wyzwań przed którymi stoi Gmina Skawina w obszarze potrzeb i problemów społecznych zastosowano, w ślad za Strategią Rozwoju Gminy, podział na dwie kategorie: mocne strony oraz wyzwania.

Prezentowana analiza uwzględnia zarówno zjawiska o charakterze ogólnym jak i odnoszące się do opisywanych wyżej kluczowych grup odbiorców, w ramach których analizowane były problemy i potrzeby społeczne.

1. Uwarunkowania ogólne

Mocne strony	Wyzwania
1) stały wzrost liczby mieszkańców, 2) atrakcyjne położenie gminy (blisko Krakowa), możliwość wykorzystania potencjału „małego miasteczka”, 3) łatwy dostęp do miejsc pracy (Skawina, Kraków), 4) rozwijająca się infrastruktura sportowa, (w tym place zabaw) w mieście i na obszarach wiejskich, 5) prężne instytucje kultury i sportu z rozpoznawalną marką, 6) przyszłościowe rozwiązania komunikacyjne- linia PKP, sieć ciągów pieszo-rowerowych 7) nowe inwestycje spełniające standardy projektowania uniwersalnego, 8) coraz większa aktywność organizacji pozarządowych w zakresie oferty dla mieszkańców (sport, zajęcia dla dzieci, w tym niepełnosprawnych, oferta dla seniorów, profilaktyka), 9) duża świadomość społeczna na temat problemów społecznych oraz możliwych rozwiązań 10) coraz szersza oferta profilaktyki uzależnień i zdrowia psychicznego mieszkańców, rosnące zainteresowanie mieszkańców tą formą pomocy, 11) dobra współpraca lokalnych instytucji i organizacji w obszarze profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy, wsparcia rodzin, 12) podejmowane i planowane działania rewitalizacyjne w przestrzeni publicznej,	1) mało profilaktyki zdrowia, w tym profilaktyki uzależnień behawioralnych, 2) ograniczenia systemu ochrony zdrowia, w tym słaba dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie, 3) nie w pełni wykorzystany potencjał rekreacyjny gminy, w tym rzek i innych akwenów, 4) niewystarczająca do miejsc integracji dla mieszkańców (świetlice, kluby, domy ludowe), 5) niewielka obecność w życiu społecznym grup niedoreprezentowanych (osób z niepełnosprawnościami, migrantów etc.), 6) słabo wykorzystany potencjał dziedzictwa historycznego gminy. 7) braki kadrowe w instytucjach funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, 8) problemy organizacyjno-finansowe oraz lokalowe organizacji pozarządowych. 9) brak podmiotów ekonomii społecznej. 10) braki w infrastrukturze pomocy społecznej 11) niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych na terenie gminy. 12) bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej i innych przestrzeniach (chodniki, podjazdy, itd.). 13) niewystarczająca oferta i infrastruktura czasu wolnego na obszarach wiejskich, 14) niewystarczająca liczba animatorów lokalnych, w tym dla młodzieży,

13) potencjał w postaci zrewitalizowanych, ogólnodostępnych terenów i kompleksów sportowo – rekreacyjne, oraz centrów aktywności społecznej. 14) potencjał do wdrażania modelu organizowania społeczności lokalnej 15) potencjał do rozwoju wolontariatu, 16) umiejętność korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania, szczególnie w kontekście perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz dostępnych programów rządowych. 17) współpraca międzysamorządowa, międzysektorowa i międzyorganizacyjna 18) funkcjonowanie Centrum Usług Społecznych w Skawinie, które koordynuje współpracę międzyinstytucjonalną, poprawiając dostępność, jakość i efektywność usług społecznych. 19) kadra instytucji funkcjonujących w obszarze polityki społecznej: • wysoki poziom kwalifikacji, • wieloletnie doświadczenie pracowników, • znajomość zagrożeń i potrzeb środowiska, • aktywność, zaangażowanie, kreatywność, mobilność oraz samodzielność w wykonywaniu zadań. 20) baza instytucji funkcjonujących w obszarze polityki społecznej na terenie gminy - Centrum Usług Społecznych, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, Ośrodek Rehabilitacji i Diagnostyki Biometrycznej w Radziszowie, Centrum Zdrowia Psychicznego, Filia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, 21) wzrastająca świadomość społeczna dotycząca problemu alkoholizmu, innych uzależnień i przemocy domowej. 22) duże zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym, duża liczba działających klubów i organizacji sportowych, grup nieformalnych spotykających się cyklicznie	15) słaba promocja dostępnej na terenie gminy oferty zagospodarowania czasu wolnego. 16) brak infrastruktury w postaci nowoczesnej sali konferencyjnej, stanowiącej miejsce organizacji konferencji, szkoleń, projektów oraz inicjatyw o znaczeniu społeczno – kulturalnym.
---	---

i długoterminowo (oferta czasu wolnego, szczególnie na obszarze miasta). 23) funkcjonowanie Centrum Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi (COP) 24) imprezy i wydarzenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, organizowane przez samorząd, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, popularyzujące zdrowy i aktywny styl życia, np. Bieg Skawiński, Rowerowa Masa Krytyczna.	
---	--

2. Osoby dorosłe, rodziny z dziećmi, dzieci i młodzież

Mocne strony	Wyzwania
1) wysoki wskaźnik edukacji przedszkolnej, łatwy dostęp do przedszkoli poza gminą, 2) funkcjonowanie Młodzieżowej Rady Miejskiej, 3) aktywne i rozwijające się instytucje integracji społecznej i wsparcia rodziny, w tym placówki wsparcia dziennego, 4) potencjał do rozwoju innowacyjnych metod wsparcia rodziny w pracy asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego, 5) dostępna oferta profilaktyczno - edukacyjna placówek oświatowych działających na terenie Gminy Skawina, 6) dostępna oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę 7) spadająca liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne oraz malejący udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym.	1) niewystarczająca współpraca instytucji w zakresie wsparcia rodziny, 2) niewystarczający poziom świadomego rodzicielstwa, 3) społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu, 4) wzrost liczby zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży 5) brak wystarczającej wiedzy nt. nowych uzależnień i cyberprzemocy 6) niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, integrująca całe rodziny. 7) niedostateczna wiedza mieszkańców gminy na temat form wsparcia i instytucji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, 8) niewystarczająca infrastruktura opieki nad dzieckiem do lat trzech.

3. Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością

Mocne strony	Wyzwania
1) nowe placówki dziennego pobytu dla osób starszych, w tym specjalistyczne, 2) realizacja lokalnego programu długofalowej „Polityki Senioralnej” w gminie. 3) bogata oferta wsparcia dla Seniora (Centrum Usług Społecznych) 4) szeroka oferta aktywności edukacyjnej i kulturalnej m.in. wycieczki edukacyjne, wystawy i plenery malarskie 5) aktywne środowisko seniorów: istnienie Skawińskiej Rady Seniorów, liczne stowarzyszenia, kluby i instytucje zrzeszające Seniorów w ramach realizowanych działań 6) możliwość szerszego wykorzystania bogatej oferty i zasobów takich podmiotów jak muzea, Izby Pamięci, biblioteki, kluby, Świetlice, koła gospodyń wiejskich.	1) wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (konieczność modyfikacji systemu świadczenia usług). 2) ograniczony dostęp do usług edukacyjnych, kulturalnych, promocji zdrowia i kultury fizycznej oraz integracyjnych, szczególnie na terenach wiejskich, 3) brak spójnego systemu pomocy sąsiedzkiej 4) niewystarczający zakres wsparcia dla podmiotów społeczeństwa obywatelskiego (stowarzyszenia, Rada Seniorów)

4.2 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.

Kluczowym obszarem prognozy zmian w zakresie objętym Strategią są przewidywania dotyczące liczby mieszkańców w przyszłości i ich struktury wiekowej. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030: „Zakłada się na potrzeby planowania działań rozwojowych stały przyrost mieszkańców gminy Skawina, który do roku 2030 ukształtuje się na poziomie ponad 46 488 mieszkańców (wariant czwarty prognozy demograficznej opracowanej na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego)”¹¹³.

¹¹³ Strategia Rozwoju Gminy Skawina na 2021 – 2030, s. 41

Tabela 33. Prognoza ta odpowiada prognozie dla województwa małopolskiego.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	2013	2035	2050
Liczba ludności (stan w dniu 31 XII)	3360,6 tys.	3383,9 tys. wzrost o 23,3 tys. osób w stosunku do 2013 r.	3279,4 tys. w stosunku do 2013 r. spadek o 81,2 tys. osób
Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności kraju	8,7%	9,3%	9,7%
Ludność według miejsca zamieszkania	wieś 51,3 miasta 48,7	wieś 54,6 miasta 45,4	wieś 56,7 miasta 43,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,2	-2,6	-3,7
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej	14,5%	23,0%	31,2%
Przeciętne trwanie życia (lata)	82,0 74,8	85,4 79,5	88,0 83,0

Gmina Skawina nie odbiega od istotnych z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych i organizowania usług społecznych trendów ogólnopolskich i małopolskich, widocznych w powyższej tabeli: w ogólnej liczbie ludności spadać będzie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym a wzrastać w sposób znaczący liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W gminie notuje się szybki przyrost osób w wieku poprodukcyjnym – w 2014 r. stanowiły one 17,7% ogółu mieszkańców gminy, w 2018 r. 19,9%, a w 2022 r. już 21,56%. Tendencje te występują zarówno w mieście jak i na wsi, choć w mieście są bardziej nasilone. Rośnie długość życia mieszkańców - kobiety żyją dłużej niż mężczyźni, co powoduje, że kobiet w wieku poprodukcyjnym jest ponad dwukrotnie więcej niż mężczyzn¹¹⁴. Opisane wyżej trendy mają charakter długoletni – były też widoczne w latach 2009 – 2014¹¹⁵.

Szczegółowa analiza pozostałych elementów mających wpływ na prognozę zmian w obszarze demografii ujęta jest w rozdziale 2.2.2.

¹¹⁴ Raport dla Gminy Skawina. Przegląd najważniejszych problemów i wyzwań dla Gminy Skawina opracowany w oparciu o analizę obowiązujących dokumentów strategicznych i polityk oraz głos mieszkańców ze spotkań konsultacyjnych i ankiety. Styczeń 2020 r., s. 71.

¹¹⁵ Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Skawina na lata 2016 – 2022, s. 20.

W poszczególnych kluczowych obszarach priorytetowych prognozuje się następujące kluczowe zmiany.

- 1) Rodziny z dziećmi oraz dzieci i młodzież – zwiększające się potrzeby oraz gotowość do korzystania z dostępnych usług społecznych, pozwalających na lepsze radzenie sobie z trudnościami, w tym z wyzwaniami wynikającymi z postępu technologii i zmieniających się wzorców komunikowania się i relacji społecznych.
- 2) Osoby dorosłe:
 - a. Zwiększająca się liczba osób świadoma potrzeb i gotowa do korzystania z usług społecznych, wspierających w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami, również w takich sytuacjach, w których korzystanie z tego typu usług w nieodległej przeszłości wiązało się z poczuciem porażki życiowej lub z zagrożeniem negatywną stygmatyzacją społeczną,
 - b. Kontynuacja zmian w obszarze grup osób zagrożonych uzależnieniami (uzależnienia jako zagrożenie bez względu na status społeczny i materialny) oraz zwiększania się negatywnej roli uzależnień behawioralnych,
 - c. Zwiększanie zapotrzebowania na profesjonalne, szybkie działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. ze względu na zwiększający się poziom wiedzy i zrozumienia społecznego negatywnych skutków tego problemu i w efekcie większego społecznego wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.
- 3) Osoby z niepełnosprawnościami – kontynuacja zmian w rozumieniu sytuacji i roli osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, zarówno przez całość społeczeństwa jak i środowisko osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim z zakresie zwiększania poziomu sprawczości i podmiotowości osób z niepełnosprawnością.
- 4) Osoby starsze:
 - a. kontynuacja zmian w postrzeganiu społecznej roli osób starszych, podkreślająca ich potencjał aktywności i sprawczości w wielu obszarach funkcjonowania społecznego,
 - b. dalsze zwiększanie się potrzeb opiekuńczych na rzecz osób starszych.

5 Wizja i misja

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości społecznej obszaru gminy Skawina w perspektywie 2030 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą interesariusze Strategii, tj. władze samorządowe gminy, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans rozwojowych pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza cała wspólnota samorządowa. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA

Gmina Skawina liderem aktywności społecznej i obywatelskiej, w której mieszkańcy osiągają możliwie najwyższą jakość życia i pokonują problemy i trudności życiowe.

Misja wskazuje kluczowy cel nowoczesnej polityki społecznej w gminie Skawina, wokół którego koncentrować się będą działania i oczekiwania interesariuszy Strategii. Misja powinna stanowić czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych spraw służących długofalowemu rozwojowi społecznemu gminy.

MISJA

Naszą misją jest zapewnianie dostępnych i najlepszej jakości usług społecznych, odpowiadających na potrzeby i problemy mieszkańców, adekwatnie do zmieniającego się świata.

6 Cele strategiczne i kierunki działań

Obszary strategiczne, wyszczególnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina, wynikają z przyjętej wizji planowania strategicznego. Wizja ta łączy podejście odzwierciedlone w ustawowej nazwie kluczowego dokumentu zarządzania strategicznego gminy w obszarze społecznym, jako strategii odnoszącej się do problemów społecznych z założeniem, w którym kluczowe są szerzej rozumiane potrzeby społeczne i adekwatna na nie odpowiedź. Założenie to wynika z wdrażania w gminie Skawina systemu organizacji usług społecznych, opartego o Centrum Usług Społecznych.

Wyodrębnione zostały cztery grupy priorytetowych grup odbiorców:

- 1) Rodziny z dziećmi oraz dzieci i młodzież,
- 2) Osoby dorosłe,
- 3) Osoby z niepełnosprawnościami,
- 4) Osoby starsze,

oraz łączące je obszary:

- 1) Integracja
- 2) Zasoby i Zarządzanie.

Dla każdej z grup odbiorców oraz obszarów wspierających sformułowany został cel strategiczny, którego operacjonalizacja następuje w sformułowanych kierunkach działań.

Poniższy schemat prezentuje cele strategiczne oraz kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030.

Rodzina z dziećmi, dzieci i młodzież Cel strategiczny: 1. Rozwój systemu wsparcia dla rodzin oraz dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin doświadczających trudności.	Osoby starsze Cel strategiczny: 2. Kompleksowa polityka senioralna.	Osoby z niepełnosprawnością Cel strategiczny: 3. Zapewnienie sprawnego i możliwie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami	Osoby dorosłe Cel strategiczny: 4. Rozwój usług odpowiadających aktualnym potrzebom, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia osób doświadczających trudności.
Kierunki działań: 1.1 Rozwój działań profilaktycznych zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin i poprawy sytuacji dziecka 1.2 Wspieranie rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem tych przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. 1.3 Rozwój systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży. 1.4 Profilaktyka i zwalczanie uzależnień dzieci i młodzieży.	Kierunki działań: 2.1 Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób starszych i ich rodzin. 2.2 Poszerzenie oferty senioralnej (w tym edukacyjnej, sportowej, kulturalnej, profilaktyki zdrowia) oraz zapewnienie jej dostępności, w tym informacyjnej, dla Seniorów w całej gminie. 2.3 Zwiększenie zaangażowania i wykorzystania potencjału osób starszych.	Kierunki działań: 3.1 Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym usług mobilnych, pobytu dziennego oraz opieki całodobowej. 3.2 Rozszerzenie oferty usług integracyjnych, w szczególności pomocy sąsiedzkiej, pobytu dziennego, rehabilitacji zawodowej, 3.3 Rozszerzenie działań edukacyjno-informacyjnych oraz usług specjalistycznych.	Kierunki działań: 4.1 Integrująca i rozwijająca oferta spędzania czasu wolnego na terenie gminy. 4.2 Rozwój specjalistycznego poradnictwa. 4.3 Profilaktyka i zwalczanie uzależnień, w szczególności w zakresie uzależnień behawioralnych. 4.4 13. Wzmacnianie działań pomocowych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. 4.5 Poprawa jakości istniejącego gminnego zasobu mieszkaniowego oraz jego rozbudowa.

Zasoby i Zarządzanie

Cel strategiczny:

Rozwój oraz pełne wykorzystanie zasobów w Gminie Skawina do realizacji usług społecznych i rozwiązywania problemów mieszkańców.

Kierunki działań:

5.1 Wzmocnienie spójności procesu zarządzania zadaniami objętymi Strategią, w szczególności poprzez wzmocnienie dostosowania struktur organizacyjnych urzędu i jednostek do aktualnych wyzwań, oraz zwiększenie współpracy międzysektorowej.

5.2 Tworzenie warunków dla rozwoju, profesjonalizacji działalności organizacji pozarządowych, popularyzacja i wzmacnianie potencjału działań przez nie realizowanych, w szczególności w zakresie usług społecznych.

5.3 Rozwój potencjału kadrowego do realizacji zadań przewidzianych w Strategii.

5.4 Wzmocnienie potencjału informatycznego i nowych technologii do wykorzystania w realizacji i zwiększania dostępności usług społecznych.

5.5 Rozwój infrastruktury niezbędnej do realizacji usług społecznych, w szczególności budynków i pomieszczeń oraz infrastruktury transportowej.

5.6 Zwiększenie poziomu wykorzystania istniejącej infrastruktury gminnej dla realizacji usług społecznych.

Integracja

Cel strategiczny:

Zwiększenie poziomu integracji społecznej w Gminie Skawina dla lepszego zaspokajania potrzeb społecznych i rozwiązywania problemów mieszkańców.

Kierunki działań:

6.1 Rozwój aktywności społeczności lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego, w celu wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozpoznawaniu, zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i w rozwiązywaniu problemów lokalnych.

6.2 Wzmocnienie integracji i współpracy międzysąsiedzkiej.

6.3 Podniesienie poziomu integracji grup niedoreprezentowanych i zagrożonych wykluczeniem, w szczególności poprzez zwiększenie dostępu do kultury oraz sportu i rekreacji.

6.4 Wzmocnienie integracji międzypokoleniowej.

6.5 Podniesienie poziomu integracji migrantów.

5.7 Utworzenie bazy usług społecznych dostępnych na terenie gminy oraz jej udostępnianie.

5.8 Budowanie i udostępnianie kompleksowej i zintegrowanej oferty usług dla indywidualnych odbiorców poprzez upowszechnienie roli koordynatora indywidualnych planów wsparcia.

7 Plan działań/zadań

Dla obszarów dotyczących kluczowych grup odbiorców działań Strategii, dla każdego kierunku działania wskazano zadania, działania lub grupy działań najważniejsze dla zapewnienia osiągnięcia celów Strategii. Mają one charakter listy otwartej, uzupełnianej w szczególności w innych Programach i Strategiach. Dla zapewnienia operacyjnego charakteru dokumentu w każdym zadaniu, działaniu lub grupie działań wskazano podmiot odpowiedzialny/koordynujący oraz pozostałe podmioty realizujące/zaangażowane lub partnerów.

Dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stworzono listę mierników. Mierniki te są użyteczne w czasie dokonywania monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających oraz wskazaniemi Zespołu Wdrażającego. Mierniki, o ile inaczej nie wskazano, oznaczają wartość roczną, liczoną narastająco. Zasady ustalania wartości mierników oraz ich aktualizacji opisano w rozdziale „Wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja i aktualizacja Strategii”.

Dla obszarów wspierających, ze względu na szczegółowy charakter kierunków działań nie wskazywano zadań/działań, a jedynie proponowane mierniki.

Obszar: Rodzina z dziećmi, dzieci i młodzież		
Kierunek działań	Proponowane mierniki realizacji celu:	
1.1 Rozwój działań profilaktycznych zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin i poprawy sytuacji dziecka	- Liczba zrealizowanych programów i projektów profilaktycznych dla rodzin i dzieci; - Liczba rodziców objętych usługami w obszarze wzmacniania i doskonalenia kompetencji rodzicielskich; - Liczba imprez dla rodzin z dziećmi.	
Kluczowe zadania i projekty	Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy

1.1.1	Realizacja projektów i programów profilaktyczno - edukacyjnych dla rodzin i dzieci.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Placówki wsparcia dziennego.
1.1.2	Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, promowania więzi rodzinnych poprzez wspólne uczestnictwo w różnego rodzaju działaniach, programach, edukowanie w zakresie sposobów wspólnego spędzania czasu (kulturalnym, naukowym integracyjnym - międzypokoleniowym) oraz oferty równoległej (w tym samym czasie) zajęć dla dzieci i rodziców.	Centrum Usług Społecznych	Kluby i organizacje sportowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Szkoły i Placówki oświatowe, Placówki wsparcia dziennego, Centra Aktywności Kulturalnej, Osiedla, Sołectwa.
1.1.3	Usługi edukacyjne na rzecz rodziców mające na celu poprawę kompetencji rodzicielskich w wypełnianiu ról opiekuńczych oraz wychowawczych.	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe, Szkoły i Placówki oświatowe, Kościoły i związki wyznaniowe.
1.1.4	Organizacja, wspieranie i promocja imprez dedykowanych całym rodzinom.	Centrum Kultury i Sportu	Urząd Miasta i Gminy, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe,

			Podmioty prywatne,
1.1.5	Rozwój usług w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej poprzez doskonalenie kompetencji rodzicielskich w zakresie budowania więzi, organizowania czasu wolnego, pozytywnej dyscypliny oraz rozwiązywania konfliktów.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Szkoły i Placówki oświatowe,
Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
1.2. Wspieranie rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem tych przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.		• Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny; • Liczba asystentów rodziny; • Liczba miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3; • Liczba osób korzystających z terapii rodzinnej lub małżeńskiej.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
1.2.1	Rozwój usług specjalistycznych dedykowanych rodzinom z małymi dziećmi, w szczególności: logopedycznych, pedagogicznych oraz terapeuty dziecięcego.	Centrum Usług Społecznych	Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Placówki wsparcia dziennego.
1.2.2	Zapewnienie dostępności miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3.	Urząd Miasta i Gminy	Małopolski Urząd Wojewódzki, Przedsiębiorcy.
1.2.3	Rozwój usługi asystenta rodziny.	Centrum Usług Społecznych	
1.2.4	Rozwój oferty terapii rodzinnej i małżeńskiej.	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,

			Organizacje pozarządowe, Podmioty ochrony zdrowia, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
1.2.5	Zapewnienie szybkiej i adekwatnej do potrzeb pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych rodzin z dziećmi (świadczenia rodzinne, pomoc społeczna, fundusz alimentacyjny).	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Szkoły i Placówki oświatowe, Podmioty ochrony zdrowia.

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
1.3. Rozwój systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży		- Liczba dzieci, korzystających z oferty sportowych zajęć pozaszkolnych - Liczba dzieci, korzystających z oferty placówki wsparcia dziennego - Liczba nowouruchomionych usług pomocowych dla dzieci i młodzieży (rocznie/za cały okres realizacji Strategii)	
Strategia postępowania			
.			
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
1.3.1	Rozwój organizacji czasu wolnego oraz zapewnienia opieki w czasie wakacji i ferii: obozy, kolonie, półkolonie.	Urząd Miasta i Gminy	Kluby i organizacje sportowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Szkoły i Placówki oświatowe, Centrum Kultury i Sportu, Centrum Usług Społecznych,

			Placówki wsparcia dziennego.
1.3.2	Rozwój usług pozwalających na zapewnienia zdrowia i rozwoju fizycznego w szczególności sportowych zajęć pozaszkolnych (koszykówka, siatkówka, piłka nożna, gry zespołowe, piłka ręczna dla chłopców i dziewcząt, akrobatyka ścianki wspinaczkowe, siłownia, pływalnia).	Urząd Miasta i Gminy	Kluby i organizacje sportowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Centrum Kultury i Sportu, Podmioty prywatne.
1.3.3	Rozwój usług pomocowych dedykowanych dzieciom i młodzieży, w szczególności: usług psychologicznych, psychiatrycznych, logopedycznych i rehabilitacyjnych	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Szkoły i Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Placówki ochrony zdrowia (w tym Centrum Zdrowia Psychicznego).
1.3.4	Poszerzenie dostępności do placówek wsparcia dziennego (świećlic pozaszkolnych) zarówno w wymiarze „ogólnogminnym” jak i w poszczególnych sołectwach.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe.

Kierunek działań	mierniki realizacji celu:
1.4 Profilaktyka i zwalczanie uzależnień dzieci i młodzieży	- Liczba inicjatyw edukacyjnych, akcji i wydarzeń z zakresu uświadamiania zagrożeń związanych z uzależnieniami; - Liczba dzieci i młodzieży korzystających z programów profilaktycznych.

Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
1.4.1	Rozwój działań w zakresie profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem uzależnień behawioralnych, w tym realizacja programów i warsztatów profilaktycznych, dostosowywanych do konkretnych potrzeb w danej szkole czy placówce.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i placówki oświatowe, Instytucje kultury, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Skawinie Organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe.
1.4.2	Profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna oraz szkoleniowa w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i Placówki oświatowe, Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, GKRPA.
1.4.3	Rozwijanie specjalistycznej oferty pomocowej dla członków rodzin zmierzającej do pozytywnej zmiany w rodzinie w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii w szczególności: pomocy psychologicznej, terapeutycznej, socjalnej, prawnej.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Grupy Samopomocowe,

Osoby starsze			
Kierunek działań		Proponowane mierniki realizacji celu:	
2.1 Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób starszych i ich rodzin.		- Liczba nowo uruchomionych usług dla seniorów; - Liczba zrealizowanych dla Seniorów godzin usług opiekuńczych, w tym sąsiedzkich; - Liczba nowych miejsc w placówkach pobytu dziennego.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
2.1.1	Rozwój usług wspierających opiekunów osób starszych (w tym kontynuowanie działań realizowanych w ramach Centrum Wsparcia Opiekunów Osoby Niesamodzielnej) w tym zapewnianie opieki wytchnieniowej, szkoleń i grup wsparcia.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe.
2.1.2	Rozwój usług opiekuńczych w codziennych czynnościach życiowych w domu, w tym usług sąsiedzkich.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Podmioty prywatne.
2.1.3	Rozwój poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, oraz grup wsparcia.	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Organizacje pozarządowe.
2.1.4	Poszerzanie oferty usług mobilnych, m. in. fryzjerskich i kosmetycznych, teleopieki, pomocy przy naprawie sprzętu codziennego użytku, tzw. „złotej rączki”.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Samorząd Województwa, Podmioty prywatne.

2.1.5	Zwiększenie liczby miejsc dostępnych w placówkach pobytu dziennego – dziennych domach pomocy i klubach seniora, dziennej opieki krótkoterminowej w domach pomocy społecznej.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Domy pomocy społecznej.
2.1.6	Zapewnienie szybkiej i adekwatnej do potrzeb pomocy Seniorom w trudnej sytuacji materialnej, w tym w ramach pomocy społecznej oraz innych przysługujących im uprawnień (np. w ramach PFRON, świadczenie wspierające).	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
2.2 Poszerzenie oferty senioralnej (w tym edukacyjnej, sportowej, kulturalnej, profilaktyki zdrowia) oraz zapewnienie jej dostępności, w tym informacyjnej, dla Seniorów w całej gminie.		- Liczba zajęć dla seniorów, organizowanych przez instytucje kultury, oraz liczba ich uczestników; - Liczba programów profilaktyki zdrowotnej dostępnych dla Seniorów; - Liczba wydarzeń/akcji dedykowanych Seniorom; - Liczba projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach polityki senioralnej.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
2.2.1	Poszerzenie oferty dla Seniorów w dostępie do usług spędzania czasu wolnego, kulturalnych i ogólnorozwojowych (w tym rozwoju pasji i zainteresowań seniorów).	Centrum Kultury i Sportu	Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Centrum Usług Społecznych.

2.2.2	Poszerzenie oferty profilaktyki zdrowotnej oraz poradnictwa medycznego, w tym specjalistycznego (neurologa, geriatry, psychiatry).	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Podmioty ochrony zdrowia, w tym Centrum Zdrowia Psychicznego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
2.2.3	Działania akcyjne na rzecz Seniorów, np. „Mikołaj dla seniora”, „Dzień dobry tu wolontariusz”.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Szkoły i placówki oświatowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe.
2.2.4	Zwiększenie dostępności przestrzeni miejskiej i miejsc użyteczności publicznej, w tym likwidacja barier architektonicznych oraz poprawę dostępności transportowej/mobilnościowej tych miejsc.	Urząd Miasta i Gminy	Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe.
2.2.5	Poprawa kanałów dotarcia informacji do Seniorów w całej gminie z uwzględnieniem preferowanych przez różne grupy Seniorów kanałów komunikacji, m. in. poprzez wykorzystanie w tym celu tablic informacyjnych funkcjonujących na terenie gminy, potencjału sołtysów i parafii oraz innych.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Instytucje kultury, Centra Aktywności Kulturalnej, Kluby i organizacje sportowe, Szkoły i Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe, Placówki ochrony zdrowia, Skawińska Rada Seniorów.
2.2.6	Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju oferty profilaktycznej, zdrowotnej i	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe,

	opiekuńczej. Wsparcie stowarzyszeń w pozyskaniu grantów (m. in. w ramach Programu Wieloletniego na Rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025).		
--	--	--	--

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
2.3 Zwiększenie zaangażowania i wykorzystania potencjału osób starszych		- Liczba uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku; - Liczba działających organizacji senioralnych; - Liczba projektów uchwał/zarządzeń zaopiniowanych przez Radę Seniorów; - Liczba wolontariuszy – Seniorów.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
2.3.1	Wspieranie różnych form samoorganizowania się seniorów, w tym w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe.
2.3.2	Zwiększenie roli Rady Seniorów jako organu doradczego i opiniotwórczego dla władz samorządowych w zakresie polityki senioralnej.	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe.
2.3.3	Działania z zakresu podtrzymywania aktywności zawodowej i zarobkowej Seniorów.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy.
2.3.4	Rozwijanie wolontariatu seniorów.	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe.

Obszar: Osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny			
Kierunek działań		Proponowane mierniki realizacji celu:	
3.1 Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym usług mobilnych, pobytu dziennego oraz opieki całodobowej,		- Liczba nowo uruchomionych usług dla osób z niepełnosprawnościami; - Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; - Liczba nowych miejsc w placówkach pobytu dziennego.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
3.1.1	Przeprowadzenie szczegółowej diagnozy sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy.	Centrum Usług Społecznych	
3.1.2	Rozwój usług wspierających opiekunów osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach Centrum Wsparcia Opiekunów Osoby Niezamieszkałej) zapewnianie opieki wychowawczej i grup wsparcia.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3.1.3	Rozwój usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Wolontariusze.
3.1.4	Uruchomienie oferty usług mobilnych, m. in. fryzjerskich i kosmetycznych oraz transportu door-to door.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, Wolontariusze.
3.1.5	Zwiększenie liczby miejsc w placówkach pobytu dziennego – dziennych domach pomocy, środowiskowych domach	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe,

	samopomocy, opieki krótkoterminowej w domach pomocy społecznej.		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Domy pomocy społecznej.
3.1.6	Dalsze doskonalenie procesu wczesnej interwencji, rozpoznawania i wspierania dzieci z zagrożeniem niepełnosprawnością.	Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Szkoły i Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe.
3.1.7	Rozwój usług w formie mieszkań treningowych i wspieranych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3.1.8	Uruchomienie usług opieki całodobowej dla osób z niepełnosprawnościami, np. w ośrodkach wsparcia – centrum opiekuńczo-mieszkalnym, w ramach opieki krótkoterminowej w domach pomocy społecznej.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Domy pomocy społecznej.
3.1.9	Zapewnienie szybkiej i adekwatnej do potrzeb pomocy w trudnej sytuacji materialnej, w tym w ramach pomocy społecznej oraz innych przysługujących im uprawnień (np. w ramach PFRON, świadczenie wspierające).	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Kierunek działań	mierniki realizacji celu:
3.2 Rozszerzenie oferty usług integracyjnych, w szczególności pomocy sąsiedzkiej, pobytu dziennego, rehabilitacji społecznej i zawodowej	- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętymi pomocą sąsiedzką; - Liczba godzin usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami;

		• Liczba uczestników środowiskowych domów samopomocy i warsztatów terapii zajęciowej; • Liczba zrealizowanych projektów dot. likwidacji barier architektonicznych – dane Urzędu Miasta i Gminy.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
3.2.1	Rozwój pomocy sąsiedzkiej, w tym usług sąsiedzkich.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Instytucje kultury, Kościoły i związki wyznaniowe, Sołtysi.
3.2.2	Rozwój usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3.2.3	Zwiększenie liczby miejsc dostępnych w placówkach integracji i rehabilitacji społecznej - środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3.2.4	Wzmocnienie działań na rzecz zwiększenia dostępności do miejsc pracy, w tym w zakładach pracy chronionej oraz zakładach aktywności zawodowej.	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Urząd Marszałkowski, Małopolski Oddział PFRON, Organizacje pozarządowe.

3.2.5	Dążenie do likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i przestrzeniach wspólnych oraz barier komunikacyjnych.	Urząd Miasta i Gminy	Centrum Usług Społecznych, Starostwo powiatowe.
-------	---	----------------------	--

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
3.3 Rozszerzenie działań edukacyjno-informacyjnych oraz usług specjalistycznych.		- Liczba opiekunów osób z niepełnosprawnościami, objętych usługami edukacyjnymi i informacyjnymi; - Liczba porad w ramach poradnictwa specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami; - Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych oraz działań edukacyjnych, podnoszących świadomość społeczną w zakresie niepełnosprawności.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
3.3.1	Rozwój usług edukacyjnych i informacyjnych dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach Centrum Wsparcia Opiekunów Osoby Niesamodzielnej).	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3.3.2	Rozwój poradnictwa: prawnego, psychologicznego, medycznego, w tym specjalistycznego (neurologa, geriatry, psychiatry).	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Organizacje pozarządowe.
3.3.3	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego sprzętu w tym sprzętu ortopedycznego, urządzeń wspomagających widzenie, słyszenie, poruszanie i komunikowanie się.	Centrum Usług Społecznych	Organizacje pozarządowe, Urząd Miasta i Gminy,

			Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
3.3.4	Podnoszenie świadomości społecznej odnośnie potrzeb osób z niepełnosprawnością - działania edukacyjne i promocyjne.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe.

Osoby dorosłe			
Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
4.1. Integrująca i rozwijająca oferta spędzania czasu wolnego na terenie gminy.		- Liczba nowopowstałych obiektów dot. oferty czasu wolnego - dane Urzędu Miasta i Gminy; - Liczba zrealizowanych wydarzeń - kulturalnych, artystycznych, rekreacyjnych, sportowych; - Liczba uczestników zajęć dodatkowych prowadzonych w instytucjach kultury – dane Centrum Kultury i Sportu i innych instytucji kultury.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
4.1.1	Rozwój usług kreatywnego spędzania czasu wolnego, aktywizującego i integrującego, np. akademie czasu wolnego, rozwój pasji i zainteresowań.	Centrum Kultury i Sportu	Instytucje kultury, Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, LGD „Blisko Krakowa”.
4.1.2	Wspieranie lokalnych twórców i artystów, organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, prowadzących działalność w obszarze kultury oraz wzmacniania spójności i tożsamości lokalnej.	Centrum Kultury i Sportu	Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Lokalni twórcy i artyści, Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych.

4.1.3	Organizacja oraz wsparcie wydarzeń i imprez pielęgnujących oraz promujących kulturę lokalną.	Centrum Kultury i Sportu	Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych.
4.1.4	Rozwój oferty sportowej i kulturalnej w tym organizacja oraz wsparcie wydarzeń i imprez sportowo-rekreacyjnych.	Centrum Kultury i Sportu	Urząd Miasta i Gminy, Organizacje pozarządowe, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Urząd Miasta i Gminy, LGD „Blisko Krakowa”.
4.1.5	Zwiększanie liczby instruktorów oraz lokalnych animatorów czasu wolnego na terenie całej gminy.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Kluby i organizacje sportowe, Centrum Kultury i Sportu oraz inne instytucje kultury, Organizacje pozarządowe.
4.1.6	Zwiększenie dostępności oferty sportowej i kulturalnej, w tym Centrum Kultury i Sportu w Skawinie dla mieszkańców obszarów wiejskich.	Centrum Kultury i Sportu	Kluby i organizacje sportowe, Ochotnicza Straż Pożarna, Instytucje kultury, Centrum Usług Społecznych, Organizacje pozarządowe.

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
4.2 Rozwój specjalistycznego poradnictwa.		- Liczba udzielonych porad - Liczba nowo uruchomionych miejsc świadczenia poradnictwa na terenie gminy	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
4.2.1	Rozwój poradnictwa psychologicznego w rozwiązywaniu konfliktów (mediatora).	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Szkoły i placówki oświatowe, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.
4.2.2	Rozwój poradnictwa prawnego i pomocy prawnej.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Centrum Usług Społecznych, Starostwo powiatowe w Krakowie, Organizacje pozarządowe, Samorządy zawodów prawniczych.

4.2.3	Rozwój poradnictwa medycznego oraz rehabilitacyjnego, w tym lekarza psychiatry.	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe, Podmioty ochrony zdrowia, w tym Centrum Zdrowia Psychicznego.
4.2.4	Rozwój usług terapeutycznych dla osób w kryzysach.	Centrum Usług Społecznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Podmioty lecznicze, w tym Centrum Zdrowia Psychicznego, Organizacje pozarządowe.

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
4.3 Profilaktyka i zwalczanie uzależnień, w szczególności w zakresie uzależnień behawioralnych.		- Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz kampanii i wydarzeń w obszarze profilaktyki uzależnień; - Liczba osób/rodzin korzystających ze wsparcia w związku z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także innych uzależnień.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
4.3.1	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, oraz uzależnień behawioralnych.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i placówki oświatowe, Instytucje Kultury, Organizacje pozarządowe, Urząd Miasta i Gminy, Kościoły i związki wyznaniowe, Grupy samopomocowe.
4.3.2	Poszerzenie i urozmaicenie działań profilaktycznych, w tym realizacja programów profilaktyki uzależnień o potwierdzonej skuteczności.	Centrum Usług Społecznych	Szkoły i placówki oświatowe, Instytucje Kultury, Urząd Miasta i Gminy.
4.3.3	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin, w tym dla osób z grupy uzależnień behawioralnych i innych.	Centrum Usług Społecznych	Podmioty lecznicze, Organizacje pozarządowe, Grupy samopomocowe i środowiska abstynenckie

Kierunek działań		mierniki realizacji celu:	
4.4 Zwiększenie skuteczności pomocy osobom uwięzonym w przemoc poprzez wzmacnianie działań pomocowych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.		- Liczba procedur Niebieskich Kart zakończonych z powodu ustania przemocy domowej; - Liczba kampanii i wydarzeń w zakresie profilaktyki i edukacji społecznej w obszarze przemocy domowej; - Liczba osób stosujących przemoc domową uczestniczących w programach pomocowych.	
Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
4.4.1	Wzmacnianie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej.	Zespół Interdyscyplinarny	Centrum Usług Społecznych, Policja, Szkoły i Placówki oświatowe, Podmioty lecznicze, Kuratorzy sądowi, Organizacje pozarządowe.
4.4.2	Poszerzenie działań w zakresie profilaktyki i edukacji społecznej w obszarze przemocy domowej.	Zespół Interdyscyplinarny	Centrum Usług Społecznych, Szkoły i Placówki oświatowe, Centrum Kultury i Sportu, Organizacje pozarządowe.
4.4.3	Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.	Zespół Interdyscyplinarny	Centrum Usług Społecznych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Policja, Sąd, Prokuratura.

Kierunek działań	mierniki realizacji celu:
4.5 Poprawa jakości istniejącego gminnego zasobu mieszkaniowego oraz jego rozbudowa.	- Liczba i powierzchnia mieszkań socjalnych oraz komunalnych na terenie gminy – dane CUS; - Liczba zmodernizowanych lokali zasobu gminnego – dane Centrum Usług Społecznych.

Kluczowe zadania i projekty		Podmiot odpowiedzialny/koordynujący	Podmioty realizujące/zaangażowane/partnerzy
4.5.1	Rozwój i modernizacja systemu mieszkań socjalnych.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej, Bank Gospodarstwa Krajowego, prywatni inwestorzy, przedsiębiorcy budowlani.
4.5.2	Rozwój i modernizacja systemu mieszkań komunalnych.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej, Bank Gospodarstwa Krajowego, prywatni inwestorzy, przedsiębiorcy budowlani.
4.5.3	Organizacja mieszkań tymczasowego pobytu m.in. poprzez zakup lub budowę.	Centrum Usług Społecznych	Urząd Miasta i Gminy, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej.

4.5.4	Rozwój programu odpracowywania zaległości czynszowych.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej	Urząd Miasta i Gminy, Centrum Usług Społecznych, Wspólnoty mieszkaniowe.
4.5.5	Program aktywizacji lokatorów mieszkań socjalnych, w tym działania edukacyjne propagujące dbałość o stan, czystość i właściwe użytkowanie zajmowanej infrastruktury.	Centrum Usług Społecznych	Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej.

Zasoby i zarządzanie		
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.1 Wzmocnienie spójności procesu zarządzania zadaniami objętymi Strategią, w szczególności poprzez wzmocnienie dostosowania struktur organizacyjnych urzędu i jednostek do aktualnych wyzwań, oraz zwiększenie współpracy międzysektorowej.	Urząd Miasta i Gminy	- Liczba zmian w dokumentach organizacyjnych Urzędu lub jednostek organizacyjnych w związku z realizacją zadań przewidzianych w Strategii; - Liczba zadań, działań przewidzianych w Strategii realizowanych wspólnie przez Urząd i jednostkę gminną albo co najmniej dwie odrębne komórki organizacyjne Urzędu lub dwie jednostki.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.2 Tworzenie warunków dla rozwoju, profesjonalizacji działalności organizacji pozarządowych, popularyzacja i	Urząd Miasta i Gminy	Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy;

wzmacnianie potencjału działań przez nie realizowanych, w szczególności w zakresie usług społecznych.		Liczba stałych wolontariuszy współpracujących z instytucjami i organizacjami na terenie gminy.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.3 Rozwój potencjału kadrowego do realizacji zadań przewidzianych w Strategii.	Centrum Usług Społecznych	- Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach i kursach w ramach doskonalenia kadr polityki społecznej – dane instytucji polityki społecznej; - Liczba osób realizujących zadania przewidziane w Strategii.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.4 Wzmocnienie potencjału informatycznego i nowych technologii do wykorzystania w realizacji i zwiększania dostępności usług społecznych.	Urząd Miasta i Gminy/ Centrum Usług Społecznych	- Liczba aplikacji mobilnych wykorzystywanych w realizacji zadań Strategii; - Liczba unikalnych wejść na strony Urzędu i jednostek organizacyjnych realizujących zadania Strategii; - Wartość zakupionego rocznie oprogramowania i sprzętu informatycznego wykorzystywanego do realizacji zadań Strategii.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:

5.5 Rozwój infrastruktury niezbędnej do realizacji usług społecznych, w szczególności budynków i pomieszczeń oraz infrastruktury transportowej.	Urząd Miasta i Gminy	Powierzchnia.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.6 Zwiększenie poziomu wykorzystania istniejącej infrastruktury gminnej dla realizacji usług społecznych.	Centrum Usług Społecznych	- Liczba lokalizacji, w których realizowane są działania przewidziane w Strategii; - Liczba sołectw, w których realizowane są usługi społeczne.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.7 Utworzenie bazy usług społecznych dostępnych na terenie gminy oraz jej udostępnianie.	Centrum Usług Społecznych	- Utworzona baza usług, dostępna na stronach www Urzędu i jednostek; - Liczba usług dostępnych w bazie; - Liczba unikalnych wejść na stronę.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
5.8 Budowanie i udostępnianie kompleksowej i zintegrowanej oferty usług dla indywidualnych odbiorców poprzez upowszechnienie roli koordynatora indywidualnych planów wsparcia.	Centrum Usług Społecznych	- Liczba osób, objętych indywidualnymi planami wsparcia; - Liczba usług uwzględnianych w indywidualnych planach wsparcia.

Zwiększenie poziomu integracji społecznej w Gminie Skawina dla lepszego zaspokajania potrzeb społecznych i rozwiązywania problemów mieszkańców.		
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
6.1 Rozwój aktywności społeczności lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego, w celu wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozpoznawaniu, zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i w rozwiązywaniu problemów lokalnych.	Centrum Usług Społecznych/Urząd Miasta i Gminy	- Liczba osób objętych działaniami organizatorów społeczności lokalnej; - Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy; - Liczba stałych wolontariuszy współpracujących z instytucjami i organizacjami na terenie gminy. – dane Skawińskiego Centrum Wolontariatu.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
6.2 Wzmocnienie integracji i współpracy międzysąsiedzkiej.	Centrum Usług Społecznych	Liczba inicjatyw i działań zrealizowanych we współpracy międzysąsiedzkiej.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
6.3 Podniesienie poziomu integracji grup niedoreprezentowanych i zagrożonych wykluczeniem, w szczególności poprzez zwiększenie dostępu do kultury oraz sportu i rekreacji.	Centrum Kultury i Sportu	- Liczba nieodpłatnych wydarzeń kulturalnych lub sportowo-rekreacyjnych; - Liczba wydarzeń sportowych lub kulturalnych dedykowanych grupom niedoreprezentowanym.

Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
6.4 Wzmocnienie integracji międzypokoleniowej.	Centrum Usług Społecznych	- Liczba wolontariuszy – dzieci i młodzieży, zaangażowanych w działania na rzecz osób starszych; - Liczba wolontariuszy – osób starszych, zaangażowanych w działania na rzecz dzieci i młodzieży; - Liczba projektów z zakresu animacji i integracji międzypokoleniowej, realizowanych we współpracy przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, instytucji kultury oraz domów seniora, klubów i stowarzyszeń osób starszych.
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny	mierniki realizacji celu:
6.5 Podniesienie poziomu integracji migrantów.	Centrum Usług Społecznych	Liczba wydarzeń, inicjatyw uwzględniających działania na rzecz integracji migrantów (np. warsztaty na temat różnicowania kulturowego).

8 Ramy finansowe realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030

Dla realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030 niezbędne jest aby realizatorzy Strategii dysponowali potrzebnymi zasobami, w tym odpowiednimi środkami finansowymi. Najbardziej istotną rolę w zapewnieniu odpowiednich środków finansowych odgrywa budżet Miasta i Gminy Skawina. Wysokość środków, które będą mogły być przeznaczone na realizację zadań przewidzianych w Strategii zależy od wielu czynników. Podkreślenia wymaga, że istotną część środków pochodzi z transferów z budżetu państwa, państwowych funduszy celowych oraz Funduszy środków europejskich. Środki te mogą być pozyskiwane i wykorzystywane na cele i zadania określone przez dysponentów poszczególnych funduszy. Gmina nie ma możliwości w tym zakresie elastycznego wykorzystywania tych zasobów.

Ta część środków, która pochodzi z dochodów własnych Gminy i może być wykorzystywana zgodnie z potrzebami społeczności Miasta i Gminy Skawina jest natomiast ograniczona i wysokość wydatków na realizację Strategii wymaga uwzględnienia potrzeb w zakresie pozostałych zadań i obowiązków Gminy.

Poza wskazanymi środkami budżetu gminy, źródłem finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina będą m.in.:

- Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Programy i konkursy poszczególnych ministerstw, w szczególności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata,
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- Programy i konkursy Urzędu Marszałkowskiego Woj. Małopolskiego i jednostek wojewódzkich,
- Programy i konkursy Starostwa Powiatowego w Krakowie i jednostek powiatowych,
- prywatni sponsorzy, indywidualne wkłady osób - uczestników działań

Projekty w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030 będą realizowane w różnych okresach czasowych: od akcji jednorazowych, poprzez działania realizowane przez kilka tygodni, miesięcy, rok, kilka lat, aż do zadań ciągłych. Działania będą realizowane przez samorząd gminy Skawina przy partnerskim udziale innych JST, instytucji i podmiotów, w tym organizacji pozarządowych.

Wysokość środków finansowych na realizację zadań określonych w strategii ujęta została w planach finansowych poszczególnych jednostek oraz w uchwale budżetowej. W analogiczny sposób wydatki na ten cel będą planowane w kolejnych latach. Planowane i zrealizowane wydatki przedstawione zostaną za pomocą narzędzi stanowiących załącznik do niniejszego dokumentu w terminach odpowiednio – plan do 30 listopada roku poprzedzającego działania i do 31 marca roku następnego względem wydatków zrealizowanych w roku poprzednim.

9 Sposób realizacji Strategii - wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja i aktualizacja.

Podstawową zasadą, określającą sposób postępowania w trakcie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024-2030 jest otwarta i aktywna współpraca podmiotów realizujących lub zaangażowanych w realizację działań objętych Strategią.

Określony poniżej sposób wdrażania zapewni niezbędny poziom operacjonalizacji i konkretyzacji w działaniu założeń Strategii, umożliwiając osiągnięcie celów w niej wskazanych, a w razie potrzeby adekwatną do zmiany uwarunkowań, weryfikację zapisów Strategii.

Za koordynację realizacji Strategii odpowiada Centrum Usług Społecznych. Podmioty realizujące zadania i działania przewidziane w Strategii, zobowiązane są do przekazywania wskazanych przez Dyrektora CUS informacji o planowanych i zrealizowanych zadaniach a także danych sprawozdawczych.

CUS w szczególności odpowiedzialny będzie za monitoring, ewaluację oraz zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wskaźniki realizacji działań

Sprawozdawczość (na potrzeby monitoringu, jak również ewaluacji) będzie realizowana m.in. w oparciu o analizę wskaźnikową, opracowywaną przez Centrum Usług Społecznych w Skawinie na podstawie własnych danych i informacji, statystyki publicznej (generowanej przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych oraz gminę i jej jednostki), a także statystyk podmiotów odpowiedzialnych/koordynujących zadania lub działania w ramach Strategii.

W terminie do 4 miesięcy od dnia przyjęcia Strategii przedstawiona zostanie Tabela Mierników realizacji celu, zawierająca co najmniej mierniki realizacji celu, określone w Strategii wraz z propozycją wartości początkowych (rok bazowy 2024), średniookresowych (rok 2026) i długookresowych (rok 2029).

W połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, tj. w 2027 roku, oraz w ostatnim roku jej realizacji, tj. 2030 - dokonana zostanie ewaluacja, rozumiana jako ocena interwencji według jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które miała spełnić.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Skawina w 2015 i 2021 roku w podziale na sołectwa.....	14
Tabela 2. Wymeldowania i zameldowania w gminie Skawina w latach 2021-2022.	16
Tabela 3. Zameldowania na pobyt czasowy w gminie Skawina i zameldowania mieszkańców gminy Skawina z pobytem stałym na pobyt czasowy w innych gminach na terenie Polski.....	17
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w gminie Skawina w latach 2017 – 2022.	18
Tabela 5. Rodzaj działalności wykonywanej przez osoby fizyczne w 2022r.	19
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2022.....	19
Tabela 7. Wynik w rankingu finansowym samorządu za 2022r. gminy Skawina w odniesieniu do 7 wskaźników.	21
Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.	21
Tabela 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.....	22
Tabela 10. Wskaźnik deprywacji lokalnej.....	23
Tabela 11. Dochody budżetu gminy Skawina ogółem, na mieszkańca.	23
Tabela 12. Wydatki budżetu gminy w latach 2015-2022, ogółem oraz w wybranych obszarach – pomoc społeczna, gospodarka mieszkaniowa, ochrona zdrowia i edukacja.	24
Tabela 13. Dynamika wykonania dochodów.....	25
Tabela 14. Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w gminie Skawina w latach 2019- 2022 roku w podziale na miasto i sołectwa.....	36
Tabela 15. Liczba „Niebieskich Kart” sporządzonych w latach 2019- 2022 r.	37
Tabela 16. Bezrobotni wg poszczególnych grup w 2022 r.	39
Tabela 17. Podjęcia pracy wg wybranych form pomocy (dane za 2022 r , wg stanu na 31.12.2022 r.).	40
Tabela 18. Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych...	41
Tabela 19. Liczba osób bezdomnych w latach 2017-2019.	42
Tabela 20. Miejsca przebywania osób bezdomnych.	43
Tabela 21. Liczba osób starszych w miejscowościach Gminy Skawina.	44
Tabela 22. Liczba mieszkańców gminy za rok 2022 wg grup wiekowych.....	45
Tabela 23. Karta Dużej Rodziny wydana w Gminie Skawina na przestrzeni lat 2019-2022.	52
Tabela 24. Dynamika zmian liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne w latach 2018-2022.....	53
Tabela 25. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jako przyczyna udzielania świadczeń pomocy społecznej.	54

Tabela 26. Pomoc asystenta rodziny a liczba rodzin którym przyznano świadczenie pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	55
Tabela 27. Liczba dzieci w rodzinach w poszczególnych miejscowościach Gminy Skawina na dzień 31 grudnia 2019 r., 2020 r., 2021 r.....	57
Tabela 28. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół Orzekania o niepełnosprawności powiatu krakowskiego w latach 2018-2022 (orzeczenia osób powyżej 16 roku życia).....	67
Tabela 29. Liczba orzeczeń wydanych w roku 2022 z podziałem na niepełnosprawności.	67
Tabela 30. Liczba świadczeń wypłacanych przez MGOPS w Skawinie na rzecz osób z niepełnosprawnościami w latach 2018-2022.....	71
Tabela 31. Liczba osób objętych wsparciem w formie usług opiekuńczych w latach 2018-2022.....	72
Tabela 32. Liczba ofert, podpisanych umów i przyznanych dotacji	82
Tabela 33. Prognoza ta odpowiada prognozie dla województwa małopolskiego.	99

Spis Rysunków:

Rysunek 1. Położenie gminy Skawina na tle powiatu krakowskiego oraz województwa małopolskiego.	8
Rysunek 2. Mapa gminy Skawina.	9

Spis wykresów:

Wykres 1 Migracje na pobyt stały w latach 1995-2022 w gminie Skawina	16
Wykres 2: Zmiana liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2021 r.....	22
Wykres 3. Liczba wszczętych procedur „ Niebieskich Kart” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów gminy Skawina w latach 2019- 2022 roku.	38
Wykres 4. Sfery życia, w których występują braki w stosunku do potrzeb seniorów.....	48
Wykres 5. Usługi społeczne w gminie Skawina potrzebne dla seniorów w opinii respondentów [N = 276].....	50
Wykres 6. Usługi społeczne w gminie Skawina potrzebne dla dzieci i młodzieży w opinii respondentów [= 276].....	62
Wykres 7. Ocena respondentów badania jakości edukacji dzieci i młodzieży w gminie Skawina.	64
Wykres 8. Porównanie liczby złożonych wniosków i rozliczonych umów na dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego dla indywidualnych osób niepełnosprawnych w latach 2018-2022 (powiat krakowski).	69